

MAKÜ

BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ

Spor Bilimleri Dergisi Cilt: 1 Sayı: 2 Yıl: 2023

**Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Journal of Sports Sciences**

VOLUME: 1

NUMBER: 2

YEAR: 2023

Editör/ Editor

Dr. Emrah ATAY

Editör Yardımcısı/ Assistant Editor

Dr. Ahmet Yavuz KARAFİL

Dergi Yayın Kurulu/ Journal Editorial Board

Dr. Kadir PEPE (Burdur Mehmet Akif Ersoy
Üniversitesi)

Dr. Ali Dursun AYDIN (Burdur Mehmet Akif Ersoy
Üniversitesi)

Dr. Cem Sinan ASLAN (Burdur Mehmet Akif Ersoy
Üniversitesi)

Dr. Elif TOP (Burdur Mehmet Akif Ersoy
Üniversitesi)

Dr. Emrah ATAY (Burdur Mehmet Akif Ersoy
Üniversitesi)

Dr. Mehmet Ha im AKGÜL (Burdur Mehmet Akif
Ersoy Üniversitesi)

Dr. Mehmet ULAS (Burdur Mehmet Akif Ersoy
Üniversitesi)

Dr. Oguzhan DALKIRAN (Burdur Mehmet Akif
Ersoy Üniversitesi)

Dr. Sezgin KORKMAZ (Burdur Mehmet Akif Ersoy
Üniversitesi)

Dr. Barbaros Serdar ERDOĞAN (Burdur Mehmet
Akif Ersoy Üniversitesi)

Dr. Ahmet Yavuz KARAFİL (Burdur Mehmet Akif
Ersoy Üniversitesi)

Dr. Ahmet ŞAHİN (Burdur Mehmet Akif Ersoy
Üniversitesi)

Dr. Abdelmalik SERBOUT (University of Dejelfa)

Dr. Ayad OMAR (Al-Manar University)

Dr. Ifet MAHMUTOVIC (University of Sarajevo)

Dr. Gambar JAFAROV (Azerbaycan Devlet
Üniversitesi)

Dr. Marat SEİTKAZİEV (Manas Üniversitesi)

Dr. Monoem HADDAD (Katar Üniversitesi)

Dr. Bülent AĞBUĞA (Pamukkale Üniversitesi)

Dr. Meriç ERASLAN (Akdeniz Üniversitesi)

Dr. Erkan ÇETİNKAYA (Aydın Adnan Menderes
Üniversitesi)

Dr. Mahmut ALP (Isparta Süleyman Demirel
Üniversitesi)

Dr. Tahir KILINÇ (Isparta Süleyman Demirel
Üniversitesi)

Dr. Fatih BEKTAŞ (Karadeniz Teknik Üniversitesi)

Dr. Sukumaran Clementswami (Government Law
College, India)

Dergi Hakem Kurulu/ Journal Referee Board

Dr. Abdullah Yavuz AKINCI (Isparta Süleyman
Demirel Üniversitesi)

Dr. Ahmet Yavuz KARAFİL (Burdur Mehmet Akif
Ersoy Üniversitesi)

Dr. Gürhan SUNA (Isparta Süleyman Demirel
Üniversitesi)

Dr. İbrahim Kubilay TÜRKAY (Isparta Süleyman
Demirel Üniversitesi)

Dr. Mehmet Haşim AKGÜL (Burdur Mehmet Akif
Ersoy Üniversitesi)

Dr. Mehmet KUMARTASLI (Isparta Süleyman
Demirel Üniversitesi)

Dr. Sezgin KORKMAZ (Burdur Mehmet Akif Ersoy
Üniversitesi)

Dr. Zeynep Senem SÖYLEYİCİ (Isparta Süleyman
Demirel Üniversitesi)

Dr. Bülent AĞBUĞA (Pamukkale Üniversitesi)

Dr. Elif TOP (Burdur Mehmet Akif Ersoy
Üniversitesi)

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, 2023, Aralık Cilt: 1 Sayı: 2

Burdur Mehmet Akif Ersoy University Journal of Sport Sciences, 2023, December Volume :1 Number: 2

Dr. Barbaros Serdar ERDOĞAN (Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi)

Dr. Soner SİVRİ (Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi)

Dr. Engin EFEK (Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi)

Dr. Esin KAPLAN (Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi)

Dr. Cem Sinan ASLAN (Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi)

Dr. Hulusi ALP (Isparta Süleyman Demirel Üniversitesi)

Dr. Mahmut ALP (Isparta Süleyman Demirel Üniversitesi)

Dr. Kenan IŞILDAK (Isparta Süleyman Demirel Üniversitesi)

Dr. Abdelmalik SERBOUT (University of DeJelfa)

Dr. Ayad OMAR (Al-Manar University)

Dr. Ifet MAHMUTOVIC (University of Sarajevo)

Dr. Gambar JAFAROV (Azerbaycan Devlet Üniversitesi)

Dr. Marat SEİTKAZİEV (Manas Üniversitesi)

Dr. Monoem HADDAD (Katar Üniversitesi)

Dergi Sekreteryası

Arş. Gör. Hüseyin Şahin UYSAL

Arş . Gör. Emine Büşra

YILMAZ

İngilizce Yazım ve Dil Kontrolü

Öğr. Gör. Süleyman GÜN

Öğr. Gör. Eda CEYHAN

Yazışma Adresi/Correspondence Address

İstiklal Yerleşkesi İstiklal Stadyumu A-3 Girişi, Değirmenler Mah. Cevat Sayılı Bulvarı No: 120/31-1
Merkez/BURDUR

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi Yılda iki kere yayınlanan hakemli bir dergidir.

Burdur Mehmet Akif Ersoy University Journal of Sports Sciences is a refereed journal published twice a year.

İÇİNDEKİLER

CONTENT

Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Benlik Saygısı ile Tükenmişlik Düzeyleri Arasındaki İlişki.....1-10

The Relationship Between Self-Esteem and Burnout Levels of Sports Sciences Faculty Students.....1-10

Sporda Kadınların Karşılaştığı Sorunlar Üzerine Bir Araştırma.....11-24

A Study on The Problems Faced by Women in Sports.....11-24

Spor Endüstrisinde Hedef Maliyetleme: Okçuluk Sektörü Üzerine Bir İnceleme.....25-37

A Target Costing in the Sports Industry: Archery Sector A Review on.....25-37

Ortaokul Öğrencilerinin Fiziksel Aktiviteye Yönelik Tutumları ile Mutluluk Yönelimleri İlişkisi Üzerine Bir Araştırma.....38-54

A Research on Secondary School Students' Attitudes Towards Physical Activity and Happiness Orientations.....38-54

Spor Merkezlerinin Sportif Sermaye Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi.....55-69

Examining the Effects of Sports Centers on Sporting Capital.....55-69

Core Antrenmanlara Yönelik Literatür Rehberi: Bir Bibliyometrik Çalışma.....70-81

Literature Guide for Core Trainings: A Bibliometric Research.....70-81

Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Benlik Saygısı ile Tükenmişlik Düzeyleri Arasındaki İlişki

The Relationship Between Self-Esteem and Burnout Levels of Sports Sciences Faculty Students

Ahsen Türker^{1A-B-E}, Abdullah Yavuz Akıncı^{2C-D-E}
^{1,2} Süleyman Demirel Üniversitesi Spor Bilimler Fakültesi, Isparta

ÖZET

Bu çalışma ile Spor Bilimleri Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin benlik saygısı ile tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma evrenini Süleyman Demirel Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesinde öğrenim gören öğrenciler oluşturmuş olup örneklem grubu ise 63 erkek, 52 kadın olmak üzere toplam 115 öğrenciden oluşmaktadır. Sosyo-demografik verileri elde etmek amacıyla araştırmacılar tarafından oluşturulan kişisel bilgi formu; benlik saygısını ölçmek amacıyla Rosenberg (1965) tarafından geliştirilen Çuhadaroğlu (1986) tarafında Türkçeye uyarlanan "Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği" ve tükenmişlik düzeylerini belirlemek amacıyla, Türkçe uyarlaması Keleş vd. (2016) tarafından yapılan, beş olumlu ve beş olumsuz ifadenin yer aldığı 10 maddelik 4'lü Likert tipi olan "Sporcu Tükenmişlik Ölçeği" kullanılmıştır. Bu çalışmada sayısal verileri toplamak ve analiz etmek için betimsel tarama yöntemi kullanılmıştır. Mevcut durumun var olduğu şekliyle ortaya çıkarılması (Karasar, 2004) amaçlanmıştır. Elde edilen verilerin varyans ve homojenlikleri test edilmiş olup standart sapma ve ortalama değerleri verilmiştir. Öğrencilerin Benlik Saygıları ile Tükenmişlik Düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla Pearson Correlation testi uygulanmıştır. Elde edilen bulgulara göre benlik saygısı ve azalan başarı hissi arasında nötr, Duygusal/Fiziksel Tükenme, Duyarsızlaşma ve Tükenmişlik toplam boyutu arasında pozitif yönlü ilişki tespit edilmiştir. Tüm alt boyutlarda tespit edilen ilişkinin pozitif yönde ve yüksek derecede olduğu görülürken, ancak benlik toplamı ile duyarsızlaşma alt boyutu arasındaki ilişkinin pozitif yönde ve düşük düzeyde olduğu anlaşılmıştır. Sonuç olarak benlik saygısının başarı hissini etkilemediği ancak fiziksel tükenme ve duyarsızlaşma boyutlarını etkilediği, bu durumda benlik saygısının artması ile sosyal yaşam çevresinin olumlu yönde etkilendiği söylenilebilir.

Anahtar Kelimeler: Saygısı, Tükenmişlik, Üniversite Öğrencileri.

ABSTRACT

With this study, it was aimed to examine the relationship between self-esteem and burnout levels of students studying at the Faculty of Sports Sciences. The population of the study consisted of students studying at Süleyman Demirel University Faculty of Sports Sciences and the sample group consisted of 115 students, 63 male and 52 female. In order to obtain socio-demographic data, a personal information form created by the researcher; "Rosenberg Self-Esteem Scale" developed by Rosenberg (1965) and adapted into Turkish by Çuhadaroğlu (1986) in order to measure self-esteem and "Athlete Burnout Scale", a 10-item 4-point Likert-type scale with five positive and five negative statements, which was adapted into Turkish by Keleş et al. (2016), was used to determine burnout levels. In this study, descriptive survey method was used to collect and analyze numerical data. It was aimed to reveal the current situation as it exists (Karasar, 2004). The variance and homogeneity of the obtained data were tested, and standard deviation and mean values were given. Pearson Correlation test was applied to determine the relationship between students' self-esteem and burnout levels. According to the findings, there was a neutral correlation between self-esteem and decreased sense of accomplishment, and a positive correlation between Emotional/Physical Exhaustion, Depersonalization and Burnout total dimension. While it was seen that the correlation determined in all sub-dimensions was positive and at a high level, it was understood that the relationship between total self-esteem and depersonalization sub-dimension was positive and at a low level. As a result, it can be said that self-esteem does not affect the sense of achievement, but it affects the dimensions of physical exhaustion and depersonalization, in this case, it can be said that the social life environment is positively affected by the increase in self-esteem.

Key Words: Burnout, Self-Esteem, University Students.

Yazar Katkı Oranı:

- A) Çalışmanın Tasarımı
- B) Veri Toplama
- C) Verilerin Analizi
- D) Makale Yazımı
- E) Eleştirel Okuma

ISSN:

Doi Number:

Giriş

Benlik saygısı, farklı değişkenlerden etkilenen karmaşık bir psikolojik yapı olup, amacı insanlara işlerinden nasıl zevk alacaklarını ve memnun kalacaklarını, kendilerini sosyal ve akademik durumlarda nasıl hissedeceklerini ve ideal ve gerçek başarı düzeyleri hakkında nasıl düşüneceklerini öğretmektir (Asghari vd., 2016). Rekabetçi bir ortamda çalışmak ve sürekli olarak yüksek standartları hedeflemek, kendimizden şüphe duymamıza neden olabilirken, akademik tükenmişlik öğrencinin eğitimine devam etme motivasyonunu etkilemektedir. Bireylerin başarı durumlarına göre değerlendirilmesi nedeniyle öz saygımız dış değişkenlerden etkilenmektedir. Dolayısıyla bu durum psikolojik olarak streslidir ve tükenmişliğe yol açabilir (Mees, 2020). Öğrenci tükenmişliği, devamsızlığın artmasına, ders çalışma konusunda motivasyon eksikliğine, okulu bırakmaya ve akademik performans üzerinde zararlı bir etkiye neden olabilir. Bu durumla bağlantılı olarak Busalim vd. (2019), benlik saygısının bireyde kişisel gelişimi teşvik ettiğini ifade etmişlerdir.

Öztuna ve Bucak (2022), benlik saygısını insanların önem ve değerlerini ne şekilde algıladıkları şeklinde ifade etmiştir. Benlik Saygısı, Gücünü kanıtlamak için en iyisini yapma gayretine giren bireyin kendisine verdiği değeri göstermekte olup, sahip olduğu kişiliği kabul etmek ve hayatta elde ettikleri başarıları düşünmekle ilgilidir. Söğütü vd. (2021), gençlerde gözlemlenen düşük benlik saygısının yetişkinlik döneminde sürekli arttığını belirtmektedir. Bireylerin yaşamları boyunca karşılaştıkları güçlüklerin çoğu, kendilerini algılama biçimleriyle ilişkili olup, öğrenci başarısızlığı akademik performansı etkileyebilir ve olumsuz çevresel etkiler nedeniyle motivasyonun düşmesine neden olabilir (Bhatt ve Bahadur, 2018). Bireyler yüksek düzeyde bir benlik saygısı sahibi olmak ve tehdit edildiğinde bunu korumak için motive olurlar. Yüksek benlik saygısı, çeşitli olumlu yaşam sonuçlarıyla ilişkili kişisel bir durumdur (Pepping vd., 2016). Ayrıca Becerra vd., (2020) benlik saygısını, bireyin kendisine yönelik olumsuz ve olumlu davranışları olarak ele almaktadır. Kişisel değerlendirmeye dayalı olan benlik saygısı düzeyi, öz değerlendirme sonuçlarına dayanan, kişinin öz imajıyla ilgili niteliklerinin bir değerlendirmesidir.

Tükenmişliğin tanımlarını en geniş anlamıyla sunan birçok çalışma vardır ve bunların arasında

birçok nüans vardır. “Freuderberger (1974), 1970’lerde psikoloji alanındaki faaliyetleri sırasında bir ruh sağlığı kliniğine gönüllü olarak katılan bireylerde motivasyon ve bağlılıkta bir azalmaya tanık olmuş ve tükenmişlik kavramını tanımlayarak popüler hale getirmiştir. Freudberg (1974), iş bağlamında tükenmişliğin, kronik duygusal yorgunluk, fiziksel yorgunluk ve iş etkinliğine karşı ilgi eksikliği, düşük kişisel tatmin ve kullanıcıya yönelik bakım ve ilgide duyarsızlık gibi faktörlerin bir kombinasyonu olduğuna değinmiştir. Bu fikir sendromu, duygusal yorgunluğun ve duygusal kaynakların eksikliğinin belirgin olduğu ve aşağıdakilerle kendini gösteren bir bağlamda iş bağlamındaki aşırı stresin sonucu olarak tanımlayan Maslach (1998) tarafından, olumsuz bir tepki ve diğer insanlara ilgisizlik, duyarsızlaşma, yeterlilik duygularında ve iş performansında azalma şeklinde desteklenmiştir.

Maslach ve Leiter (2016) tükenmişliği, bir birey ile işin yükü, kontrol, ödül, topluluk, adalet ve değerler boyutlarından en az biri arasında devam eden uzlaşmazlığın sonucu olan bir durum olarak belirtmektedir. Velasco (2019)’ya göre tükenmişlik, yalnızca motivasyon ve iş doyumunun azalmasıyla değil, aynı zamanda sağlık sorunları, ailevi ve sosyal çatışmalar ve bundan mustarip bireylerin üretkenliğinin azalmasıyla da karakterize edilirken, Rosales (2012) gibi tükenmişliğin etkilerini psikosomatik, davranışsal ve duygusal olmak üzere üç grupta sınıflandırmayı seçen araştırmacılar da vardır.

Anlaşılabileceği gibi, tükenmişliğin tanımı konusunda bir fikir birliği olmamasına rağmen, bu sendromun iş veya akademik bağlamdaki kronik stresin bir etkisinin ve tepkisinin sonucu olduğu ve tükenme, duyarsızlaşma ve düşük kişisel tatmin olmak üzere başlıca üç boyutla karakterize olduğu konusunda fikir birliği vardır. Bu açıdan Merino-Soto ve Fernández-Arata (2017) tükenmişliği bir halk sağlığı sorunu olarak görmüş ve önemli bir ciddiyete sahip olduğunu ifade etmişlerdir.

Akademik bağlamda tükenmişliğin varlığından sorumlu birçok faktör vardır. Ortaöğretimden yükseköğretime geçiş deneyimi başlı başına bir stresördür. Bunun yanı sıra ekonomik nedenler veya karşılaşılan rekabet ortamı bireylerin akademik tükenmişlik durumlarını etkilemektedir (Moneta, 2011). Akademik tükenmişlik, üniversite öğrencilerinin davranışlarını ve akademik performanslarını anlamayı sağlarken, aynı zamanda öğrenmeye bağlılık düzeylerini, akademik

BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ çalışmalarına katılım düzeylerini ve bilimsel heveslerini nasıl etkileyebileceğinin anlaşılması açısından günümüzün önemli araştırma konularından birisidir. Yüksek beklentilerin neden olduğu bilişsel ve duygusal tükenme hissinden oluşan akademik tükenmişlik, üniversite öğrencilerinin derslere devamı, ödev, sınav ve sunum yapması, derse aktif katılımı gibi parametreleri barındırmaktadır. Bu yük, psikolojik hazır bulunuşluğu yetersiz olan öğrencinin fiziksel ve ruhsal sağlığı üzerinde ciddi sonuçlar doğurabilmektedir. Böylece, öğrencilerde yetersizlik duyguları ortaya çıkabilmekte ve yalnızca eğitim paydaşları ile değil, aynı zamanda çalışmalar ve eğitimin amacı ile ilgili olarak da bir inançsızlık durumu ortaya çıkabilmektedir (Marôco ve Tecedeiro, 2009).

Öğrencilerin ideal benlik kavramı ve benlik saygısı, akademik başarılarıyla doğrudan ilişkili olup, Raeisoon vd. (2014), benlik kavramının, benlik saygısı ve akademik başarı arasındaki bağlantıyı sağladığını ifade etmiştir. Mahmoudi vd. (2019), araştırmasına göre benlik saygısı, insanların değerleri ve bu konudaki yargılarının zihinsel gelişimini tanımlarken, Salgado ve Au-Yong-Oliveira (2021), akademik tükenmişliği aynı zamanda duygusal tükenme, karamsarlık, yeterlilik ve verimsizlik olarak da tanımlanmaktadır.

Yukarıda verilen bilgilerin ışığında bu çalışmanın amacı spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin benlik saygısı ile tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişkinin ortaya konulması olacaktır. Çalışma, üniversite öğrencilerinin akademik başarılarını etkileyen benlik saygısı ve tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişkiyi ortaya koyması açısından önem taşımaktadır.

Yöntem

Araştırmanın Yöntemsel Modeli

Bu çalışmada sayısal verileri toplamak ve analiz etmek için betimsel tarama yöntemi kullanılarak, mevcut durumun var olduğu şekliyle ortaya çıkarılması (Karasar, 2004) amaçlanmıştır.

Çalışma Grubu-Evren Örneklem

Bu çalışmanın evrenini 2022–2023 öğretim yılı spor bilimleri fakültesi öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma grubu Süleyman Demirel Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi'nde öğrenim gören, dijital ortamda anket yöntemi ile ulaşılan 63 erkek, 52 kadın toplamda 115 gönüllü öğrenciden oluşmaktadır.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Bilgileri

		n	%
Cinsiyet	Erkek	63	54,8
	Kadın	52	45,2
Yaş	18-21	56	48,7
	22-23	43	37,4
	24+	16	13,9
Bölüm	Antrenörlük	28	24,3
	Öğretmenlik	30	26,1
	Spor Bilimleri	29	25,2
	Yöneticilik	28	24,3
Sınıf	1	22	19,1
	2	31	27,0
	3	25	21,7
	4	37	32,2
Branş	Ferdi Sporlar	55	47,8
	Takım Sporları	60	52,2
Sürekli Hastalık / Sakatlık	Evet	15	13,0
	Hayır	100	87,0
Toplam		115	100

Tablo 1 incelendiğinde katılımcıların % 54,8'inin erkek, % 45,2'sinin kadın, % 11,3'ünün 18-19 yaş, % 37,4'ünün 20-21 yaş, % 37,4'ünün 22-23 yaş arası ve % 13,9'unun 24 yaş ve üzeri olduğu görülmektedir. Bölümlerine göre % 24,3 antrenörlük, % 26,1 öğretmenlik, % 25,2 spor bilimleri ve % 24,3 yöneticilik iken, sınıf seviyesine göre % 19,1 1. sınıf, % 27,0 2. sınıf, % 21,7 3. sınıf ve % 32,2 4. sınıf olduğu anlaşılmıştır. Katılımcıların % 47,8'i ferdi sporlarla ilgilenirken, % 52,2'sinin takım sporları yaptığı, % 13,0'ının sürekli hastalık veya sakatlığa sahip iken, % 87,0'sinin sağlıklı olduğu görülmektedir.

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada, Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin cinsiyet, yaş, bölüm, sınıf, branş ve sürekli hastalık/sakatlık durumlarını ortaya koyan demografik bilgileri ile, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği ve Sporcu Tükenmişlik Ölçeği kullanılmıştır.

Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği; Rosenberg (1965) tarafından geliştirilen ölçek, bireylerin

BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ

benlik saygılarını ortaya koymayı amaçlayan bir öz bildirim aracıdır. 5 olumlu, 5 olumsuz ifadede oluşan 10 maddelik ölçek 4'lü Likert tipinde olup, Benlik saygısı tek boyutlu bir yapı olarak kabul edildiği için (Corwyn, 2000) toplam puan kullanılmıştır. On maddelik ölçeğin geçerlik ve güvenilirliğine ilişkin Türkçe uyarlaması Çuhadaroğlu (1986) tarafından yapılmıştır. Çalışmada Rosenberg'in 10 maddelik 4'lü Likert tipi benlik saygısı testi kullanılmış, Benlik saygısı testinde yanıtlar 0'dan 6'ya kadar puanlanmıştır. Ölçeğe göre; 0 ile 1 arası bir puan aralığı yüksek benlik saygısını gösterir; 2 ile 4 arası bir puan aralığı orta düzeyde öz saygıyı gösterir; 5 ile 6 puan aralığı düşük benlik saygısı olarak kabul edilir.

Sporcu Tükenmişlik Ölçeği; Ölçek ilk olarak Raedeke ve Smith (2001) tarafından sporcularda tükenmişlik düzeyini belirlemek amacıyla geliştirilmiş olup, "Başarı duygusunun azalması", "Duygusal/fiziksel tükenme" ve "Duyarsızlaşma" olmak üzere üç alt boyut bulunmaktadır. Her bir alt ölçek 5 madde ile değerlendirilmektedir ve ölçekte toplam 15 madde bulunmakta, alt boyut puanının artması bireylerin daha fazla tükenmişlik yaşayacağı anlamına gelmektedir. Türkçe uyarlaması Kelecek vd. (2016) tarafından yapılan, 13 madde ve 3 alt boyuttan oluşan ölçeğin varyans değerleri 0.29 ile 0.79; Lambda değerleri ise 0.54 ile 0.89 arasında değişmektedir. Ölçeğin Cronbach alfa katsayısı 4 madde olan Azalan Başarı Hissi alt boyutu için 0,75, 5 madde olan Duygusal/Fiziksel Tükenme alt boyutu için 0,87 ve 4 madde olan Duyarsızlaşma Alt Boyutu için 0,83 olarak belirlenmiştir.

Benlik saygısı ve tükenmişlik arasındaki ilişkiyi ortaya koyabilmek için katılımcıların rızasıyla çevrimiçi Google formunu kullanarak bilgi toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Tablo 2. Katılımcıların ölçek puanlarının çarpıklık-basıklık ve kolmogorov-smirnov testi anlamlılık düzeyi sonuçları

	N	Çarpıklık	Basıklık	p
Benlik Toplam	115	1,214	1,435	<.001
Azalan Başarı Hissi	115	,496	1,089	<.001
Duygusal/Fiziksel Tükenme	115	,446	-,242	.030

Duyarsızlaşma	115	,273	-,657	.001
Tükenmişlik	115	,338	115	.041
Toplam				

Kolmogorov-Smirnov testi sonuçlarına bakıldığında, katılımcıların benlik saygıları ve tükenmişlik düzeyleri ölçeklerinden aldıkları puanların ve normallikten sapmaların anlamlı düzeyde olduğu tespit edilmiş, dağılım eğrileri incelendiğinde ise normallikten aşırı sapmalar olmadığı görülmüştür. Alanyazında George ve Mallery (2016) çarpıklık ve basıklık değerlerinin ideal olarak ± 1 içinde olduğunu açıklarken, Demir vd. (2016) bu değerlerin ± 2 aralığında olmasını normallik açısından yeterli olarak açıklamıştır. Bu bilgiler ışığında parametrik istatistiksel analiz testlerinin kullanılmasına karar verilmiştir. Araştırmada elde edilen veriler SPSS 25.0 paket programında analiz edilmiştir. Sayı, yüzde, ortalama ve standart sapma tanımlayıcı istatistiksel yöntemler olarak verilerin değerlendirilmesinde kullanılmış, sürekli değişkenler arasında ise Pearson korelasyon analizi yapılmıştır.

Bulgular

Tablo 3: Ölçeklerden Elde Edilen Puanların Tanımlayıcı İstatistikleri

	N	Min.	Max.	X±Sd
Benlik Toplam	115	16.00	40.00	24,600±3,469
Azalan Başarı Hissi	115	4.00	20.00	10,304±2,626
Duygusal/Fiziksel Tükenme	115	5.00	25.00	11,435±4,719
Duyarsızlaşma	115	4.00	20.00	9,583±4,112
Tükenmişlik Toplam	115	13.00	65.00	31,322±10,298

Tablo 3 incelendiğinde spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin benlik saygılarının 24,600±3,469 olduğu anlaşılmaktadır. Tükenmişlik düzeyi alt başlıkları arasında Azalan Başarı Hissinin 10.304±2.626, Duygusal/Fiziksel Tükenmenin 11,435±4,719, Duyarsızlaşmanın 9,583±4,112 ve Tükenmişlik Düzeyi toplam puanının 31,322±10,298 olduğu görülmektedir.

Tablo 4: Katılımcıların Benlik Algıları ile Tükenmişlik Düzeyleri Arasındaki İlişki Düzeyi

	1.	2.	3.	4.	5.
1. Benlik Toplam	r p n	1 115			
2. Azalan Başarı Hissi	r p n	,008 ,935 115	1 115		
3. Duygusal/Fiziksel Tükenme	r p n	,173 ,064 115	,631** <,001 115	1 115	
4. Duyarsızlaşma	r p n	,202* ,030 115	,598** <,001 115	,809** <,001 115	1 115
5. Tükenmişlik Toplam	r p n	,162 ,084 115	,783** <,001 115	,942** <,001 115	,923** <,001 115

* İlişki 0.05 düzeyinde anlamlıdır.

** İlişki 0.01 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 4 incelendiği üzere benlik saygısı ve azalan başarı hissi arasında nötr, Duygusal/Fiziksel Tükenme, Duyarsızlaşma ve Tükenmişlik toplam boyutu arasında pozitif yönlü ilişki tespit edilmiştir. Tüm alt boyutlarda tespit edilen ilişkinin pozitif yönde ve yüksek derecede olduğu görülürken, ancak benlik toplamı ile duyarsızlaşma alt boyutu arasındaki ilişkinin pozitif yönde ve düşük düzeyde olduğu anlaşılmıştır.

Tartışma ve Sonuç

Bu çalışma, üniversite öğrencilerinde benlik saygısı ve tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişkiyi araştırmak amacıyla yürütülmüştür. Benzer bir çalışmada Chunmei vd. (2023), benlik saygısının tükenmişliği olumsuz yönde yordadığını, yani üniversite öğrenci grubunun benlik saygısı ne kadar yüksekse, tükenmişlik düzeyinin de o kadar düşük olduğunu ortaya koymuşlardır. Bunun tersine, benlik saygısı düşük olan üniversite öğrencilerinin tükenmişlik düzeylerinin daha yüksek olduğu, bu durumun alan yazındaki birçok araştırmanın (Jiang vd., 2021; Chang 2020; Collie vd. 2016; Appleton vd. 2008) çalışmasının bulgularıyla tutarlı olduğunu ifade etmiştir.

Benlik saygısı yüksek olan öğrencilerin stresten etkilenme olasılıkları daha düşük olup, stresli olduklarında bile yeterli psikolojik tamponlara sahip olabilmektedirler. Dolayısıyla çevreleri üzerinde kontrol duygusuna sahiptirler, zorluklarla yüzleşme yeteneklerine güvenirlere ve motivasyon ve planlamayla öğrenebilirler. Benlik saygısı düşük olan kişiler ise, stres altındayken genellikle kendilerini inkâr etme ve küçümseme eğiliminde olup, kaçınmaya, yavaş öğrenme stratejilerine alışkındırlar (Morrison vd., 1973). Bu öğrenciler, okul beklentileri açısından sürekli olarak yüksek düzeyde baskı altında oldukları için, zamanla tükenme eğilimine girmekte ve akademik yaşamlarına zaman ayırma konusunda isteksiz davranmakta, bu da katılımlarını azaltmalarına veya okul faaliyetlerini bırakmalarına yol açarak akademik tükenmişliğin ortaya çıkmasına sebep olabilmektedir (Wang vd., 2015). Öğrenciler, akranları tarafından takdir edilmediklerini ve özsaygılarının tehdit altında olduğunu hissettikleri durumlarda, akademik faaliyetlerden kaçınabilmekte ve okulda daha az olumlu tutum gösterebilmektedirler. Bu öğrenci grubu aynı zamanda grup tükenmişliğine neden olan, diğer memnuniyetsiz öğrencilerin arkadaşlığını da isteyebilmektedirler. Aksine benlik saygısı sağlıklı olan bireyler, kendilerini daha iyi kabul edebilir ve mutlu olabilirler (Covington, 1989; Masud vd. 2016). Zorluklar ve

aksiliklerle karşılaştıklarında bu bireyler, durumu nesnel ve rasyonel bir şekilde değerlendirebilmekte ve hedeflerine ulaşmak için olumlu başa çıkma stratejileri benimseyebilmektedirler (Mruk, 2006; Crocker ve Luhtanen, 2003). Bu durumda bir başarı duygusu ve özgüven kazanarak, çalışmalarının devamı için daha fazla motive olurlar. Üniversite öğrencilerinin öz saygı düzeyi ne kadar yüksek olursa, kendilerini daha objektif bir şekilde anlayabilmekte ve çalışmalarında karşılaştıkları sorunları olumlu bir tutumla çözebilmekte, böylece öğrenme tükenmişliklerinin derecesi o kadar düşük olmaktadır.

Farklı araştırma bulgularında, benlik saygısı azaldıkça tükenmişlik düzeyinin arttığını ortaya koyan sonuçlar görülmektedir. Alanyazın incelendiğinde araştırmamızı destekleyen çalışmalara rastlamak mümkündür. (Carver, 2003; Cole vd 1999, Crocker vd., 2002; Crystal vd., 1994; Gerard ve Buehler, 2004; Harter, 1996; Masi vd., 2000). Bu nedenle, benlik saygısı düşük olan öğrenciler tükenmişliğe eğilimlidir. Benlik saygısının, bireyin genel sağlığı ve okuldan memnuniyeti üzerinde olumlu bir etkiye sahip olması (Tian, Liu, Huang ve Huebner, 2013), bireylerin okulda karşılaştıkları bazı zorluklarla daha fazla mücadele etmelerini ve daha az tükenmişlik yaşamalarını sağlayabilir (Luo, Wang, Zhang, Chen ve Quan, 2016). Benlik saygısı yüksek bireylerin (Kapıkıran, 2016) akademik toleranslarının yüksek olmasının yanı sıra akademik bağlılıkları da yüksektir ve tükenmişliğe daha az eğilimlidirler.

(Virtanen vd., 2016). Dolayısıyla benlik saygısı ile akademik tükenmişlik arasında anlamlı bir negatif ilişki tespit edilmiştir. Çok değişkenli analizin sonucu, akademik tükenmişliğin öğrenci benlik saygısındaki tek faktör olduğunu göstermektedir. Vizoso vd. (2019) akademik tükenmişliğin akademik performansta önemli bir faktör olduğunu açıklamıştır. Araştırma bulguları, uyarlanabilir başa çıkma ve iyimserliğin akademik tükenmişlikten kaçınmaya yardımcı olması gerektiğini ve ardından akademik başarıyı kesin olarak etkilemesi gerektiğini belirtmektedir.

BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ

Norez (2017)'in çalışmasında da belirttiği şekilde tükenmişlik, mesleki bir tehlike olarak incelenmiş ve bilinmekte olup, okul gibi başka ortamlarda da yaşanabileceğine dair kanıtlar vardır. Bir kişinin hayatını farklı şekillerde etkileyebilir. Benlik saygısı ve tükenmişlik. Olwage ve Mostert (2014)'e göre, bireylerin akademik çalışmalarına katılımı ve özverisi, kendilerini daha iyi hissetmelerine ve gelecekteki amaçlar için kullanılacak diğer bilgi ve başarıları kazanmalarına yardımcı olan bir doyumla sonuçlanabilir. Bir öğrencinin ulaşmak istediği bir amacının olması gerçekten iyi bir şeydir; kendilerini bu tatmine ve memnuniyete ulaşmaya adanması, bir öğrencinin akademik hayatlarında başarılı olmasını sağlayabilir. Bu nedenle, çok fazla baskı altında olmaktan kaçınabilirler. Benlik saygısı ve tükenmişlik, her öğrenciye zarar verebilecek iki farklı kavram olup, benlik saygısı yüksek olan bir üniversite öğrencisi, aynı zamanda tükenmişlik de yaşayabilir. Lou vd. (2016), bu tükenmişlik durumunun öğrencilerin ulaşamadıkları hedefler ve yaşadıkları coşku kaybından kaynaklandığını belirtmektedir. Ayrıca, öğrencilerin olaylar hakkındaki belirsizliklerinin onları başarısızlığa uğratmasının nedeni de budur.

Alanyazın taramasında Yavuzer (2004) benlik saygısını olumlu ya da olumsuz etkileyen durumları incelediği araştırmasında, cinsiyetin önemli bir faktör olduğunu belirtmiştir. Gottfredson (1985) ayrıca öz farkındalığın gelişimini kariyer seçimi sürecine bağlayarak öz farkındalığın kariyer yönünü vurgulamış, cinsiyetin, mesleki benlik saygısında farklılık yaratan faktörlerden birisi olduğunu ifade etmiştir. Sermon (1994) benlik saygısı ve tükenmişliği çeşitli değişkenlerle karşılaştıran çalışmasında lise öğretmenlerinin yaş, cinsiyet, çalışma saatleri ve tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında, cinsiyet değişkeni ile tükenmişlik arasında herhangi bir ilişki bulunamadığını belirtmiştir. Dursun (2000) öğretmen tükenmişliği ile yükleme biçimi, cinsiyet, eğitim düzeyi ve kıdem değişkenleri arasındaki anlamlı farklılıkları incelerken, cinsiyetin öğretmenler arasında anlamlı

farklılıklara yol açtığı sonucuna varmıştır.

Yine benlik saygısı ve tükenmişliğin çeşitli değişkenlerle karşılaştırıldığı bir diğer çalışmada Üzgü vd. (2023) ve Bozgüney ve Can (2023) araştırmalarında bağımlılık faktörüne dikkat çekmiş ayrıca bağımlılığın benlik saygısı ve tükenmişliğe etki edebileceğini bildirmişlerdir.

Sonuç olarak benlik saygısının başarı hissini etkilemediği ancak fiziksel tükenme ve duyarsızlaşma boyutlarını etkilediği, bu durumda benlik saygısının artması ile sosyal yaşam çevresinin olumlu yönde etkilendiği söylenebilir.

Kaynaklar

Appleton JJ, Christenson SL, Furlong MJ. (2008). Student engagement with school: critical conceptual and methodological issues of the construct. *Psychol Sch.*;45:369–386.

Asghari, A., Saadati, S.M., Ghodsi, A., & Fard, F.A. (2015). Review the academic burnout and its relationship with self-esteem in students of medical sciences university at Neyshabour. *Scholars Journal of Applied Medical Sciences (SJAMS)*, 3(9C):3329-3334.

Becerra, M.B., Arias, D., Cha, L. & Becerra, B.J. (2020). Self-esteem among college students: the intersectionality of psychological distress, discrimination and gender. *Journal of Public Mental Health*, ahead-of-print(ahead-of-print), - doi:10.1108/JPMH-O5-2020-0033

Bhatt, S. & Bahadur, Dr. A. (2018). Role of self-esteem & self-efficacy in achievement motivation among college students. *The International Journal of Indian Psychology* 6(2), doi:10.25215/0602.061

Bozgüney, R., & Can, B. (2023). Examination of smoking addiction according to some variables in sports sciences faculty students. *KOSALB International Journal of Human Movements Science (e-ISSN: 2958-8332)*, 2(1), 48-53.

Busalim, A., Masrom, M., Normeza, W., & Zakaria, B.W. (2019). The impact of facebook addiction and self-esteem on students' academic performance: A multi-group analysis, *Computers & Education*, 142, <https://doi.org/10.1016/j.compe du.2019.103651>

Carver, C. S. (2003). Pleasure as a sign you can attend to something else: Placing positive feelings within a general model of affect. *Cognition and Emotion*, 17, 241-261.

Chang ESM. (2020). Mediating effect of goal adjustment on the relationship between socially prescribed perfectionism and academic burnout. *Psychol Sch.*;57(2):284–295.

Chunmei Chen, Yuanyi Shen, Yujie Zhu, Fanghao Xiao, Jiawen Zhang & Jianchao Ni (2023) The Effect of Academic Adaptability on Learning Burnout Among College Students: The Mediating Effect of Self-Esteem and the Moderating Effect of Self-Efficacy, *Psychology Research and Behavior Management*, 16:, 1615-1629, DOI: 10.2147/PRBM.S408591

Cole, D. A., Peeke, L., Dolezal, S., Murray, N. & Canzoniero, A. (1999). A longitudinal study of negative affect and self-perceived competence in young adolescents. *Journal of Personality and Social*

Psychology, 77, 851- 862.

Collie RJ, Holliman AJ, Martin AJ. (2016). Adaptability, engagement and academic achievement at university. *Educ Psychol.*;37(5):632–647.

Corwyn, R.F. (2000). The factor structure of global self-esteem among adolescents and adults. *Journal of Research in Personality*, 34, 357-379.

Covington MJ. (1989). Self-esteem and failure in schools: analysis and policy implications. In: Mecca AM, Smelser NJ, Asconcellos JV, editors. *The Social Importance of Self-Esteem*. Berkeley: University of California Press;:72–124.

Crocker J, Luhtanen RK. (2003). Level of Self-Esteem and Contingencies of Self-Worth: unique Effects on Academic, Social, and Financial Problems in College Students. *Pers Soc Psychol Bull.*;29(6):701–712. doi:10.1177/0146167203029006003.

Crocker, J., Sommers, S. & Luhtanen, R. (2002). Hopes dashed and dreams fulfilled: contingencies of self-worth in the graduate school admissions process. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 28(9), 1275-1286.

Crystal, D., Chen, C., Fuligni, A. J., Stevenson, H. W., Hsu, C. C., Ko, H. J, Kitamura, S. & Kimura, S. (1994). Psychological maladjustment and academic achievement: a cross-cultural study of Japanese, Chinese, and American high school students. *Child Development*, 65(3), 738-763.

Çıkmaz, C. (2020). *Rekreatif etkinliklere katılan üniversite öğrencilerinin benlik saygısı düzeylerinin incelenmesi (Master's thesis, Batman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).*

Çuhadaroğlu F (1986) *Adolesanlarda benlik saygısı. Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.*

Demir, E., Saatçioğlu, Ö., & İmrol, F. (2016). Uluslararası dergilerde yayımlanan eğitim araştırmalarının normallik varsayımları açısından incelenmesi. *Current Research in Education*, 2(3), 130-148.

Dursun, S. (2000). Öğretmenlerde tükenmişlik ile yüklenme biçimi, cinsiyet, eğitim düzeyi ve hizmet süresi değişkenleri arasındaki yordayıcı ilişkilerin incelenmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.*

Freuderberger, H.J. (1974). Staff burn-out. *Journal of Social Issues*, 30, 159–165.

BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ

George, D. ve Mallery, P., (2016). IBM SPSS Statistics 23 Step by Step: A simple guide and reference. New York: Routledge: 112-120.

Gerard, J. M. ve Buehler, C. (2004). Cumulative environmental risk and youth maladjustment: The role of youth attributes. *Child Development*, 75(6), 1832-1849.

Gottfredson, L. S. (1985). Role of self-concept in vocational theory. *Journal of Counseling Psychology*, 32(1), 159-162. <https://doi.org/10.1037/0022-0167.32.1.159>

Harter, S. (1996). Teacher and classmate influences on scholastic motivation, self-esteem, and level of voice in adolescents. In J. Juvonen & K. R. Wentzel (Ed.), *Social Motivation: Understanding Children's School Adjustment* (11-42). New York: Cambridge University Press.

Jiang S, Ren Q, Jiang C, Wang L. (2021). Academic stress and depression of Chinese adolescents in junior high schools: moderated mediation model of school burnout and self-esteem. *J Affect Disord.*;295:384-389.

Kapıkıran, Ş. (2016). Ebeveyn akademik başarı baskısı ve desteği ölçeğinin psikometrik değerlendirmeleri ve yapısal geçerlik: Ortaokul ve lise öğrencileri. *Ege Eğitim Dergisi*, 17(1), 62-83.

Karasar N. (2004). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Nobel Yayıncılık, Ankara, 52.

Lou, Y., Wang, Z., Zhang, H., Chen, A., & Quan, S. (2016). The effect of perfectionism on school burnout among adolescence: the mediator of self-esteem and coping style. *Personality and Individual Differences*, 88, 202-208. doi:10.1016/j.paid.2015.08.056

Mahmoudi, F., Mahmoudi, A., Shahraki, H.R., Shamsi, M., & Kakaei, H. (2019). Relationship between self-esteem and field of study and its effect on academic burnout in students of shiraz university of medical sciences. *International Transaction Journal of Engineering, Management & Applied Sciences & Technologies*, 10(2), doi:10.14456/ITJEMAST.2019.22

Marôco, J.P.; Tecedero, M. (2009). Inventário de burnout de maslach para estudantes portuguesas. *Psicol. Saúde Doenças*, 10, 227-235.

Masi, G., Sbrana, B., Poli, P., Tomaiuolo, F., Favilla, L. ve Marcheschi, M. (2000). Depression and school functioning in non-referred adolescents: A pilot study. *Child Psychiatry and Human Development*, 30(3), 161-171.

Maslach, C. A (1998). Multidimensional theory of burnout. In *Theories of Organizational Stress*; Oxford University Press: Oxford, UK.

Maslach, C.& Leiter, M. (2016). *Burnout*; Academic Press: London, UK.

Masud H, Ahmad MS, Jan FA, Jamil A. (2016). Relationship between parenting styles and academic performance of adolescents: mediating role of self-efficacy. *Asia Pacific Educ Rev.*;17(1):121-131.

Mees, L. (2020). Performance-based self-esteem can lead to anxiety and burnout. *Invisible Illness*. August, 2020.

Merino-Soto, C.; Fernández-Arata, M. (2017). Ítem único de burnout en estudiantes de educación superior: Estudio de validez de contenido. *Educ. Méd.*, 18, 195-198.

Moneta, G.B. (2011). Need for achievement, burnout, and intention to leave: Testing an occupational model in educational settings. *Pers. Individ. Differ.*, 50, 274-278.

Morrison TL, Thomas MD, Weaver SJ. (1973). Self-esteem and self-estimates of academic performance. *J Consult Clin Psychol.*;41:412-415.

Mruk CJ. (2006). *Self-Esteem Research, Theory, and Practice: Toward a Positive Psychology of Self-Esteem*. New York: Springer.

Norez, D. (2017). Academic burnout in college students: the impact of personality characteristics and academic term on burnout. *FHSU Scholars Repository*.

Olwage, D. & Mostert, K. (2014). Predictors of student burnout and engagement among university students. *Journal of Psychology in Africa*, 24(4), 342-350, <http://dx.doi.org/10.1080/14330237.2014.978087>

Öztuna, Ş., & Bucak, F. (2022). Kendilik/benlik. *Göbeklitepe Sağlık Bilimleri Dergisi*, 5(9), 92-101.

Pepping, C.A., Davis, P.J., & O'Donovan, A. (2016). Mindfulness for cultivating self-esteem. In: Shonin, E., Gordon, W., Griffiths, M. (eds) *Mindfulness and Buddhist-Derived Approaches in Mental Health and Addiction*. *Advances in Mental Health and Addiction*. Springer, Cham. <https://doi.org/10.1007/978-3-319-22255-4.13>

Raeison, M., Mohammadi, Y., Abdorazaghnejad, M., & Sharifzadeh, Gh. (2014). An investigation of the relationship between self-concept, self-esteem, and academic achievement of students in the nursing-midwifery faculty in Qaen during 2012-13 academic year. *Modern Care Journal*.

Rosales, Y. (2012). Estudio unidimensional del síndrome de burnout en estudiantes de medicina de Holguín. *Rev. De La Asoc. Española De Neuropsiquiatría*, 32, 795-803.

BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ

Rosenberg, M. (1965). Society and the adolescent self-image. Princeton, NJ: Princeton University Press.

Salgado, S., & Au-Yong-Oliveira, M. (2021). Student burnout: a case study about a portuguese public university. Education Sciences, 11(1), 31.

Sermon, J. M. (1994). The relationship of the dual role assignment to the level of perceived burnout by secondary teachers. The Florida State University.

Söğütlü, L., İmamoğlu, A. H., Çelik, A. R., & Karabulut, Y. (2021). Çalışan üniversite öğrencilerinin benlik saygısı ve psikolojik dayanıklılık düzeylerinin incelenmesi. Uluslararası Hukuk ve Sosyal Bilim Araştırmaları Dergisi, 3(1), 36-46.

Tian, L., Liu, B., Huang, S. & Huebner, E. S. (2013). Perceived social support and school well-being among Chinese early and middle adolescents: The mediational role of self-esteem. Social Indicators Research, 113(3), 991-1008.

Üzgülü, M. A., Bozgüney, R., Can, B., Özlü, M., Akat, A., Güneş, F., & Çalık, F. (2023). Üniversite öğrencilerinin dijital bağımlılık ve yalnızlık düzeylerinin incelenmesi. Düzce Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, 3(1), 75-82.

Velasco, J.C. (2019). Millennials in the university: An inquiry on burnout among Filipino university students. Pertanika J. Soc. Sci. Humanit., 27, 1801–1814.

Virtanen, T. E., Kiuru, N., Lerkkanen, M. K., Poikkeus, A. M. ve Kuorelahti, M. (2016). Assessment of student engagement among junior high school students and associations with self-esteem, burnout, and academic achievement. Journal for Educational Research Online/Journal für Bildungs forschung Online, 8(2), 136-157.

Visozo, C., Arias-Gundin, O., & Rodriguez, C. (2019). Exploring coping and optimism as predictors of academic burnout and performance among university students. Educational Psychology, 39(6), 768-783.

Wang MT, Chow A, Hofkens T, Salmela-Aro K. (2015). The trajectories of student emotional engagement and school burnout with academic and psychological development: findings from Finnish adolescents. Learning Instruction.;36:57–65.

Yavuzer, H. (2004) Okul çağı çocuğu, Remzi Kitabevi: İstanbul.

Sorumlu Yazar Bilgileri

Yazar Adı Soyadı: Abdullah Yavuz AKINCI

Kurumu: Süleyman Demirel Üniversitesi

Adres: Süleyman Demirel üniversitesi Spor Bilimler Fakültesi Spor Yöneticiliği Bölümü/Isparta

Orcid Numarası: 0000-0002-3808-6730

A Study on The Problems Faced by Women in Sports

Ahmet Yavuz KARAFİL¹ A-E, Esin KAPLAN² D-E
¹⁻²Burdur Mehmet Akif Ersoy Sports Science Faculty/Sports Management
Department

Author Contribution Rate:

- A) Study Design
- B) Data Collection
- C) Data Analysis
- D) Article Writing
- E) Critical Reading

ABSTRACT

The aim of this study is to evaluate the problems experienced by women in sports with the Q method. In the methodological model of the research, the Q method, which includes qualitative and quantitative research methods, was used. The study group was determined by snowball sampling method of female participants who had problems in the sports environment for various reasons. In this way, a total of 25 women participated in the study. The research data were analyzed using the PQ-Method 2.35 program developed for Q method research. Principal component analysis method was used in the data analysis process. As a result of the rotation process after the principal component analysis, it was seen that the participant opinions were grouped under two factors. Z scores showed which questions the participants grouped under two different factors scored higher. Participants were interviewed about the scores obtained from positive and negative quantitative data and the underlying reasons were examined. In the current study, the factors that cause the problems experienced by women in sports were determined as the negative social perspective adopted by the society against women who do sports, the misinterpretation of the clothes worn by women in the sports environment and the understanding of sports as a male activity.

Keywords: *Gender Differences, Sexism In Sports, Women In Sport, Women Problems In Sport*

Sporda Kadınların Karşılaştığı Sorunlar Üzerine Bir Araştırma

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, kadınların sporda yaşadıkları sorunları Q yöntemi ile değerlendirmektir. Araştırmanın metodolojik modelinde nitel ve nicel araştırma yöntemlerini içeren Q metot kullanılmıştır. Çalışma grubu, spor ortamında çeşitli sebeplerden dolayı problem yaşamış kadın katılımcılar kartopu örnekleme yöntemi tespit edilmiştir. Bu şekilde araştırmaya toplam 25 kadın katılmıştır. Araştırma verileri, Q metot araştırmaları için geliştirilen PQ-Method 2.35 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Veri analizi sürecinde temel bileşenler analizi yöntemi kullanılmıştır. Temel bileşenler analizi sonrası rotasyon işlemi sonucunda katılımcı görüşlerinin iki faktör altında toplandığı görülmüştür. İki farklı faktör altında gruplanan katılımcıların hangi sorularda daha yüksek puan aldığını Z skorları göstermiştir. Olumlu ve olumsuz nicel verilerden elde edilen puanlar hakkında katılımcılarla görüşülmüş ve altında yatan nedenler incelenmiştir. Mevcut çalışmada, kadınların sporda yaşadığı sorunlara neden olan faktörler, toplumun spor yapan kadınlara karşı benimsediği olumsuz sosyal bakış açısı, kadınların spor ortamında giydiği kıyafetlerin yanlış yorumlanması ve sporun bir erkek aktivitesi olarak anlaşılması olarak belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Toplumsal Cinsiyet Farklılıkları, Sporda Cinsiyetçilik, Sporda Kadın, Sporda Kadın Problemleri*

ISSN:

Doi Number:

Introduction

Lately, societies and cultures have begun better understand the significance of physical activity and sports in the light of science. Sport emerges not only as a part of mass culture but also as a necessary concept whose importance has begun to be understood regarding individual and social health and well-being (Sekot, 2018). With the advancement of age, the change in the sports environment, especially when sexism is considered, continues to exist as an obstacle to the optimal performance of female athletes and negatively affects the psychological and social status of women and the competitive structure in sports. When we check the background of sports, it is clear that it has a male-dominated structure. Therefore, the problems experienced by women in the sports environment still continue. (Pfister, 2010). Sports is expressed generally as a mechanism that helps shape how one's gender defines masculinity (Messner, 2002). The gender bias within this mechanism reveals systematic inequalities along with the obstacles faced by female athletes. (Homan, 2019). These inequalities in the sports environment pave the way for the formation of anti-social behaviors (Hindman and Walker, 2020) Specifically, it causes women to form a negative prejudice against men, and men against women and female athletes. For sure, in sexism, individuals had negative attitudes, beliefs and reactions as to their gender (Barlow, Vickers-Jones, Alba, Williamson and Hutton, 2021). Sexism is considered a social phenomenon, and it frequently emerges in sports environments, where individuals are involved to protect sociality day by day. Many factors can cause the formation of sexist attitudes in the sports environment. Its influences are present from trainer behavior to the media and sponsor companies (Fink, 2015). Apart from these factors, the reflection of people's beliefs and values in the sports environment, as in daily life, can be considered among the reasons for sexism in the sports environment. In addition, sexism is manifested through statements that women disfavor by attributing superiority to men in the sports

environment. While a child who throws the ball properly gets motivated with an expression of "he plays like a grown man", the words used in the opposite case "you play like a girl" has a pejorative meaning (Sekot, 2018). Aside from that, societal and psychological pressures on women limit their participation in sports. In addition, the separation of sports branches according to gender and sexual harassment of beautiful female athletes can be considered as reasons increasing sex discrimination in the sports environment (Rai, 2020).

Fundamentally, society's value judgments are at the base of this discrimination in the sports environment. The patriarchal structure of society, the expectations of the family, the fact that marriage is compulsory for women, the denial of women's economic freedom, the fear of failure, and the pressure of the family and the individuals around them cause women to remain in a limited number in the sports environment (Albayrak, 2019). On the other hand, strategies such as the "sexual objectification" of women and featuring them with their bodies rather than their achievements are used to attract the attention of men, who make up the majority of the target audience, in the sports media (Basmacı, 2020). During sponsorships, the sports activities performed by men are highlighted and supported, yet the support for women's sports activities is almost non-existent compared to men (Yeşilyurt Öztürk, 2022). In addition, factors such as the negative effect of the patriarchal family structure, wage inequality, the media not covering sports news for women or making false news, the insufficient and limited number of sports facilities for women, and high rates of sexual abuse are other reasons that cause women to approach sports suspiciously. Besides their participation and many parameters related to sports, these and similar problems negatively affect woman's feelings, self-confidence, and motivation in the sports environment.

In the literature, it is possible to find many studies examining sexism and the problems women face in the sports environment (Ada et al., 2021; Akkaya & Kaplan, 2014; Arslan & Koca, 2006; Bowes, 2022; Dereli, 2005; Erikainen, 2019; Farkhod et al., 2021; Gentile, 2018; Heffernan, 2018; Koca, 2020; Lasso Jiménez, 2022; Narin et al., 2022; Orta, 2018; Narin, 2019; Özsoy, 2008; Schultz, 2021; Şallı et al., 2017; Tiryaki, 2014; Uğurlu, 2018; Yaprak and Amman, 2009; Yenilmez, 2021; Yüksel, 2014) Almost all of the studies have different cultural and social characteristics. This research is important in terms of revealing the problems experienced by women in fitness centers, which is one of the sportive areas where women and men come together the most, and revealing the problems caused by men in women's sports environment.

Method

Methodological Model of the Study

In this study, Q method was used as the methodological model in this study in which the problems faced by women in sports were investigated. The Q method has a semi-qualitative and semi-quantitative structure that includes qualitative and quantitative research features to reveal people's perspectives on any subject. In addition, it has been applied and attracted attention in many fields of science in recent years (Zabala, Sandbrook, & Mukherjee, 2018). Q methodology is considered as mixed research by its nature. It is also known as the science of subjectivity as it reflects the subjective views of the participants (Lundberg, Leeuw, & Aliani, 2020). Q methodology studies, on the one hand, are concerned with revealing and interpreting the subjective opinions of the participants on a particular subject; on the other hand, it is concerned with the numerical calculation of the common and dissimilar opinions of the participants (Watts & Stenner, 2005).

Study Group- Universe Sample

A total of 25 women participated voluntarily in this study conducted to determine the problems

faced by women in sports. Snowball sampling method, one of the purposive sampling methods, was used to determine the study group. In this method, researchers start data collection with a small number of participants who meet the research criteria. In the research, the criteria were determined as women who had previously experienced problems in the sports environment. Thus, it increases the ongoing sample by inviting participants who meet the research criteria to the study (Parker, Scott, & Geddes, 2019).

Data Collection Tools

In this study, a personal information form, a semi-structured interview form, and a Q string were used as data collection tools. The personal information form includes questions such as how long the participants have been doing sports and their age.

Data Collection Tool for the Qualitative Dimension of the Study

In the qualitative aspect of the study, a semi-structured interview form developed by the researcher was used as a data collection tool. Before the determination of the questions to be included in the interview form, studies covering the issues faced by women in the sports environment were reviewed. As a result of the findings obtained through the interview with the participants, the problems experienced by the participants were revealed and the questions to be placed by the participants in the Q string were formed.

Data Collection Tool for the Quantitative Dimension of the Study

In the quantitative aspect of the study, the Q string was used as a data collection tool. As a result of the data obtained from the literature review and semi-structured interview results during the research process, a total of 24 items were created in 8 dimensions. The placement of the items in the Q string was made through the forced distribution method. According to this method, the items are sorted by decreasing from neutral statements to negative and positive statements.

Data Analysis

In the data analysis process, data were first collected on the problems experienced by women in the sports environment with a semi-structured interview form. the collected data were analyzed by content analysis and different themes were revealed. the question statements within the themes were subjected to principal components analysis after being placed in the Q string by the participants. with principal components analysis, it was determined how many factors the participants would be gathered under. In addition, the highest rated questions and the lowest rated questions were identified through Z scores.

Disagree				Neu tral	Agree			
-4	-3	-2	-1	0	+1	+2	+3	+4

Figure 1. Q string used in the study

In Figure 1, participants were asked to prioritize each statement in the forced distribution string. Accordingly, statements indicating the problems experienced in the sports environment were placed into the boxes intended for positive statements; On the other hand, the ones that were not considered as issues were asked to be placed into the negative boxes by their order of importance.

Findings

Table 1. Factors Used in the Study

Anxiety	1.I am worried about misdoing sports exercises in the sports ground. 13.I am worried about misdoing the exercises in the sports ground.
Health-Related Issues	2.During my period, I could not show my full performance in sports. 14.I do not have any problems in terms of sports performance during my periods.
Misapplication	3.Injuries caused by misapplication. 15.Injuries due to wrong exercises are not an issue.
Issues Based on the Opposite Sex	4.As a result of the words and stares of the opposite sex, I feel psychologically under pressure and cannot do sports activities accurately. 5.Discriminating men and women in the sports environment, having to implement the programs applied to men. 6.The evaluation of pilates and yoga as women's sports and not giving importance to these branches. 8.Considering sports as a male occupation and looking down on women who do sports 9.People take a step back from sports because of condescending speeches towards women 10.Men find that an outfit worn by women for sports is too conspicuous. 11.Experiencing inequality of opportunity in sports because of the majority of men in the gym 12.The thought of only interacting with the opposite sex in gyms bothers me. 16.Because of the words and stares of the opposite sex, I feel under psychological pressure, and therefore I do not quit sports. 17.It is not a big deal to discriminate between men and women in the sports environment and apply men's programs to women. 18.Recognizing pilates and yoga as women's sports and giving the necessary importance to them do not pose a problem. 20.It is not a problem when sports are seen more as a male occupation and women who do sports are despised. 21.I do not perceive condescending views towards women as a problem in the sports environment. 22.It does not pose a problem in the sports environment that women's clothes worn for sports are attractive to the opposite sex. 23.I do not have any trouble getting my turn to do sports in mixed gyms where men are in the majority. 24.The thought of only interacting with the opposite sex in gyms do not bothers me.
Unqualified Trainer	7.Only incompetent and ignorant people with a coaching certificate do coaching. 19.It is not an issue when incompetent people with a coaching certificate do coaching.

According to Table 1, the problems faced by women in sports are categorized under five factors: Anxiety, health-related problems, wrong practices, problems based on the opposite sex and problems caused by unqualified trainers.

Table 2. Factor Distributions

PARTICIPANT ID	PARTICIPANT CODE	FACTOR 1	FACTOR 2
1	Participant 1	0.3638	0.0934
2	Participant 2	0.3797	-0.3918
3	Participant 3	-0.4523	-0.4427
4	Participant 4	0.8440X	0.1197
5	Participant 5	0.7600X	0.0681
6	Participant 6	0.6445X	0.3776
7	Participant 7	0.1839	0.5417X
8	Participant 8	0.6056X	-0.0981
9	Participant 9	0.6420X	-0.1672
10	Participant 10	0.8978X	0.0720
11	Participant 11	-0.1846	-0.2223
12	Participant 12	0.3443	-0.3009
13	Participant 13	0.3958	-0.1300
14	Participant 14	0.4239	-0.4479
15	Participant 15	0.0231	-0.2581
16	Participant 16	-0.3194	0.7386X
17	Participant 17	-0.7138X	0.0992
18	Participant 18	0.5498	-0.1306
19	Participant 19	0.4658	-0.1306
20	Participant 20	0.6472X	0.1192
21	Participant 21	0.4622	0.5198
22	Participant 22	0.7589X	-0.0710
23	Participant 23	-0.0327	-0.6150X
24	Participant 24	0.5065	0.2207
25	Participant 25	0.6934X	-0.1807

As per Table 2, the women participating in the study were grouped under two factors. Values with significance are indicated by X. After analyzing the data collected with the Q method for its statistical significance, the statistical formula ($=2.58 \times (1 \div \sqrt{n})$) was used to determine the significance level (Demir and Kul, 2011), which was found to be .50 in this study.

Table 3. Inter-factor Correlations

Factors	Factor 1	Factor 2
Factor 1	1.0000	0.1117
Factor 2	0.1117	1.0000

According to Table 3, there was a weak positive and significant correlation between the two factors formed in the study ($p < 0.05$).

Table 4. The order of importance of Factor 1 items (Z scores)

Statements	Z-Score
10.Men find that an outfit worn by women for sports is too conspicuous.	1.623
7.Only incompetent and ignorant people who have a coaching certificate do coaching	1.518
9.People take a step back from sports because of condescending speeches towards women	1.483
8.Considering sports as a male occupation and looking down on women who do sports	1.185
6.The evaluation of pilates and yoga as women's sports and not giving importance to these branches.	0.787
11.Experiencing inequality of opportunity in sports because of the majority of men in the gym	0.687
5.Discriminating men and women in the sports environment, having to implement the programs applied to men.	0.616
3.Injuries caused by misapplication.	0.598
12.The thought of only interacting with the opposite sex in gyms bothers me.	0.514
2.During my period, I could not show my full performance in sports.	0.440
4.As a result of the words and stares of the opposite sex, I feel psychologically under pressure and cannot do sports activities accurately.	0.356
1.I am worried about misdoing sports exercises in the sports ground.	0.169
13.I am not worried about misdoing the exercises in the sports ground.	0.121
24.The thought of only interacting with the opposite sex in gyms do not bothers me.	-0.004
16.Because of the words and stares of the opposite sex, I feel under psychological pressure, and therefore I do not quit sports.	-0.377
15.Injuries due to wrong exercises are not an issue.	-0.498
14.I do not have any problems in terms of sports performance during my periods.	-0.507
18.Recognizing pilates and yoga as women's sports and giving the necessary importance to them do not pose a problem.	-0.873
23.I do not have any trouble getting my turn to do sports in mixed gyms where men are in the majority.	-0.912
17.It is not a big deal to discriminate between men and women in the sports environment and apply men's programs to women.	-1.062
21.I do not perceive condescending views towards women as a problem in the sports environment.	-1.384
19.It is not an issue when incompetent people with a coaching certificate do coaching.	-1.396
22.It does not pose a problem in the sports environment that women's clothes worn for sports are attractive to the opposite sex.	-1.493
20.It is not a problem when sports are seen more as a male occupation and women who do sports are despised.	-1.592

According to Table 4, the most important problems faced by women in sports can be listed as follows 10. Men find the clothes worn by women while doing sports very striking Men find the clothes worn by women while doing sports very striking, 7. Incompetent and ignorant people who only have a coaching certificate are coaching, 9. People step back from sports due to condescending speech towards women, 8. Sports are seen as a man's job and women who do sports are looked down upon. Seeing sports as a male profession and looking down on women who do sports.

Table 5. The order of importance of Factor 2 items (Z scores)

Statements	Z-Score
11.Experiencing inequality of opportunity in sports because of the majority of men in the gym	1.799
15.Injuries due to wrong exercises are not an issue.	1.677
22.It does not pose a problem in the sports environment that women's clothes worn for sports are attractive to the opposite sex.	1.585
10.Men find that an outfit worn by women for sports is too conspicuous	1.158
5.Discriminating men and women in the sports environment, having to implement the programs applied to men.	0.874
24.The thought of only interacting with the opposite sex in gyms do not bothers me.	0.649
9.People take a step back from sports because of condescending speeches towards women.	0.527
20.It is not a problem when sports are seen more as a male occupation and women who do sports are despised.	0.502
23.I do not have any trouble getting my turn to do sports in mixed gyms where men are in the majority.	0.416
16.Because of the words and stares of the opposite sex, I feel under psychological pressure, and therefore I do not quit sports.	0.319
21.I do not perceive condescending views towards women as a problem in the sports environment.	0.054
1.I am worried about misdoing sports exercises in the sports ground.	-0.172
6.The evaluation of pilates and yoga as women's sports and not giving importance to these branches.	-0.182
13.I am not worried about misdoing the exercises in the sports ground.	-0.197
17.It is not a big deal to discriminate between men and women in the sports environment and apply men's programs to women.	-0.294
8.Considering sports as a male occupation and looking down on women who do sports.	-0.380
18.Recognizing pilates and yoga as women's sports and giving the necessary importance to them do not pose a problem.	-0.391
12.The thought of only interacting with the opposite sex in gyms bothers me.	-0.459
14.I do not have any problems in terms of sports performance during my periods.	-0.606
19.It is not an issue when incompetent people with a coaching certificate do coaching.	-1.029
7.Only incompetent and ignorant people who have a coaching certificate do coaching	-1.236
2.During my period, I could not show my full performance in sports.	-1.273
3.Injuries caused by misapplication.	-1.315
4.As a result of the words and stares of the opposite sex, I feel psychologically under pressure and cannot do sports activities accurately.	-2.026

According to Table 5, the most important problems experienced by women in sports can be listed as follows: 11. Inequality of opportunity in sports due to the predominance of men in the gym and men finding an outfit worn by women for sports too conspicuous.

Table 6. Distinctive items

Statements	Factor 1 Q	Factor 1 Z	Factor 2 Q	Factor 2 Z
7.Only incompetent and ignorant people with a coaching certificate do coaching.	3	1.52*	-2	-1.24
9.People take a step back from sports because of condescending speeches towards women.	3	1.48*	1	0.53
8.Considering sports as a male occupation and looking down on women who do sports.	2	1.18*	-1	-0.38
6.The evaluation of pilates and yoga as women's sports and not giving importance to these branches.	2	0.79*	0	-0.18
11.Experiencing inequality of opportunity in sports because of the majority of men in the gym.	2	0.69*	4	1.80
3.Injuries caused by misapplication.	1	0.60*	-3	-1.32
12.The thought of only interacting with the opposite sex in gyms bothers me.	1	0.51*	-1	-0.46
2.During my period, I could not show my full performance in sports.	1	0.44*	-3	-1.27
4.As a result of the words and stares of the opposite sex, I feel psychologically under pressure and cannot do sports activities accurately.	0	0.36*	-4	-2.03
24. The thought of only interacting with the opposite sex in gyms do not bothers me.	0	-0.00	2	0.65
16.Because of the words and stares of the opposite sex, I feel under psychological pressure, and therefore I do not quit sports.	-1	-0.38	1	0.32
15.Injuries due to wrong exercises are not an issue.	-1	-0.50*	3	1.68
23.I do not have any trouble getting my turn to do sports in mixed gyms where men are in the majority.	-2	-0.91*	1	0.42
17.It is not a big deal to discriminate between men and women in the sports environment and apply men's programs to women.	-2	-1.06	-1	-0.29
21.I do not perceive condescending views towards women as a problem in the sports environment.	-2	-1.38*	0	0.05
22.It does not pose a problem in the sports environment that women's clothes worn for sports are attractive to the opposite sex.	-3	-1.49*	3	1.58
20.It is not a problem when sports are seen more as a male occupation and women who do sports are despised.	-4	-1.59*	1	0.50

p<.05; (*) p<.01

In Table 6, the distinctive items obtained in the study were ordered by their Z scores. Accordingly, the most distinguishing items can be listed as follows: 7. Only incompetent and ignorant people who have a coaching certificate do coaching, 9. People take a step back from sports because of condescending speeches towards women, and 8. Considering sports as a male occupation and looking down on women who do sports.

Women's Views on the Problems They Face in Sports

As someone who has been doing sports for a long time, I can say that only sports such as pilates and yoga are seen as sports that women can do. I have not come across an idea that indicates that women could be successful in other branches. (Participant 18)

There is a meaningless perception in society that only men can do sports, and women cannot. Unfortunately, this idea is incompatible with the equality of women and men, but we often experience problems based on this thought. It's as if women who do sports are considered dreadful in society. (Participant 19)

There are serious problems with gender equality in society. At least, that's what I think. To be able to do sports more comfortably in mixed sports environments, the clothes we wear are evaluated differently by men, and I don't like having leering eyes on me. (Participant 20)

I've had this problem more than once, especially when I had it, it was extremely hard for me to get back to my old healthy self. I have been injured many times by cause of the training and nutrition programs given by people who have a coaching certificate but are not professionals; Thus, I am afraid to do sports. (Participant 25).

It is inappropriate to apply men's sports programs to women. Their anatomical structures and our anatomical structures are not the same. I have issues while doing sports because of these programs. (Participant 15).

As if men and women are unequal, the condescending speeches against women in the sports environment may have caused many women to quit sports. In particular, the fact that coaches treat female athletes as if they are men and do not show the necessary understanding can be described as one of the biggest problems experienced in the sports environment. (Participant 9).

In sports, especially when I am in my period, I cannot perform the required performance. Especially the changes I experience in my emotional state cause a decrease in my self-confidence and prevent the opportunity to show my complete performance. For this reason, it is necessary to consider women's special days and evaluate sports, especially competitions,

accordingly (Participant 6).

Nowadays, there is no point in having a coaching certificate. Many people have a coaching certificate, yet they usually speak without any idea or knowledge about training, which is one of the most significant problems hindering the development of sports. (Participant 2).

The idea that sports is an occupation that only men can do should be abandoned because many activities that men can do can also be done by women. I think this is a big problem caused by people not educating themselves enough in society, so women who do sports are seen as strange. Because sports are not considered an activity that women can do; So, there is an urgent need for people's understanding to change. (Participant 5)

I don't go to mixed gyms anymore. Because I don't feel comfortable, the clothes I wear are to be able to do sports more comfortably, but feeling the eyes of others on me all the time makes me very uncomfortable. That's why I prefer gyms where only women can join, to do sports more comfortably. (Participant 8).

There are often trainers in the gym who don't show people how to do sports moves. And because of the indifference of such people to their work, I always have the fear that if I do the movement wrong in sports, I will get injured. (Participant 12).

The clothes we wear for sports are perceived by some men as being worn to attract attention, and for this reason, I have problems in the sports environment due to disturbing looks. Exercising with people from different cultures, especially in the same place, can cause major problems regarding clothes. (Participant 10).

My biggest problem was being trained by an unprofessional. Since the information that a person, who has become a trainer with a friend's favor, can give me in sports will be wrong, my physical development will not be sufficient. So, the presence of incompetent people in sports limits women's development in sports. (Participant 7).

Discussion And Conclusion

Based on the current study results, there are expressions such as the perception of sports branches that women can do is different from men, expressing that only men can do sports, and the evaluation of the clothes worn in the sports environment with a sexist attitude. When the literature is examined, it is possible to come across studies that have results seeing female athletes as sexual objects and expressing discrimination regarding gender in sports. In addition, the results of studies showing women as sexual objects by the media support the current study's findings. According to the study results of Turan et al. (2022), female athletes who have achievements in their branches or women who do sports to be healthy are turned into sexual objects in front of the camera or various press and media organs and presented to the public. The results of Özdemir's (2018) study show that women's place in the sports environment is shaped on a discriminatory and sexist basis in extents such as success, power, and gender perception. Moreover, the results of the study titled "women in sports and their problems" by Yaprak and Amman (2009) show that women, who are actively involved in sports, are exposed to heavy gender discrimination and that women are in bad conditions compared to men regarding opportunities in sports. The sports environment, in which inequality between women and men is overt, actually still keeps the sad reality alive as a social structure that reflects the problems experienced by women today.

In the Second Workshop on Women and Sports (2018), the issues faced by women in the sports environment were discussed. According to the working group of participation in performance sports, situations such as gender inequality and discrimination in sports, control and pressure mechanisms of families, society, and all sports-related institutions on the bodies of female athletes, sexist discourses, concealment of sexual harassment and abuse in sports were considered as "issues". The solution proposals presented by the working group were gathered under the same headings and evaluated. Physical activity policies, problems arising from staffing and facilities, problems arising from the media, and gender-based social and cultural issues manifest themselves as 'Individual problems' in the group known as participation in recreational physical activity. Again, in the same workshop, gender distribution charts were created regarding sports in Turkey. According to the report, 71.37% of the athletes affiliated with the Federations are male, and 28.63% are female. These reports are accepted as

Karafil and Kaplan, 2023

A Study on The Problems Faced by Women in Sports

an indicator that marks that the problems experienced by women in the sports environment also affect the rate of participation and attendance in sports. This case can be explained by the fact that the male-dominated structure in society shows itself effectively in the sports environment. In another study, Yılmaz and Ulaş (2017) evaluated the problems faced by women in the sports environment in two factors: Insufficient sports fields and environmental factors. As per the results in the heading of the environmental factors, men look at women doing sports in an uncomfortable way, which is a factor that prevents women from doing sports. Consequently, a similarity with the present study was determined. In this case, the cultural values owned in the society can be considered as supporting evidence for the problems that women have experienced in the sports environment.

Another problem faced by women, according to the current study results, is that coaches do not have enough information about the coaching profession. As per the study of Sunay (2020), in which the opinions of the trainers were discussed, the trainers perceived the aims of the training programs implemented by the General Directorate of Youth and Sports differently, their expectations from the program were different, and the programs were insufficient regarding physical opportunities and duration. In addition, they found the Sports Anatomy and Sports Sociology courses unnecessary in terms of the content of the program, and necessary to include courses such as Skills Education, Coaching Practice, Thesis (Seminar), and Turkish Diction. Canpolat and Çakıroğlu (2016) studied the levels of nutritional knowledge of trainers working in bodybuilding and fitness centers and found that only 23.9% had a good level of nutritional knowledge. Considering the number of people benefiting from these gyms, it is crucial to certify these trainers and increase their level of nutrition knowledge. According to the results of the study by Nas (2022), in which the aims and experiences of customers exercising with a personal trainer were discussed, professional knowledge, communication skills, discipline, teaching skills, and motivation skills are significant competencies that personal trainers should have. In the current study, the inadequacy of the trainers is put forward as a problem due to the fact that the trainers, which are described as one of the women's problems, do not have enough knowledge, that female participants made negative evaluations as a reaction to male coaches, the trainers do not take care enough of the women, and that they are exposed to sexist behaviors

in the form of sports being seen as an activity performed only by men.

As a result of the study findings, it has been determined that the problems experienced by women in the sports environment are due to various factors. These factors are divided into different categories such as anxiety, unqualified trainer, misapplications, and issues based on the opposite sex. Accordingly, issues originating from the opposite sex are more common in the sports environment compared to others.

According to the research, most of the problems women face in sports are caused by men and these problems are often caused by cultural and belief values. We recommend other researchers in the field to investigate the problems women face in sports in societies with different cultural values. In addition, since investigating the problems experienced by men while doing sports with women will enable the evaluation of these problems, it is recommended that researchers conduct studies on this subject as well.

References

- Akkaya, C., & Kaplan, Y. (2014). Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Spor Medyasında Kadın. *International Journal Of Sport Culture And Science*, 2(Special Issue 2), 177-182.
- Albayrak, İ. (2019). *Kadın Güreşçilerin Spor Hayatlarında Karşılaştıkları Zorlukların İncelenmesi*, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Antrenörlük Eğitimi Anabilim Dalı, Spor Yönetimi Bilim Dalı, İstanbul.
- Arslan, B., & Koca, C. (2006). Kadın Sporcuların Yer Aldığı Günlük Gazete Haberlerinin Sunum Biçimine Dair Bir İnceleme. *Spor Bilimleri Dergisi*, 17(1), 1-10.
- Barlow, F. K., Vickers-Jones, R., Alba, B., Williamson, E., Hutton, V., Hutton, V., ... & Williamson, E. (2020). Sexism. In *Multicultural Responsiveness in Counselling and Psychology: Working with Australian Populations* (pp. 125-151). Cham: Springer International Publishing.
- Basmacı, G. (2020). İnternet Spor Gazeteciliğinde Kadın Bedeninin Temsili: Sporx Gazetesi. *International Journal Of Social And Humanities Sciences*, 4(1), 129-144.
- Bowes, A. 2022. *The gender politics of sex integrated sport. The case of professional golf*. In G. Molnar and R. Bullingham. edited by, The Routledge handbook of gender politics in sport and physical activitypp. 160–69. Abingdon, Oxon ; New York, NY: Routledge.
- Dereli, E. (2005). *Türkiye’de Sporda Kadın Erkek Ayrımcılığının Nedenleri*, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Spor Yönetimi Anabilim Dalı, İstanbul.
- Erikainen S. (2020). *Gender verification and the making of the female body in sport: A history of the present*. Routledge.
- Farkhod, N., Adilkhakim, J., Ravshanjon, M., Alisher, S., Amangul, Y., Dilfuza, U., & Fozil, A. (2021). Gender Equality In Sport: Stages Of Women's Sport Development In Uzbekistan. *PalArch's Journal of Archaeology of Egypt/Egyptology*, 18(08), 1733-1747.
- Fink, J. S. (2015). Female athletes, women's sport, and the sport media commercial complex: Have we really “come a long way, baby”? *Sport management review*, 18(3), 331-342.
- Gentile, A., Boca, S., & Giammusso, I. (2018). ‘You play like a Woman!’ Effects of gender stereotype threat on Women's performance in physical and sport activities: A meta-analysis. *Psychology of Sport and Exercise*, 39, 95-103.
- Heffernan CD (2019) *Gender Allyship: Considering the role of men in addressing the gender-leadership gap in sport organizations*. Proquest Information & Learning. Retrieved from the University of Minnesota Digital Conservancy, <http://hdl.handle.net/11299/201034>.
- Hindman, L. C., & Walker, N. A. (2020). Sexism in professional sports: How women managers experience and survive sport organizational culture. *Journal of Sport Management*, 34(1), 64-76.
- Homan, P. (2019). Structural sexism and health in the United States: A new perspective on health inequality and the gender system. *American Sociological Review*, 84(3), 486-516.
- Koca C. (2020) *Sporda toplumsal cinsiyet eşitliği haritalama ve izleme çalışması 2018-2020 güncellemesi*. Ceid Yayınları.
- Orta, L. (2018). Sporda Cinsiyet Eşitliği. *Journal Of Awareness*, 3(5), 101-108.
- Lasso Jiménez, A. (2022). Sport Is Not Neutral: A Comparison of Gender Inequalities in Colombian and American Women’s Basketball Leagues. *The Journal of Purdue Undergraduate Research*, 12(1), 9.
- Lundberg, A., de Leeuw, R., & Aliani, R. (2020). Using Q methodology: Sorting out subjectivity in educational research. *Educational research review*, 31, 100361.
- Messner, M. A. (2002). *Taking the field: Women, men, and sports* (Vol. 4). U of Minnesota Press.
- Narin, M. (2019). *Elit Sporda Cinsel Taciz*, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Spor Yöneticiliği Anabilim Dalı, Sakarya.
- Narin, M., Keskin, M. S., Kabamaklı, E., Yıldız, S., & Kolayış, H. (2022). Ataerkil Sistemin Kadın Sporcular Üzerine Etkisi. *Egzersiz ve Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 17-26.
- Nas, T. (2022). *Exercising With A Personal Trainer: Clients’ aims And Experiences* (Master's Thesis, Middle East Technical University). Department of Physical Education And Sport, Ankara.
- Özdemir, N. (2018). Geleceğin Beden Eğitimi Öğretmenleri Sporda Kadının Yerini Nasıl Tanımlıyor?. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*,

16(1), 119-124.

Özsoy, S. (2008). Türk Spor Medyasında Kadın. *Spor Bilimleri Dergisi*, 19(4), 201-219.

Parker, C., Scott, S., & Geddes, A. (2019). *Snowball sampling*. SAGE research methods foundations.

Pfister, G. (2010). Women İn Sport–Gender Relations And Future Perspectives. *Sport İn Society*, 13(2), 234-248.

Rai, M. (2020). *Participation of women in different sports problem and solutions*. An unpublished M.ED Thesis, Department of Physical Education, Faculty of Education, T.U., Kirtipur.

Schultz, J. (2021). Good enough? The ‘wicked’use of testosterone for defining femaleness in women’s sport. *Sport in society*, 24(4), 607-627.

Sekot, A. (2018). Sociological Perspective Of Sport. *The Spark A Hec Recognized Journal*, 2(1), 28-44.

Sunay, H. (2020). Türkiye’de Antrenör Eğitim Programlarının Etkinliği (1994 Ve 2002 Farklı Yönetmeliklere Göre). *Sportif Bakış: Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(1), 44-74.

Şallı, A. O., Küçük, V., & Amman, M. T. (2017). Sporda Baskın Cinsiyet Analizi (Türkiye Örneği). *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 154-165.

Tiryaki, S. (2014). Kadın Sporcu Fotoğraflarıyla Bedenin Pazarla (N) Ması. *Selçuk İletişim*, 8(2), 218-237.

Uğurlu, F. M. (2018). *Sporda Cinsiyet Ayrımı*. Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti..

Watts, D. S., & Stenner, D. P. (2005). Doing Q methodology: Theory, method and interpretation. *Qualitative Research in Psychology*, 2, 67– 91.

Yaprak, P., & Amman, M. T. (2009). Sporda Kadınlar Ve Sorunları. *Türkiye Kick Boks Federasyonu Spor Bilimleri Dergisi*, 2(1), 39-49.

Yenilmez, M. I. (2021). The Impact Of Media And Cultural Beliefs On Women’s Participation İn Sports İn Turkey: The Challenges Faced By Turkish Women İn Professional Sports. *Sosyoekonomi*, 29(48), 91-106.

Yeşilyurt Öztürk, C. (2022). *Sponsorluk Çalışmalarında Cinsiyetçi Yaklaşımlar: Kadın Spor Takımları Örneği*, Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı, Ankara.

Yılmaz, A. & Ulaş, M. (2017). Kadınların Rekreatif Alanlarda Fiziksel Aktivite Yapma Amaçları ve Karşılaştıkları Sorunlar. *Spor Bilimleri Dergisi*, 27 (3) , 101-117. DOI: 10.17644/sbd.296205

Yüksel, M. (2014). Cinsiyet Ve Spor. *Tarih Okulu Dergisi*, 7(19), 663-684.

Zabala, A., Sandbrook, C., & Mukherjee, N. (2018). When and how to use Q methodology to understand perspectives in conservation research. *Conservation Biology*, 32(5), 1185-1194

Corresponding Author Information

Author Name Surname: Ahmet Yavuz KARAFİL

Institution: Burdur Mehmet Akif Ersoy University Sports Science Faculty/ Sports Management Department

Address: İstiklal Yerleşkesi İstiklal Stadyumu A-3 Girişi, Değirmenler Mah. Cevat Sayılı Bulvarı No: 120/31-1 Merkez/BURDUR

Orcid Number: 0000-0002-1910-4673

Note: This research was presented as an oral presentation at **The World Women Conference-VI** held in Ankara between 17-19 September 2023.

Spor Endüstrisinde Hedef Maliyetleme: Okçuluk Sektörü Üzerine Bir İnceleme

A Target Costing in the Sports Industry: Archery Sector A Review on

Gizem KOCAMAN BÜLBÜL^{1A-E},

¹Isparta Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü, ISPARTA, TÜRKİYE

Yazar Katkı Oranı:

- A) Çalışmanın Tasarımı
- B) Veri Toplama
- C) Verilerin Analizi
- D) Makale Yazımı
- E) Eleştirel Okuma

ÖZET

Spor günümüzde boş zaman değerlendirme aktivitesi olmaktan ziyade, yaşamın vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir. Spora duyulan bu ilginin sonucunda birçok spor tesisi ve spor etkinliği gerçekleştirilmeye başlamıştır. Artan bu spor tesis ve etkinlikler sonucu sporun artık bir endüstriye dönüştüğü bilinmektedir. Sporun endüstriye dönüşmesi ile spor malzemelerine duyulan ihtiyacı giderebilmek bu malzemeleri ithal etmek yerine yerli üretime geçilmeye başlanıldı. Ülkemizde son yıllarda farklı spor branşlarına ait spor malzemesi üretimleri başlamıştır. Bu spor branşlardan biri de okçuluk sporudur. Daha önceki yıllarda branşın malzemeleri yurt dışından ithal edilirken, spor endüstrisinin gelişmesiyle okçuluk ürünleri üreten işletmeler oluşmuştur. Üretilen ürünlerin maliyetlerinin belirlenmesinde başvurulmuş çağdaş maliyet yöntemlerinden biri olan hedef maliyetleme ise; ürünün tasarım aşamasında müşteri istek ve ihtiyaçlarına göre maliyetini kontrol etme imkânı sunan bir yöntemdir. Araştırmamızda okçuluk ürünleri üreten bir işletmenin 2022 yılı finansal raporlarında yer alan finansal ve üretim bilgilerini doğrultusunda bir ürünün üretimini yaparken arzu ettiği kârı elde etmek için hedef maliyetlemenin uygulanabilirliği değerlendirilmek amacıyla vâk'a yöntemi uygulanmıştır ve ürünün üretim aşamasında hangi gider yerlerinde maliyet azaltımına gidebileceği tespit edilerek, işletme için maliyet azaltma önerilerinde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Spor, Spor Endüstrisi, Hedef Maliyetleme, Okçuluk Ürünleri

ABSTRACT

Today, sport has become an indispensable part of life rather than a leisure time activity. As a result of this interest in sports, many sports facilities and sports activities have started to be realized. As a result of these increasing sports facilities and activities, it is known that sports has now turned into an industry. With the transformation of sports into an industry, domestic production has started to be started instead of importing these materials to meet the need for sports equipment. In recent years, sports equipment production for different sports branches has started in our country. One of these sports branches is archery. While the materials of the branch were imported from abroad in previous years, businesses producing archery products were formed with the development of the sports industry. Target costing, which is one of the contemporary cost methods used in determining the costs of the products produced, is a method that offers the opportunity to control the cost of the product according to customer demands and needs at the design stage. In our research, in line with the financial and production information in the financial reports of an enterprise producing archery products in 2022, the vâk'a method was applied in order to evaluate the applicability of target costing in order to obtain the desired profit while producing a product in line with the financial and production information in the financial reports of 2022, and cost reduction suggestions were made for the enterprise by determining in which expense locations cost reduction can be made during the production phase of the product.

Key Words: Sports, Sports Industry, Target Costing, Archery Products

Giriş

İnsanların daha sağlıklı ve kaliteli bir yaşam sürebilmesi için spor en önemli unsurlardan biridir. Günümüzde spor; bir sosyal katılım ve sağlıklı yaşam, bir iş veya bir eğlence olarak görülmektedir (Basım ve Argan; 2009; 4). Aynı zamanda spor; fiziksel gücü artırmaya yönelik çalışmalar, beden eğitimi, egzersiz ve jimnastik anlamına gelir. Spor birincil odağı fitness, rekreasyon, atletizm ve boş zamanla ilgili olan herhangi bir faaliyet, deneyim ve girişim olarak tanımlanabilir. Aktivite ve deneyim, günümüzün bir çok atletizm, fitness, rekreasyon ve boş zaman aktivitelerini kapsamaktadır. Aktiviteler; araba yarışı, at yarışı, su kayağı, golf, yürüyüş, kampçılık, yelken, ata binme, bumerang fırlatma ve daha birçok sayılabilir. İşletme, sporun organizasyonu ve üretimi için gerekli yönetim ve iş faaliyetleri olarak tanımlanmaktadır (Pitts vd., 1994:17).

Spor endüstrisi, sporunun faaliyet gösterdiği pazar olarak tanımlanabilir alıcılara sunduğu ürünler fitness, spor, regresyon ve boş zamanlarla ilgilidir. Spor endüstrisi ürünleri fitness aktivitesi ve fitness ile ilgili tüm mal ve hizmetleri, spor aktivitesi ile ilgili mal ve hizmetlere, eğitim ve eğlence ile ilgili mal ve hizmetleri kapsar (Pitts vd., 1994:17).

Küreselleşme ile birlikte spor endüstrisi ilerleme kaydederken, spor alt yapısının güçlü olması endüstrinin gelişimi için önemlidir. Ancak spor alt yapısını oluşturmak için de büyük oranda finansal sermayeye ihtiyaç duyulmaktadır (Zhang vd., 2018: 12). Spor, işletme yönetimi ve spor yönetimi biliminin, hizmet üretimi ve mal üretim ve tüketim sektörü boyutlarıyla bir araştırma konusudur (Devecioğlu; 2005; 118). Ayrıca sporun, seyirci sayısı ile, basın ve televizyonu ile, markası ve ürünleri ile dünya ekonomisinde payı vardır (Atasoy ve Kuter, 2005: 21).

Yaşanan teknolojik gelişmeler spor etkinliklerini arttırdığı gibi bu etkinliklere olan katılımı artmaktadır. Katılımların artması sonucu spor ürünlerine olan ilgi de artmaktadır. Bunun sonucunda da spor ekonomi içerisindeki payını arttırmış ve spor, spor endüstrisine dönüşmüştür (Osenieks ve Jansons, 2012: 102). Spor endüstrisi; tüketicilerine spor, fitness, rekreasyon, boş zaman etkinlikleri ve bunlarla ilgili ürün, hizmet, insan, yer ve düşünceler sunan pazardır (Argan; 2002; 4).

Spor sektörü, spor faaliyetlerinde kullanılan spor kıyafetleri, ayakkabıları gibi araç ve gereçlerin üretiminin yapıldığı spor malzemeleri sektörü ve spor faaliyetlerini izleme ve katılma faaliyetlerinden oluşan spor hizmetleri sektöründen oluşmaktadır. Spor malzeme üretiminin hızla büyümesi sektörü çok

uluslu sektör haline getirmiş ve sektörün faaliyet alanı bölgesel ve ulusal ekonominin önemli bileşeni haline gelmiştir (Devecioğlu, 2005: 4; Ekren; 2003; 3).

Spor giderek büyüyerek bir hizmet, üretim ve organizasyon alanına dönüşmüştür (Basım ve Argan; 2009; 5). Daha fazla spor tesisinin yapılması ve spor malzemeleri üretiminin artması bu endüstrinin geliştiğinin bir göstergesidir.

Spor faaliyetlerinin sayı ve çeşitliliğinin artması, spor müsabakalarının stadyumlardan ve televizyondan izlenmesi, spor haberlerinin, gazete ve dergilerin okunma sayısının artması, diğer ürünlerin tanıtımını yapmak için spor salonlarının sık sık kullanılması, spor sektörünün günümüzde çok ciddi bir düzeye ulaştığı göstermektedir (Ekmeççi vd., 2012: 97).

Spor endüstrisi, sporun gelişmesini, sporcu ve antrenör başarısının gelişmesini sağladığı gibi, aynı zamanda işletmelerin üretim yerleri açarak istihdam yaratmalarını da sağlar (Devecioğlu, 2005: 4). Yani spor endüstrisi farklı spor alanlarına yönelik ürün, mal ve hizmet sunmasının yanı sıra; spor faaliyetlerinin gerçekleştirilebilmesi için ara-gereç ve tesisler de ortaya koymaktadır. Bunun sonucunda ülkemizde, spor endüstrisi kapsamında birçok spor branşında spor malzemeleri üreten işletmeler oluşturulmuştur. Spor endüstrisi içindeki spor malzeme üretimi, spor etkinliklerinin yapılp, bu üretilen spor ürünlerinin tüketimine bağlıdır.

Spor endüstrisi üç temel bölüme ayrılmıştır. Bunlardan ilki sportif performans bölümü, spor aktivitesi ürün olarak katılım ürünü ve seyirci ürünü olmak üzere iki şekilde alıcıya sunulmaktadır. Diğeri, sportif Ürün bölümü, bu bölüm, atletik veya fitness performansını elde etmek veya etkilemek için gerekli veya arzu edilen ürünleri kapsar. Son bölüm ise; sportif tutundurma bölümü, Bu bölümde spor malzemelerinin pazarlanmasında kullanılan ürünler yer almaktadır (Pitts vd., 1994: 19, 21, 22).

Sporun endüstriye dönüşmesi ve artan rekabet sonucunda malzeme üretimi yapan işletmeler maliyetlerini kontrol altında tutmak isteyerek minimum maliyet ile maksimum kârı nasıl elde edebileceklerini düşünmeye başlamışlardır. İşletmelerin rekabet edebilmek, müşteri istek ve ihtiyaçlarını karşılayarak tercih edilerek sürdürülebilirliğini sağlamak adına daha düşük maliyetle ürün üretme ihtiyacını doğurmuştur. Bunun içinde ürün daha tasarım aşamasında iken maliyetlerini kontrol altına alma imkânı sunan yaklaşım hedef maliyetleme yöntemidir (Alagöz, 2006: 70-72;).

Hedef maliyet hesaplaması; ürünün tasarım aşamasında gelecekteki maliyetleri planlanır ve tasarım aşamasında üretilen ürünün maliyetlerini

BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ
takip eder. Bu nedenle hedef maliyetleme uzun vadeli bir maliyetleme yöntemidir (Türk, 1999: 206). Hedef maliyetleme, pazarlama fırsatlarına odaklanır ve müşteri beklentilerini dikkate alan bir ürün geliştirme stratejisi olarak da tanımlanabilir (Kutay ve Akkaya, 2000: 1). Bu yöntem, ürünün hedef piyasa fiyatına göre hedef maliyetinin ve üretim aşamasından önce ürünün tasarım ve teslimat fiyatlarına göre elde edilebilecek kâr marjının belirlenmesinde kullanılabilir (Feil vd., 2004: 14). Yook ve Yoshikawa (2005) bunu ürün kalitesi, fiyat düzeyi ve dağıtım koşullarının belirlenerek kâr ve maliyet yönetimi süreci olarak tanımlamıştır.

Yöntem aynı zamanda müşterinin ödemeye gönüllü olduğu fiyat için pazar araştırması yoluyla belirlenen maliyet ile işletmenin mevcut bilgi birikimi ve teknolojisi dikkate alınarak ürünü üretebildiği maliyet arasındaki farkı gidermeye çalışan stratejik bir kâr ve maliyet yönetim sürecidir (Atasağun, 2017: 44-45). HM, işletmenin satış yapmak istediği ürünün pazarda oluşan hedef fiyatını belirlemesi ve geriye doğru hedef maliyeti tespit etmesine dayalı bir yöntemdir (İzbudak, 2005: 44).

Okçuluk sporu ise geçmişten günümüze büyük bir ivme kazanarak olimpiik spor olarak gelişme göstermiştir. Yakın zamana kadar okçuluk temel malzemeleri olan yay, ok, sadak, rod, kolluk gibi spor malzemeleri yurt dışından temin edilmekteydi. Sporun endüstriye dönerek daha çok yayılması, gelişmesi ve artık üretim sürecine geçmesinden kaynaklı günümüzde okçuluk ürünleri üreten işletmelerde faaliyet göstermeye başlamıştır. Hem ülkemize ve ülke ekonomimize kattıkları faydalardan kaynaklı spor endüstrisi için önemli işletmeler haline almıştır. Bu nedenle de bu araştırmanın uygulama kısmında yer verilmiştir.

Bu çalışmada; okçuluk malzemesi üretimi yapan işletmelerde maliyet analizi yöntemlerinden hedef maliyetleme yönteminin uygulanabilirliği tespit edilmek istenmiş ve işletmeden alınan veriler sonucunda hedef maliyete ulaşma çalışması yapılmıştır. Spor endüstrisinin gelişimi ile beraber spor tüketim mallarının üretimi önemli hale gelmiştir. İşletmeler, üretim aşamasında oluşan maliyetlere göre bir satış fiyatı belirleyerek asıl amaçları olan kârı elde etmeye çalışmaktadırlar. Bu nedenle bu çalışmada, bölümünde hedef maliyetlemenin spor endüstrisi kapsamında spor ürünleri üreten bir işletmede istenilen kâra ulaşmada uygulanabilirliği araştırılmıştır.

Literatürde hedef maliyetleme yönteminin birçok sektörde uygulanabilirliğini araştıran çalışmalar mevcuttur. Bu araştırma; spor endüstrisi kapsamında spor malzemesi olarak okçuluk ürünleri üreten

işletmelerde hedef maliyetleme yönteminin uygulanabilirliğini araştırılmak amacıyla, Türkiye’de okçuluk malzemesi üretimi yapan ikinci büyük işletmenin 2022 verileri ile çalışılmıştır. İşletmeden alınan verilerle yapılan bu araştırma, literatürde daha önce spor sektöründe maliyet analizine yönelik herhangi bir çalışma ile karşılaşılmamış olması nedeniyle önemlidir ve spor sektöründeki diğer işletmelere örnek olacağı düşünülmektedir.

Yöntem

Araştırmanın Yöntemsel Modeli

1970’li yıllardan beri Japonya’da uygulanan (Can, 2004: 22) ve ürün maliyetlerini belirlemek için geriye dönük bir yaklaşımı benimseyen hedef maliyetleme yöntemi; 1930’lu yıllarda Almanya’da Volkswagen ve Amerika Birleşik Devletleri’nde Ford şirketleri tarafından kullanılmıştır (Feil ve diğerleri, 2004: 10).

Hedef maliyetleme yaklaşımı; henüz tasarım aşamasındayken, mamul üretim maliyetinin yanında satış sonrası katlanılacak maliyetlerin de belirlenmesi gerektiği fikrini kabul etmektedir. Bu nedenle hedef maliyetleme kavramı; ürünün tasarım aşamasına odaklanmaktadır (Basık, 2012: 260). İşletmeler genellikle ürünlerin maliyetlerini tasarım aşamasında hesaplamakta ve katlanılmak istenen maliyeti aşırıya tekrar tasarımı gözden geçirmektedir (Cooper & Slagmulder, 1997: 72). Dolayısıyla hedef maliyetleme yöntemi; ürünün ar-ge döneminde maliyetleri düşürmek adına tüm unsurları gözden geçirilen, müşteri ihtiyaçlarını karşılarken ürünün yaşam boyu maliyetlerini de düşürmeyi amaçlayan bir faaliyet olarak ifade edilmektedir (Haşaoğlu, 2011: 35). Anladığımız üzere hedef maliyetleme; ürünün üretilmeye karar verildiği andan itibaren işletmenin maliyetleri kontrol altında tutmaya çalışarak, piyasaya göre satış fiyatı belirleyerek ve istenilen kârı elde etmek için belirlenen hedef maliyete ulaşma sürecidir (Dalğar vd., 2019: 379).

Hedef maliyetleme süreci aslında, tüketicinin istek ve ihtiyaçlarına uygun ürün üretmeyi hedeflemektedir. Sürecin uygulanması altı basamaktan oluşmakta ve bunlar aşağıda sıralanarak kısaca açıklanmaktadır (Alagöz, 2006: 70-72; Kutay & Akkaya, 2013: 56-58; Karahan, 2018: 376-378);

- Hedef Maliyetin Hesaplanması: Hedef maliyetin belirlenirken hedef satış fiyatı ile kâr arasındaki fark dikkate alınır. Tüketicilerin ürün için ödemeye razı oldukları fiyat, hedef satış fiyatıdır.
- Birim Başına Maliyet Analizinin Yapılması:

BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ

İşletmeler tarafından hedef maliyet belirlendikten sonra değer zinciri analizi yapılmaktadır. Mevcut maliyet ile hedef maliyet arasındaki sapmaların analiz edilebilmesi için bir birim mamulün maliyeti, işletmeye ait tüm faaliyetlere dağıtılarak ayrıştırılmaktadır.

- Fonksiyonel Maliyet Analizinin Yapılması: Tüketicilerin ürün için algıladığı fonksiyonel değerlere göre dikkate alınması gereken en önemli ürün fonksiyonlarını belirler ve hedef maliyeti bu bölümlere göre tahsis eder.
- Müşteri Beklenti Analizinin Yapılması: Hedef maliyetlemenin asıl odaklandığı nokta tüketici istek ve ihtiyaçlarına yönelik ürün üretimidir. Bu nedenle burda, muhtemel tüketicilerin görüşleri doğrultusunda, tüketicilerin önem verdiği fonksiyonlar belirlenmekte ve ürünün fonksiyon yapısı oluşturulmaktadır.
- Fonksiyonel Performans Analizinin Yapılması: Bu kısımda üründen beklenen fonksiyonlar amacına uygun bir şekilde sıralanmakta ve söz konusu fonksiyonların gider yerleriyle ilişki düzeyi belirlenmektedir. Araştırma bir spor malzemesi üretim işletmesinin üreteceği bir üründe maliyet yönetim sistemlerinden hedef maliyetleme yönteminin uygulanabilirliğini araştırmak amacıyla vâk'a yöntemi ile işletmenin finansal verileri incelenmiştir.
- Önem Endeksinin Oluşturulması: Önem endeksinin amacı, müşteri beklenti analiziyle fonksiyonel performans analizi arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır. Analiz sonucunda ürünün fonksiyonları ile maliyet yerleri arasındaki ilişkiyi gösteren bir önem endeksi oluşturulur.

Hedef Maliyet Endeksinin Oluşturulması: Hedef maliyet endeksi, ürünün maliyet yerlerinin önem endeksleri ile maliyet yerlerinin maliyet yüzdeleri arasındaki ilişkiyi gösterir. Bunun için önem endeksi fonksiyonel maliyet analizinde belirlenen maliyet yüzdesine bölünerek hedef maliyet endeksi bulunur. Hedef maliyet endeksinin 1'den büyük olması ürün özelliklerinin revize edilmesi gerektiği, endeksin 1'den küçük olması ise ürünü oluşturan unsurların tüketici açısından pahalı olduğu ve maliyetlerin düşürülmesi gerektiği anlamına gelmektedir.

➤ Hedef Maliyet Endeksinin Optimizasyonu: Tüketicilerin ihtiyaç duyduğu performans hedeflerine ulaşmak için gereken faaliyetlerin hedef maliyetini hesaplanır. Bu amaçla hazırlanan kontrol şeması kullanılarak ürünün bileşenleri belirlenir ve gerekli düzeltmeler yapılır.

Kısacası hedef maliyetleme, ürünün tasarım aşamasında kullanılan bir maliyet planlama aşamasıdır. Ayrıca, işletmenin tüm birimleri arasında iş birliği gerektirir. Bu nedenle de küçük işletmelerde uygulanması daha uygundur (Monden & Hamada, 1991: 18).

Araştırmanın modeli oluşturulurken, okçuluk ürünleri üreten bir işletmenin finansal verileri elde edilerek analiz yapılmıştır. İşletmeye ait finansal ve yönetsel veriler, işletmenin sahibi, muhasebe, üretim ve pazarlama bölümü çalışanları ile yapılan görüşmeler neticesinde elde edilmiştir. Elde edilen bilgiler ile işletmenin okçuluk malzemelerinden "rod" üretiminin hedef maliyetleme yöntemi uygulaması yapılmıştır.

Çalışma Grubu-Evren Örneklem

Araştırma okçuluk malzemesi üreten bir işletmede gerçekleştirilmiştir. 2012 yılından bu yana sektörde faaliyet gösteren işletmenin 2086 m2 alanı bulunmaktadır. 14 kişiye istihdam sağlayan işletme, 142 okçuluk malzemesi üretmektedir. İşletme birçok okçuluk malzemesi üretiminde hammadde olarak karbon kullanmaktadır ve yılda 14.000 m2 karbon işleme kapasitesine sahiptir.

Veri Toplama Araçları

İşletmenin 2022 finansal verileri kullanılmıştır. İşletme verileri işletmenin sahibi ve işletmede çalışan personelden elde edilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmaya konu olan işletmenin 2022 yılı içerisinde ürettiği bazı malzemeler ve üretim miktarları yer almaktadır.

Bulgular**Tablo 1.** İşletme Ürün Grupları ve Üretim Miktarları

Ürün Grupları	Üretim Miktarları (yıllık)
Rod	5.000
Ok	120.000
Arkalık	200.000
Parmaklık	20.000
Sadak	9.000
Tetik	1.000
Hedef Minderi	5.000
Hedef Ayağı	5.000

Tablo 2. İşletmenin Toplam Giderleri

GİDER TÜRLERİ	TUTAR (TL)
Direkt İlk Madde ve Malzeme Giderleri (DİMMG)	3.118.750
Direkt İşçilik Giderleri (DİG)	842.000
Genel Üretim Giderleri (GÜG)	745.758
Elektrik Gideri	192.848
Ambalaj Gideri	103.569
Bakım Gideri	49.985
Analiz Gideri	399.356
Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri	350.960
Genel Yönetim Giderleri	298.786

Araştırmamız işletmenin aynı hammaddeden üretim yaptığı ok ve rod üzerinden devam etmektedir. İşletmeden elde edilen veriler doğrultusunda ürünlere ait maliyetler belirlenmiştir. Bu nedenle Tablo 3'teki araştırma sonuçları, okçuluk ürünlerinin toplam üretim maliyeti içindeki "rod" malzemesinin üretim maliyetinin belirlenmesinde kullanılmıştır.

Tablo 3. İşletme Ürünlerine Ait Giderlerin Dağılımı

Gider Türleri	Ok (%)	Rod (%)
Hammadde	41,75	31,69
Personel	9,3	10,82
Yakıt-Enerji	23,40	13,30
Ambalaj	0	24,27
Diğer İmalat Giderleri	25,55	19,92
Toplam	100	100

Tablo-3'e göre rod üretimi için yapılan 1000 TL tutarında yapılan harcamanın 316,9 TL'lik kısmı hammadde (karbon) ve 242,7 TL'lik kısmı ambalaj giderinden meydana gelmektedir.

İşletmeden üretimle ilgili alınan bilgiye göre 100 m² karbondan 800 tane rod üretilebilmektedir ve 2022 yılında toplam 10.800 m² karbon tüketimi gerçekleştirilmiştir.

Buna göre 5.000 adet rod üretimi için kullanılan karbon miktarı $5.000 / 0,8 = 6.250$ karbondur. Dolayısıyla toplam karbonun $6.250 / 10.800 = \% 0,58$ 'lik kısmı rod üretiminde kullanılmıştır. Toplam karbon giderinin (DİMMG) 3.118.750 TL' dir. Rod üretimi için karbon gideri $3.118.750 \times \%0,58 = 180.888$ TL'dir.

Tablo-3 verilerine göre 180.888 TL tutarındaki karbon gideri yüzde 31,69'dur. Rod üretimi için meydana gelen diğer giderler de tablodaki veriler doğrultusunda hesaplanmış ve sonuçlar aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 4. Rod Üretimine Ait Gider Yerleri ve Payları

Giderler	Rod Üretim Giderinin Payı (%)	Rod Üretim Giderleri (TL)
DİMMG	31,69	180.888
DİG	10,82	48.836
Elektrik Gideri	13,30	11.185
Ambalaj Gideri	24,27	6.007
Diğer İmalat Giderleri	19,92	26.062
Toplam	100	272.978

Rod üretimi üretimi altı iş adımı ile yapılmakta olup, bu adımlarda çalışan işçi ve makine sayıları Tablo 5'te gösterilmektedir.

Tablo 5. Gider Yerlerindeki İşçi ve Makine Sayıları (Rod Üretilirken Kullanılan Makine ve İşçi Sayısı)

Üretim Gider Yerleri	İşçi Sayısı	Makine Sayısı	Üretim Gider Yerleri
Kesim Ebatlama	2	1	Kesim Ebatlama
Sarım	2	1	Sarım
Kaliba Girme	3	3	Kaliba Girme
Zımpara-Vernik	3	1	Zımpara-Vernik
Markalama	2	1	Markalama
Vernik-Fırın	2	1	Vernik-Fırın
Toplam	14	8	Toplam

BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ
Maliyetlerin Üretim Gider Yerlerine Dağıtılması

DİMMG doğrudan ürünlere yüklemesi yapılmalıdır. Enerji giderinin dağıtımında makine sayılarına göre, ambalaj gideri dağıtımı eşit bir şekilde, işçilik ve diğer imalat giderleri işçi sayılarına göre dağıtılmıştır. Bu giderlerin dağıtımları Tablo-6'da verilmektedir.

Tablo 6. Üretim Gider Yerlerine Ait Giderler

Üretim Gider Yerleri	İşçilik Gideri	Enerji Gideri	Ambalaj Gideri	Diğer İmalat Giderleri	Toplam
Kesim Ebatlama	6.977	1.398	1.001	3.723	13.099
Sarım	6.977	1.398	1.001	3.723	13.099
Kalıba Girme	10.465	4.194	1.001	5.585	21.245
Zımpara-Vernik	10.465	1.398	1.001	5.585	18.449
Markalama	6.977	1.398	1.001	3.723	13.099
Vernik-Fırın	6.977	1.398	1.001	3.723	13.099
Toplam	48.836	11.185	6.007	26.062	92.090

Rod üretimi için DİMMG değeri 180.888 TL, diğer giderler ise 92.090 TL'dir. Rod üretim maliyeti toplamı 272.978 TL'DİR. Elde edilen sonucun üretim hacmine bölünmesiyle birim maliyet $272.978 / 5.000 = 54,6$ TL/adet olur. DİMMG faaliyetlere dağıtılmadan doğrudan ürüne yüklendiği için kalan giderler üzerinden hedef maliyet belirleme çalışması yapılacaktır. Bu nedenle $180.888 / 5.000 = 36,2$ TL/adet tutarındaki birim DİMMG, hedef maliyete dâhil edilmemiştir.

Hedef Maliyetleme Aşamaları

Birim maliyet belirleme çalışmasının ardından hedef maliyet hesaplama sürecindeki adımlar aşağıdaki sırayla incelenir.

Hedef Maliyetin Hesaplanması

İşletme 1 adet rodu 158,49 TL'den satmaktadır ve dolayısıyla 1 adet rod satışından $(158,49 - 54,6) / 158,49 = \%65,5$ kâr elde etmektedir. İşletme satış fiyatını belirlerken rakip işletmelerin fiyatları ile ortalama aynı fiyatı belirlemiştir; ancak işletme kârını yüzde 70'e çıkarmak isterse, hedef maliyetini aşağıda hesaplanan miktara düşürülmesi gerekmektedir (Gökçen, 2003: 79-80; Acar, 2005:6).

Hedef Maliyet = Piyasa Fiyatı - Kâr Marjı

Hedef Maliyet = $158,49 - (158,49 \times 0,70)$

Hedef Maliyet = 47,55 TL/adet

Birim Başına Maliyet Analizi

Her bir faaliyetin üretim sürecinde meydana gelen birim maliyetlerin ne kadarını oluşturduğunun hesaplanması önemlidir. Bu amaçla üretim gider yerlerinde oluşan toplam giderlerin üretim hacmine bölünmesiyle hesaplamalar yapılmıştır. Burada DİMMG tutarları birim maliyete eklenmemiştir.

Tablo-7: Üretim Gider Yerlerine Ait Birim Maliyetler

Üretim Gider Yerleri	Maliyetler (TL)	Üretim Miktarı (adet)	Birim Maliyetler (TL/kg)
Kesim Ebatlama	13.099	5000	2,62
Sarım	13.099	5000	2,62
Kalıba Girme	21.245	5000	4,25
Zımpara-Vernik	18.449	5000	3,69
Markalama	13.099	5000	2,62
Vernik-Fırın	13.099	5000	2,62
Toplam	92.090		18,42

BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ

Fonksiyonel Maliyet Analizi

Tablo 8’de işletmenin üretim gider yerlerinde olan maliyetleri ve yüzdeleri gösterilmektedir. Hedef maliyetleme yönteminin temel ilkelerinden olan maliyetlerin üretime başlamadan kontrol altına alınması için ürün tasarım aşamasında iken maliyetlerin düşürülmesi önemlidir (Bahşi ve Can, 2001:57). Bu nedenle fonksiyonel maliyet analizi yapılmıştır. Tablo 8’de, üretim gider yerlerinde meydana gelen birim maliyetler toplam maliyetler içindeki oranı hesaplanmıştır.

Tablo 8. Üretim Gider Yerlerine Ait Maliyet Payları

Üretim Gider Yerleri	Mevcut Birim Maliyetler (TL/kg)	Birim Maliyet İçindeki Oranı
Kesim Ebatlama	2,62	0,14
Sarım	2,62	0,14
Kalıba Girme	4,25	0,24
Zımpara-Vernik	3,69	0,2
Markalama	2,62	0,14
Vernik-Fırın	2,62	0,14
Toplam	18,42	1,00

Müşteri Beklenti Analizi

Hedef maliyetleme yöntemi, işletmelerin ürün üretim aşamasında müşterilerin istek ve ihtiyaçları önemli olarak nitelendirir. Dolayısıyla maliyetleri düşürürken müşteri istekleri dikkate alınır (Haşaoğlu, 2011: 35). İşletmenin satış departmanında çalışan kişiden alınan bilgilere göre, müşterinin üründe kalite, performans ve tasarım özelliklerini önemli gördüğü, ortaya çıkmıştır. Tablo 9’ da ürün fonksiyonlarının önem dereceleri ve oranları gösterilmiştir.

Tablo 9. Müşteri Beklenti Analizi

Ürünün Fonksiyonları	Önem Derecesi	Fonksiyonun Oranı
Kalite	5	0,45
Performans	4	0,37
Tasarım	2	0,18
Toplam	11	1,00

Fonksiyonel Performans Analizi

Bu bölümde üretim maliyetlerinin ürünün işlevselliğini ne kadar etkilediği incelenmektedir (Dalğar vd., 2019: 391). İlgili bilgiler işletmenin yönetim ve üretim bölümünde görev alan personelden alınmıştır.

Tablo 10. Fonksiyonel Performans Analizi

Ürünün Fonksiyonları	Kesim Ebatlama (%)	Sarım (%)	Kalıba Girme (%)	Zımpara- Vernik (%)	Markalama (%)	Vernik- Fırın (%)	Toplam (%)
Kalite	0,10	0,25	0,10	0,30	0,10	0,15	1,00
Performans	0,20	0,30	0,10	0,20	0,05	0,15	1,00
Tasarım	0,20	0,15	0,30	0,05	0,25	0,05	1,00

Önem Endeksi

Bu adımda müşteri beklenti analizi ve operasyonel performans analizinde ürün özelliklerinin önem düzeyine oranı dikkate alınmıştır (Bahşi ve Can, 2001:57). Örneğin; kalite ürün fonksiyonu ile kesim ebatlama gider yeri arasındaki önem endeksi $0,45 \times 0,10 = 0,045$ olarak hesaplanmıştır.

Tablo 11. Önem Endeksi

Ürünün Fonksiyonları	Kesim Ebatlama	Sarım	Kalıba Girme	Zımpara-Vernik	Markalama	Vernik-Fırın	Toplam
Kalite	0,045	0,1125	0,045	0,135	0,045	0,07	0,45
Performans	0,068	0,111	0,037	0,045	0,019	0,055	0,34
Tasarım	0,036	0,027	0,054	0,009	0,045	0,009	0,18
Önem endeksi	0,15	0,25	0,14	0,19	0,11	0,134	0,974

Tablo 11' de ürün fonksiyonlarının gider yerleri ile ilgiliği ortaya konarak ve önem endeksi oluşturulmuştur. Kesim- ebatlama 0,15, sarım 0,25, kalıba girme 0,14, zımpara- vernik 0,19, markalama 0,11, vernik- fırın 0,134 önem endeksine sahiptir.

Hedef Maliyet Endeksi

Hedef maliyet endeksi, ürün fonksiyonu önem endeksi ile ürün üretim maliyet oranı arasındaki ilgiliği gösterir. Bu nedenle önem endeksi değerinin üretim maliyetlerinin yüzdesine bölünmesiyle hedef maliyet endeksi elde edilir. Bir maliyet merkezinin hedef maliyet endeksi 1'den küçükse bu maliyet merkezine yapılan yatırımın çok büyük olduğunun anlaşılması ve maliyetlerin düşürülmesi gerekmektedir. Bir maliyet merkezinin hedef maliyet endeksi 1'den büyükse bu maliyet merkezinin operasyonel olarak iyileştirilmesi gerektiği anlaşılmalıdır (Karahana, 2018: 376- 378; Kutay ve Akkaya, 2013: 62).

BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ
Tablo 12. Hedef Maliyet Endeksi

Ürünün Fonksiyonları	Kesim Ebatlama	Sarım	Kalıba Girme	Zımpara-Vernik	Markalama	Vernik-Fırın
Önem Endeksi	0,15		0,14	0,19	0,11	0,134
Maliyetlerin Yüzdeleri	0,14	0,14	0,24	0,2	0,14	0,14
Hedef Maliyetleme Endeksi	1,07	1,79	0,58	0,95	0,79	0,96

Tablo-12 incelendiğinde kalıba girme, zımpara- vernik, markalama ve vernik- fırın bölümlerindeki hedef maliyet endeksinin 1'den küçük olduğu görülmektedir. Dolayısıyla bu maliyet merkezlerine aşırı yatırım yapılmaktadır ve maliyetlerin düşürülmesi gerekmektedir. Kesim ebatlama ve sarım bölümünde ise hedef maliyet endeksi 1'i aşmıştır. Bu nedenle bu bölümün çalışmalarının iyileştirilmesi gerekmekte olup özellikle sarım ile ilgili müşterinin ilgisini çekebilecek farklı renklerdeki materyallerle kaplanması yapılabilir ve sarım üzerindeki resim veya marka yazımının daha ilgi çekici olması sağlanabilir.

Tartışma ve Sonuç

Spor endüstrisinde faaliyet gösteren işletmelerin, yurt dışı markaları ve yerli üretimde bulunan diğer işletmeler ile sporcu ve antrenörlerin istek ve ihtiyaçlarına uygun şekilde çeşitli ve kaliteli ürün üreterek, rekabet üstünlüğü sağlamaları gerekmektedir. Bu koşullarda üretim yapan işletme “maliyetim bu ise, satış fiyatım bu maliyete göre ne olmalıdır?” demek yerine “Piyasa satış fiyatı belirlendiğine göre istediğim kârı elde etmek için maliyetimin ne kadar olması gerekiyor” anlayışını benimseyen hedef maliyetleme uygulamasını uygulaması gerekmektedir.

Hedef maliyetleme, işletmelerin yeni ürün ve hizmetler geliştirirken veya mevcut hizmetleri ve üretim süreçlerini iyileştirirken kullandıkları önemli bir maliyet yönetimi tekniğidir. Hedef maliyetleme teoride kolay gibi gözükse de uygulamaya geçildiğinde pazarlama, mühendislik, maliyet kontrol vb. bölümlerin katılımını gerektirmektedir. Spor endüstrisinde, sporcu ve antrenörlerin talep ve beklentileri değişmekte, spor malzemesi üreten işletmeler üretimlerini değişen müşteri talep ve beklentilerini karşılayacak şekilde uyarlayarak rekabet avantajı elde etmek istemektedirler.

Hedef maliyetleme yönteminde amaç, ürün üretilmeden önce planlama aşamasında maliyetleri azaltmaktır. Bu amaçla spor ürünleri üreten işletmeler, önce sporcu-antrenör beklentilerini dikkate alarak ürünün fonksiyonları önem derecesine göre sıralanmalıdır. Ürün fonksiyonları gider yerleri ile ilişkilendirmeli ve hedef maliyet endeksi oluşturulmalıdır. Ürüne değer katmayan faaliyetlerde maliyet azaltmaya gidilmelidir. İşletme ürettiği üründe rekabet koşullarına göre indirim yapmak durumunda kaldığında, belirlediği kâra ulaşmak isterse ürün üretim bölümlerine göre maliyet azaltımı yapması gerekmektedir.

Çalışmamızda spor endüstrisinde okçuluk ürünleri üreten bir işletmede çağdaş maliyet analiz yöntemlerinden hedef maliyetleme yöntemi kullanılmıştır. Bu amaçla işletmenin gider alanları

ve üretim maliyetleri ile ilgili bilgiler toplanarak analiz edilmiştir. İşletmenin üretim aşamasında 6 gider yeri vardır; kesim ebatlama, sarım, kalıba girme, zımpara-vernük, markalama ve vernük fırın olarak.

İşletmenin üretilen ürünlerinden rod üretimine ilişkin yapılan çalışmada birim maliyet 54,6 TL olduğu bulunmuş ve piyasadaki ikame edilebilecek ürünlere uygun şekilde 158,49 TL fiyattan satışa sunulmuş ve yüzde 65,5 kâr elde edildiği tespit edilmiştir. Ancak işletme kârını yüzde 70'e çıkarmak isterse birim maliyetini 47,55 TL'ye düşürmesi gerekmektedir. Yapılacak bu işlem işletmede hedef maliyetleme çalışmasının başlangıcıdır.

İşletmenin ayrı ayrı tüm üretim gider yeri için birim maliyetleri hesaplanmıştır. Hesaplama sonucunda işletmenin en yüksek maliyete sahip üretim gider yerinin kalıba girme bölümü olduğu tespit edilmiştir. Fonksiyonel maliyet analizi ile üretim gider yerlerinin birim maliyet içindeki hesaplanan payına baktığımızda ise en büyük payın sırasıyla kalıba girme ve zımpara- vernük gider yerlerinin olduğu görülmektedir. En küçük pay ise kesim ebatlama, sarım, markalama ve vernük- fırın alanlarıdır.

Tüketicilerin talepleri dikkate alınarak müşterilere göre önemli olan ürün fonksiyonları belirlenerek üretim gider yerleri ile ilişkilendirilmiştir. Sonuç olarak müşteri isteklerini karşılamada en önemli alan sarım ve zımpara-vernük üretim gider yeri olarak ortaya çıkmaktadır. Bunu; kesim ebatlama, kalıba girme gider yerleri ve son olarak da vernük-fırın ve markalama gider yerleri takip etmektedir.

Hedef maliyet endeksi analizi yapılarak ürün fonksiyonlarının önem endeksi ile ürün maliyet oranları arasındaki ilişki belirlenir. Bu nedenle, kesim ebatlama ve sarım üretim gider yerinin faaliyet olarak geliştirilmesi gerektiği; kalıba girme, zımpara- vernük, markalama ve vernük-fırın alanlarında ise gereğinden fazla harcamaların yapıldığı ve bu alanlarda maliyet azaltmaya yönelik çalışmalar yapılabilir.

BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ

Hedef maliyetleme yöntemi otel işletmeciliğinden, süt ürünleri üreten, halı üretimi yapan işletmeye, araba üretimine kadar birçok üretim işletmesinde kullanılan bir maliyet analiz yöntemidir. Ancak spor endüstrisinde herhangi bir spor işletmesine yönelik maliyet analizi yöntemi bulunmamaktadır.

Araştırmada ulaşılan sonuç; hedef maliyetlemenin spor ürünleri üreten işletmelerde uygulanabilir olduğu ve maliyet azaltma yapılırken sporcu ve antrenörlerin istek ve ihtiyaçlarının göz önünde bulundurulması gerektiği sonucuna varılmıştır. Daha sonra yapılacak çalışmalarda işletmenin başka ürünlerine yönelik veya farklı spor malzemesi üreten işletmelerde maliyet azaltma yöntemlerinin uygulanarak karşılaştırılması önerilmektedir.

Kaynaklar

Acar F., (2005), *Hedef Maliyetleme Yönteminin Yönetim Kararlarındaki Rolü ve Mamul Geliştirme Aşamasında Uygulanması*, Uludağ Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Bursa.

Alagöz, A. (2006). Stratejik Maliyet ve Kar Planlama Aracı Olarak Hedef Maliyet Yönetimi (Target Cost Management), *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15, 63-83.

Bahşi G., Can V., (2201), Hedef Maliyetleme, Muhasebe ve Denetime Bakış, Sayı:4,

Basım, N. ve Metin A. (2009), *Spor Yönetimi*, Ankara, Detay Yayıncılık

Dalğar, H., Ögünç, H., Kocaman, G. (2019). Süt Ürünleri Üreten İşletmelerde Hedef Maliyetleme Yönteminin Uygulanması. *Journal of Accounting and Taxation Studies*, 12(2), 377-396.

Devocioğlu, S. (2005). Türkiye’de Spor Sektörü Stratejilerinin Geliştirilmesi. *Verimlilik Dergisi*. 2, 117-134.

Ekmekçi, A., Ekmekçi, R., & İrmiş, A. (2013). Küreselleşme ve spor endüstrisi. *Pamukkale Journal of Sport Sciences*, 4(1), 91-117.

Feil, P., Yook, K-H.ve Kim Il W. (2004) “Japanese target costing: A historical perspective” *International Journal of Strategic Cost Management*. (Spring 2004): 10-19.

Gökçen G., (2003), Maliyet Düşürme Yaklaşımı Olarak Hedef Maliyetleme, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 20, 79-86

Haşşoğlu, U. (2011). *Stratejik Maliyet Yönetim Aracı: Hedef Maliyetleme*, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karaman.

Karahan, M. (2018). Hedef Maliyetleme: Halı İşletmesinde Bir Uygulama, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(65), 362-378.

Kutay, N. & Akkaya, G.C. (2013). Odaklanmış Geliştirme Felsefesiyle Maliyetleme Sistemine Farklı Bir Bakış: Hedef Maliyetleme Uygulaması, *Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 51-66.

Kutay, N., & Akkaya, G. C. (2000). Stratejik Maliyet Yönetimi Aracı Olarak Hedef Maliyetleme. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 15(2)

Osenieks, J, Jansons, G. (2012). The Impact of Sports on The Economy, *Lase Journal of Sport Science*, 1(3), 125-146.

Pitts, B. G., Fielding, L. W., & Miller, L. K. (1994). Industry segmentation theory and the sport industry: Developing a sport industry segment model. *Sport Marketing Quarterly*, 3 (1), 15-24.

Yook, K., Kim, I., & Yoshikawa, T. (2005). Target costing in the construction industry: Evidence from Japan. *Construction Accounting & Taxation*, 15(3), 5- 18.

Zhang, J.J., Kim, E., Mastromartino, B., Qian, T.Y. and Nauright, J. (2018), "The sport industry in growing economies: critical issues and challenges", *International Journal of Sports Marketing and Sponsorship*, Vol. 19 No. 2, pp. 110-126.

Türk, Z. (1999). Geleceğin Maliyetlerinin Kontrolünde Yeni Bir Yaklaşım: Hedef Ve Kazan Maliyetleme. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14 (1), 199-214.

Sorumlu Yazar Bilgileri

Yazar Adı Soyadı: Gizem KOCAMAN BÜLBÜL

Kurum: Isparta Gençlik Spor ve İl Müdürlüğü

Adres: Isparta/TÜRKİYE

Orcid Numarası: 0000-0001-6008-7329

Not: Çalışmanın gerçekleştirilebilmesi için yardımcı olan tüm hocalarıma ve okçuluk işletmesine teşekkür ederim.

Ortaokul Öğrencilerinin Fiziksel Aktiviteye Yönelik Tutumları ile Mutluluk Yönelimleri İlişkisi Üzerine Bir Araştırma**A Research on Secondary School Students' Attitudes Towards Physical Activity and Happiness Orientations**Onur ÇUVALCI^{1A-E}, Mehmet Haşim AKGÜL^{2D-E}¹Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü²Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi**ÖZET**

Bu araştırma ortaokul öğrencilerinin fiziksel aktiviteye yönelik tutumları ile mutluluk yönelimleri arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Araştırma, ilişkisel analiz tekniğine dayalı betimsel bir araştırma olarak tasarlanmıştır. Verileri toplamak amacıyla “Fiziksel Aktiviteye Yönelik Tutum Ölçeği” ve “Mutluluk Yönelimleri Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma verilerinin analizinde SPSS 22.0 paket programı kullanılmıştır. İki bağımsız değişkenin karşılaştırılması için bağımsız örneklem t testi ikiden fazla bağımsız değişkenin karşılaştırılması için ise tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Verilerin arasındaki ilişkinin yönünü ve şiddetini ölçebilmek için ise Pearson Korelasyon analizi kullanılmıştır. Ayrıca araştırmaya ait değişkenlere ilişkin tanımlayıcı istatistik bulgularına yer verilmiştir. Yapılan analizler sonucunda; araştırmaya katılan öğrencilerin vermiş oldukları cevaplara göre, fiziksel aktiviteye yönelik tutum ölçeğinin aile aylık gelir düzeyi değişkenine göre, mutluluk yönelimleri ölçeğinin ise, sınıf, anne eğitim durumu değişkenlerine göre toplam puanlarında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Yine cinsiyet, sınıf, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu ve aile aylık gelir düzeyi değişkenlerine göre, fiziksel aktiviteye yönelik tutum ölçeğinin sevgi, sosyalleşme ve fayda alt boyutlarında, mutluluk yönelimleri ölçeğinin hayatın anlamı, hayattan keyif alma ve hayat meşguliyeti alt boyutlarında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Ayrıca yapılan korelasyon analizine göre, öğrencilerinin fiziksel aktiviteye yönelik tutumları ile mutluluk yönelimleri arasında orta derecede pozitif yönlü anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Sonuç olarak ortaokul öğrencilerinin fiziksel aktiviteye yönelik tutumlarının mutluluk yönelimleri ile pozitif yönde olumlu bir ilişki içerisinde olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: *Fiziksel Aktivite, Mutluluk, Ortaokul Öğrencileri***ABSTRACT**

This study aimed to investigate the correlation between attitudes towards physical activity and happiness orientation among secondary school students. The researchers designed the descriptive study based on a correlational analysis technique. “Physical Activity Attitude Scale” and “Orientations to Happiness Scale” were used to collect data. The researchers used the independent samples t-test to compare two independent variables and the one-way analysis of variance (ANOVA) to compare more than two independent variables. Pearson correlation analysis was used to measure the direction and strength of the relationship between the data. As a result of the analyses, the researchers found significant differences in the total scores of the students who participated in the study based on the level of family monthly income variable of the Attitude toward Physical Activity Scale, as well as the class and maternal education level variables of the Happiness Orientations Scale, according to the students' responses. Moreover, the researchers found significant differences in the love, socialization, and benefit subscales of the Attitude toward Physical Activity Scale. They also observed differences in the meaning of life, enjoying life, and life occupation subscales of the Happiness Orientations Scale based on variables such as gender, class, maternal education level, paternal education level, and level of family monthly income. The correlation analysis found a moderately significant positive correlation between the students' attitudes towards physical activity and their orientation towards happiness. As a result, it is possible to conclude that the attitudes of secondary school students towards physical activity were positively correlated with their orientation towards happiness.

Key Words: *Physical Activity, Happiness, Secondary School Students***Yazar Katkı Oranı:**

- A) Çalışmanın Tasarımı
- B) Veri Toplama
- C) Verilerin Analizi
- D) Makale Yazımı
- E) Eleştirel Okuma

ISSN:**Doi Number:**

Giriş

İnsan, doğası gereği fiziksel ve psikolojik yönüyle ayrılmaz bir bütündür. İnsanlar fiziksel ve psikolojik yönleri arasında denge kurduğu anda ya da başka bir ifadeyle beden ve ruh sağlıklarını aynı zamanda koruyup geliştirdiklerinde hayatlarını mutlu ve sağlıklı bir şekilde sürdürebilirler (Akal, 2005). Nitekim DSÖ'nün sağlık hakkındaki düşüncesi, vücutta sadece bir hastalığın ortaya çıkması değil bütünüyle fiziksel, ruhsal ve sosyal açıdan insanın kendini iyi olarak görmesidir (Callahan, 1973). Dolayısıyla insan dediğimiz varlık, çok karmaşık bir yapıya sahiptir. Bu sebeple fiziksel sağlık ya da psikolojik sağlık tek başına "sağlıklı" olmak anlamına gelmemektedir. Bahsi geçen bileşenlerin her biri ayrı ayrı farklı bilimsel disiplinlerin araştırma konusu olsa da bu bileşenlerin birbiriyle olan ilişkisi de inkâr edilemez bir realitedir. Örneğin, psikolojik olarak sağlıklı olan birinin, fiziksel olarak da sağlıklı olması beklenir. Bu bağlamda araştırmanın temel kavramlarından biri olan fiziksel aktivitenin bireyin psikolojik iyi oluş haline de pozitif yönde etki edeceği düşünülmektedir. Fiziksel aktiviteyi kısa bir şekilde tanımlayacak olursak, fiziksel aktivite gün içerisinde enerji harcadığımız etkinliklerin tümüdür (Tunay, 2008). Bu tanımlamadan yola çıkarak, spora özgü fiziksel aktivitelerin diğer aktivitelerden farklı olarak oyun, oyalanma ve çeşitli boyutlarıyla insanları eğlendiren, dinlendiren ve gündelik hayatın yoğun temposunun yaratmış olduğu çeşitli olumsuz duygu durumları ile başa çıkma gibi özellikleri de göz önünde bulundurulmalıdır.

Bu bilgiler çerçevesinde fiziksel aktivite, spor olgusunun içerisinde küçük bir yer teşkil edebilir. Fiziksel aktivite (FA), spordan farklı olarak hayatımızın tüm dönemlerinde psikolojik ve fiziksel sağlığı etkileyen bir eylemdir (Arabacı ve Çankaya, 2007). 21. yüzyılın en

belirgin vasıflarından biri olan teknolojinin sürekli gelişimi, insan hayatında olumlu gelişmelere sebebiyet vermekle birlikte; beraberinde daha az hareket eden bir insan profili de ortaya çıkarmaktadır. Bu nedenle insanlık teknolojinin nimetlerinden faydalanırken, bir yandan da sağlığını kaybetmektedir. İlgili literatür incelendiğinde, 1970'lerden bu yana bilgisayar oyunlarının gelişmesiyle, sadece çocuk ve gençler değil aynı zamanda yetişkinler için de yeni bir döneme girildiği söylenebilir (Arabacı ve Çankaya, 2007). Elbette bu durum sadece bilgisayar oyunları ile sınırlanamaz. Teknolojik gelişmeler insan hayatının her safhasında kendisini belirgin olarak hissettirmektedir. Bunun neticesinde insanlar oturduğu yerden her türlü işini halledebilmekte ve eskiye göre daha az hareket eden bir varlık özelliği kazanmaktadır. İnsan sağlığı için bu durum oldukça tehlikeli olmakta; obezite oranı tüm dünyada gün geçtikçe artmaktadır. Tüm bu gelişmelerle birlikte içerisinde yaşadığımız yüzyıl aynı zamanda görselliğin de çok önemli bir yaşam ögesi olduğu bir dönemi ifade etmektedir. Bu sebeple insanlar ideal vücut ölçülerine sahip olabilmek için çeşitli yollara başvurumaktadırlar. Çünkü içinde yaşadığımız zaman diliminde çoğu zaman insanlar sahip oldukları fiziksel görünüm nispetinde bir karşılık veya değer bulabilmektedirler. Bu konu daha çok beden sosyolojisi alanının araştırma konusu olduğu için bu konu üzerinde daha fazla durmayacağız. Ancak bu süreçte teknolojik gelişmelerin neticesinde önceki dönemlere oranla günümüzde "sosyal medya" nında olağanüstü etkisinin de göz önüne alınması gerektiği kanaatindeyiz.

Araştırmanın bir diğer temasını oluşturan mutluluk kavramına bakıldığında ise, İnsan hayatında mutluluğun öneminin oldukça fazla olduğu söylenebilir. Çünkü insan dünyaya geldiği andan ölüncüye dek her an mutlu olmak ister. Mutluluk, bireyin hayatında amaç ve anlam

BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ olarak yerini almıştır. Dolayısıyla bireyler, her zaman mutluluğun peşinde koşmuşlardır. Yüzyıllardır bilim insanları bu konu hakkında araştırmalar yapmış olup yeni formüller elde etmeye çalışmıştır. Bu çalışmalar bireyler arasında oldukça ilgi görmüştür (Teke, 2020). Çünkü mutlu olmak, yukarıda da ifade edildiği gibi her insan için dünya hayatının en önemli amaçlarından biridir.

Bireylerin gelişim dönemleri incelendiğinde, mutluluk düzeylerinin gelişim döneminde oldukça önemli olduğu görülmektedir. Örnek vermek gerekirse, çocukluk dönemlerinde çocukların ebeveynleri ile ne kadar sağlıklı bir iletişimi olursa olsun, anne ve baba arasındaki olumsuz süreçlerin çocuğa olumsuz etki ettiği belirtilmektedir. Diğer taraftan ebeveynleri tarafından çocuklarla kurulan sağlıklı iletişim, çocukların içe yönelimleri azalttığı bunun neticesinde ruh sağlığında olumlu etki yarattığı ifade edilmektedir (Atabey, 2017).

Yukarıda yapılan tanımlamalardan yola çıkarak, fiziksel aktivite ve mutluluk arasında metodolojik bir ilişkinin olup olmadığı bu araştırmanın konusunu oluşturmaktadır. Nitekim ilgili literatürde benzer çalışmalara ulaşmak mümkündür (Ayyıldız ve Sunay; 2021; Bağcı ve ark., 2019; Başar ve Sarı, 2018; Bıçak ve Erkan, 2020). Ancak ilgili çalışmaların örneklem grubu göz önüne alındığında, literatürde ortaokul öğrencileri üzerine yapılan çalışmaların görece daha az olduğu görülmektedir (Yücekaya, 2020).

Bu bağlamda bu araştırmanın amacı, ortaokul öğrencilerinin fiziksel aktiviteye yönelik tutumları ile mutluluk yönelimleri arasındaki ilişkinin incelenmesidir.

Yöntem

Araştırmanın Yöntemsel Modeli

“Ortaokul Öğrencilerinin Fiziksel Aktiviteye Yönelik Tutumları ile Mutluluk Yönelimleri İlişkisi Üzerine Bir Araştırma” isimli bu

araştırma, ilişkisel analiz tekniğine dayalı betimsel bir araştırma olarak tasarlanmıştır. Bu model, mevcut durumu ya da geçmişte olan bir olayı incelemeyi hedef alır. Araştırmaya bahsi geçen konunun şu anki şartlarda tanılamaya çalışır. O konuya etki ya da değiştirme çabası içine girmez (Karasar, 2015).

Çalışma Grubu-Evren Örneklem

Bu çalışmada Doğu Anadolu Bölgesi’nde öğrenim gören öğrenciler araştırma evrenini oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan toplam 459 ortaokul öğrencisi ise araştırmanın örneklemi oluşturmaktadır. Araştırmada seçkisiz örnekleme yöntemlerinden basit seçkisiz örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu örnekleme yönteminde evrendeki her birimin örnekleme içinde yer alma şansının eşit olduğu örnekleme yöntemidir (Büyüköztürk ve ark., 2019).

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada, verilerin toplanması amacıyla araştırma grubuna “Kişisel Bilgi Formu”, “Fiziksel Aktiviteye Yönelik Tutum Ölçeği” ile “Mutluluk Yönelimleri Ölçeği” ayrı formlar halinde uygulanmıştır.

Araştırmanın yapılabilmesi için ilk olarak Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu’ndan araştırma için etik kurul raporu alınmıştır (01.12.2021, Karar No: GO 2021/428). Daha sonra ilgili İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden gerekli izinler alınmış ve araştırma verileri 2021-2022 eğitim öğretim yılının bahar döneminde toplanmıştır. İlgili dönem ülkemizde Covid-19 pandemisinin devam ettiği sürece denk gelmektedir.

Kişisel bilgi formu ve ölçek formları izin alınan okullarda bizzat araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Toplam 500 adet form toplanmıştır. Bunların içerisinde 41 tanesi eksik ya da hatalı bulunarak araştırma verilerine dâhil edilmemiştir.

BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ *Kişisel bilgi formu*

Kullanılan bu formda öğrencilerin demografik özelliklerine ilişkin bilgilerin tespit edilmesini amaçlayan 5 soru bulunmaktadır. Bu form, sınıf, cinsiyet, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, aile aylık gelir değişkenleri hakkında bilgi edinmek amacıyla kullanılmıştır.

Fiziksel aktivite tutum ölçeği

Ortaokul öğrencilerinin fiziksel aktiviteye yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla 25 sorundan oluşan, Yıldızler, Bilgin, Korur, Yüksel ve Demirhan (2019) tarafından geliştirilen “Fiziksel aktivite tutum ölçeği” kullanılmıştır. Formda yer alan maddeler Likert tipi 5’li dereceleme ölçeği ile puanlanmaktadır. İlgili ölçek toplam 5 alt boyuttan oluşmaktadır. Bu alt boyutlar isteklilik, sevgi, fayda, sosyalleşme ve güven alt boyutlarıdır.

Mutluluk yönelimleri ölçeği

Ortaokul öğrencilerinin mutluluk yönelimlerini ölçmek amacıyla 18 sorundan oluşan, Peterson, Park, & Seligman (2005) tarafından geliştirilen ve Sarıçam ve Canatan (2015) tarafından Türkçeye uyarlanan “Mutluluk Yönelimleri Ölçeği” kullanılmıştır. Formda yer alan maddeler Likert tipi 5’li dereceleme ölçeği ile puanlanmaktadır. İlgili ölçek toplam 3 alt boyuttan oluşmaktadır. Bu alt boyutlar hayatın anlamı, hayattan keyif ve hayat meşguliyeti alt boyutlarıdır.

Verilerin Analizi

Elde edilen verilerin analizi SPSS 22.0 paket programı kullanılarak yapılmıştır. Araştırmaya ilişkin veri analizi işlemi için ilk önce çarpıklık ve basıklık değerleri hesaplanmıştır. Bu değerlerin -2 ile +2 arasında değer aldığından dolayı verilere yönelik parametrik test teknikleri kullanılmıştır (George ve Mallery 2010). İki bağımsız değişkenin karşılaştırılması için bağımsız örneklem t testi, ikiden fazla bağımsız değişkenin karşılaştırılması için ise tek yönlü varyans analizi Anova kullanılmıştır. Verilerin arasındaki anlamlı farklılığı tespit edebilmek için post hoc testlerinden scheffe testi kullanılmıştır. Verilerin arasındaki ilişkinin yönünü ve şiddetini

ölçebilmek için ise Pearson Korelasyon analizi kullanılmıştır. Ayrıca araştırmaya ait değişkenlere ilişkin tanımlayıcı istatistik bulgularına yer verilmiştir.

Güvenirlilik Analizi Sonuçları

Güvenirlilik analizi sonuçlarına göre (Cronbach Alpha), fiziksel aktivite tutum ölçeği’nin güvenilirlik değeri ,759 ve mutluluk yönelimleri ölçeği’nin güvenilirlik değeri ,803 olarak bulunmuştur. Bu değerler ölçeklerin yüksek güvenilirlik değerlerine sahip olduğunu göstermektedir.

Bulgular

Tablo boyutları çok büyük olduğundan, bulgular kısmında yer alan bazı tabloların gösteriminde sadece anlamlı fark bulunan alt boyutlara yer verilmiştir.

Table 1. Araştırmaya İlişkin Tanımlayıcı İstatistik Sonuçları

Değişkenler		N	%
Cinsiyet	Erkek	210	45,8
	Kadın	249	54,2
Sınıf	5. sınıf	75	16,3
	6.sınıf	133	29,0
	7.sınıf	145	31,6
	8.sınıf	106	23,1
Anne Eğitim	İlkokul	279	60,8
	Ortaokul	78	17,0
	Lise	7	1,5
	Lisans	1	,2
	Hiç okula gitmedi	94	20,5
Baba Eğitim	İlkokul	213	46,4
	Ortaokul	156	34,0
	Lise	42	9,2
	Lisans	17	3,7
	Hiç okula gitmedi	31	,2
Aylık Gelir	0- 3000 TL	376	81,9
	3001- 4500 TL	42	9,2
	4501- 6000 TL	18	3,9
	6001 ve üzeri	23	5,0
Toplam		459	100

Table 2. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Fiziksel Aktiviteye Yönelik Tutumları ve Mutluluk Yönelimlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Ölçek ve Alt Faktörleri	Cinsiyet	n	x	ss	t	p
FAYTÖ Toplam	Kadın	210	2,938	,487	-,527	,598
	Erkek	249	2,963	,547		
Sevgi	Kadın	210	1,700	,796	-2,278	,023*
	Erkek	249	1,873	,823		
İsteklilik	Kadın	210	3,216	,708	-,312	,755
	Erkek	249	3,237	,747		
Fayda	Kadın	210	3,705	,902	1,938	,053
	Erkek	249	3,531	1,001		
Sosyalleşme	Kadın	210	3,683	1,021	,540	,589
	Erkek	249	3,632	1,026		
Güven	Kadın	210	2,293	,873	-1,929	,054
	Erkek	249	2,469	1,082		
MYÖ Toplam	Kadın	210	3,557	,609	,597	,551
	Erkek	248	3,520	,685		
Hayatın anlamı	Kadın	210	3,683	,809	,583	,560
	Erkek	249	3,637	,884		
Hayattan keyif	Kadın	210	3,741	,709	1,616	,111
	Erkek	248	3,627	,804		
Hayat meşguliyeti	Kadın	210	3,245	,639	-,565	,572
	Erkek	249	3,282	,747		

Tablo 2'ye göre araştırmaya katılan öğrencilerin fiziksel aktiviteye yönelik tutumları ve mutluluk yönelimlerinin cinsiyet değişkenine göre karşılaştırılması sonucunda fiziksel aktiviteye yönelik sevgi alt faktöründe anlamlı farklılık görülmüştür ($p<0,05$).

Table 3. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Fiziksel Aktiviteye Yönelik Tutumlarının ve Mutluluk Yönelimlerinin Sınıf Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Ölçek ve Alt Faktörleri	Sınıf	n	x	f	p	Sig.Dif
FAYTÖ Toplam	5.Sınıf	75	3,073			
	6.Sınıf	133	2,966			
	7.Sınıf	145	2,904	2,023	,110	
	8.Sınıf	106	2,912			
	Toplam	459	2,952			
Sevgi	5.Sınıf	75	1,736			
	6.Sınıf	133	1,988			
	7.Sınıf	145	1,699	3,640	,013*	6.sınıf-7.sınıf
	8.Sınıf	106	1,721			
	Toplam	459	1,794			
Sosyalleşme	5.Sınıf	75	3,997			
	6.Sınıf	133	3,498			
	7.Sınıf	145	3,678	4,128	,007*	5.sınıf-6.sınıf
	8.Sınıf	106	3,580			
	Toplam	459	3,655			
MYÖ Toplam	5.Sınıf	75	3,713			
	6.Sınıf	133	3,543			
	7.Sınıf	145	3,530	3,101	,026*	5.sınıf-8.sınıf
	8.Sınıf	106	3,415			
	Toplam	459	3,537			
Hayatın anlamı	5.Sınıf	75	3,964			
	6.Sınıf	133	3,694			
	7.Sınıf	145	3,636	6,158	,000*	5.sınıf-8.sınıf
	8.Sınıf	106	3,428			
	Toplam	459	3,658			

Tablo 3'e göre araştırmaya katılan öğrencilerin fiziksel aktiviteye yönelik tutumlarının sınıf değişkeni açısından değerlendirilmesi sonucunda sevgi alt faktöründe 6. sınıf ile 7. sınıf arasında; sosyalleşme alt faktöründe 5. sınıf ile 6. Sınıf arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($p<0,05$). Ayrıca araştırmaya katılan öğrencilerin sınıflarına göre mutluluk yönelimlerinin karşılaştırılması sonucunda mutluluk yönelimi ölçeğinin toplam puanında ve mutluluk yönelimi ölçeğinin hayatın anlamı alt faktöründe 5. sınıf

BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ
ile 8. Sınıf öğrencileri arasında anlamlı farklılıklar görülmüştür ($p<0,05$).

Table 4. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Fiziksel Aktiviteye Yönelik Tutumlarının ve Mutluluk Yönelimlerinin Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Ölçek ve Alt Faktörleri	Anne Eğitim Durumu	n	x	f	p	Sig.Dif
MYÖ Toplam	İlkokul	278	3,494	6,303	,000*	Üniversite - Hepsi
	Ortaokul	78	3,531			
	Lise	7	2,952			
	Üniversite	1	1,611			
	Hiç okula gitmedi	94	3,732			
	Toplam	458	3,537			
Hayatın anlamı	İlkokul	279	3,602	5,779	,000*	Üniversite - Hepsi
	Ortaokul	78	3,635			
	Lise	7	2,976			
	Üniversite	1	1,333			
	Hiç okula gitmedi	94	3,920			
	Toplam	459	3,658			
Hayattan keyif	İlkokul	278	3,639	5,142	,000*	Üniversite - Hepsi
	Ortaokul	78	3,639			
	Lise	7	3,095			
	Üniversite	1	1,667			
	Hiç okula gitmedi	94	3,899			
	Toplam	458	3,679			
Hayat meşguliyeti	İlkokul	279	3,229	2,819	,025*	Üniversite - Hepsi
	Ortaokul	78	3,318			
	Lise	7	2,786			
	Üniversite	1	1,833			
	Hiç okula gitmedi	94	3,378			
	Toplam	459	3,265			

Tablo 4'e göre araştırmaya katılan öğrencilerin fiziksel aktiviteye yönelik tutumlarının anne eğitim durumları açısından karşılaştırılması sonucunda anlamlı farklılıklara rastlanmamıştır ($p<0,05$). Ancak araştırmaya katılan öğrencilerin anne eğitim durumlarına göre mutluluk yönelimlerinin karşılaştırılması sonucunda anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir ($p<0,05$).

Table 5. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Fiziksel Aktiviteye Yönelik Tutumlarının ve Mutluluk Yönelimlerinin Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Ölçek ve Alt Faktörleri	Baba Eğitim Durumu	n	x	f	p	Sig.Dif
FAYTÖ Toplam	İlkokul	213	2,926			
	Ortaokul	156	3,013			
	Lise	42	2,885			
	Üniversite	17	2,692	2,191	,069	
	Hiç okula gitmedi	31	3,048			
	Toplam		459	2,952		
Fayda	İlkokul	213	3,494			
	Ortaokul	156	3,750			
	Lise	42	3,657			
	Üniversite	17	3,153	3,355	,010*	Üniversite- Hiç Okula Gitmedi
	Hiç okula gitmedi	31	3,897			
	Toplam		459	3,611		
MYÖ Toplam	İlkokul	213	3,524			
	Ortaokul	156	3,556			
	Lise	42	3,624			
	Üniversite	17	3,229	1,232	,297	
	Hiç okula gitmedi	31	3,579			
	Toplam		459	3,537		

Tablo 5'e göre, araştırmaya katılan öğrencilerin fiziksel aktiviteye yönelik tutumlarının ve mutluluk yönelimlerinin baba eğitim durumları açısından karşılaştırılması sonucunda, fiziksel aktiviteye yönelik tutum ölçeğinin fayda alt boyutunda üniversite eğitimi almış ile hiç okula gitmeyenlerin çocukları arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($p < 0,05$).

Table 6. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Aile Aylık Gelirlerine Göre Fiziksel Aktiviteye Yönelik Tutumlarının ve Mutluluk Yönelimlerinin Karşılaştırılması

Ölçek ve Alt Faktörleri	Aile Aylık Geliri	n	x	f	p	Sig.Dif
FAYTÖ Toplam	0-3000 TL	376	2,962	3,564	,014*	
	3001 - 4500 TL:	42	2,984			1-2
	4501 - 6000 TL	18	2,569			1-3
	6001 ve üzeri	23	3,024			
	Toplam	459	2,952			
Fayda	0-3000 TL	376	3,622	3,402	,018*	
	3001 - 4500 TL:	42	3,671			1-2
	4501 - 6000 TL	18	2,944			1-3
	6001 ve üzeri	23	3,826			
	Toplam	459	3,611			
MYÖ Toplam	0-3000 TL	376	3,562			
	3001 - 4500 TL:	42	3,359			
	4501 - 6000 TL	18	3,398	1,529	,206	
	6001 ve üzeri	23	3,568			
	Toplam	459	3,537			

Tablo 6’da araştırmaya katılan öğrencilerin aile aylık gelir düzeylerine göre, öğrencilerin fiziksel aktiviteye yönelik tutumlarında toplam puan ve aynı ölçeğin fayda alt boyutunda 0-3000 TL ve 3001-4500 TL gelire sahip olanlar ile 4501-6000 TL gelire sahip olanlar arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir ($p<0,05$). Ancak araştırmaya katılan öğrencilerin aile aylık gelir durumlarına göre mutluluk yönelim durumlarının karşılaştırılması sonucunda anlamlı farklılıklar görülmemiştir ($p<0,05$).

Table 7. Ortaokul Öğrencilerinin Fiziksel Aktiviteye Yönelik Tutumları ile Mutluluk Yönelimleri Arasındaki İlişkinin Analizi

Korelasyon Analizi			
		Fiziksel Aktiviteye Yönelik Tutum	Mutluluk Yönelimi
Fiziksel Aktiviteye Yönelik Tutum	Pearson Correlation	1	,271**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	459	459
Mutluluk Yönelimi	Pearson Correlation	1	1
	Sig. (2-tailed)		
	N	459	459

Tablo 7'ye göre, ortaokul öğrencilerinin fiziksel aktiviteye yönelik tutumları ile mutluluk yönelimleri arasında orta derecede pozitif yönlü anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($p<0,01$).

Tartışma ve Sonuç

Bu araştırma ortaokul öğrencilerinin fiziksel aktiviteye yönelik tutumları ile mutluluk yönelimleri arasındaki olası ilişkiyi ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Bu çalışmada ulaşılan neticeler bu bölümde değerlendirilmiş ve yorumlanmıştır. Tespit edilmiş olan bulgular, konuyla ilgili literatür taraması sonucunda elde edilmiş sonuçlar ile tartışılmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin fiziksel aktiviteye yönelik tutumları ile mutluluk yönelimlerinin cinsiyet değişkenine göre karşılaştırıldığı Tablo 2' ye göre; fiziksel aktiviteye yönelik tutum ölçeğinin sevgi alt boyutunda erkek öğrencilerin ortalama puanları kız öğrencilere oranla daha yüksek bulunmuştur. Diğer alt boyutlarda anlamlı farklılıklar tespit edilmemiştir. Aybek, İmamoğlu ve Taşmektepligil (2011) araştırma sonuçlarımıza benzer nitelikte sonuçlar elde etmişlerdir. İlgili çalışmada erkek öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelim motivasyonları, kız öğrencilere oranla daha yüksek düzeydedir. Yine Kangalgil, Hünük ve Demirhan (2006) yapmış oldukları çalışmada; erkek öğrencilerin kız öğrencilere oranla beden eğitimi ve spora karşı daha fazla olumlu tutuma sahip olduklarını belirtmiştir. Benzer şekilde, Singh ve Devi (2013) yaptıkları çalışmalarda bulgularımızla örtüşen sonuçlar elde etmişlerdir. Erkek öğrencilerin fiziksel aktivitelere katılma eğilimlerinin kız öğrencilere oranla daha fazla olması çeşitli şekillerde yorumlanabilir. Örneğin; okullarda spor alanlarının yetersiz olması veya sadece futbol oynamaya elverişli alanların olması erkek öğrencilerin fiziksel aktiviteye katılım motivasyonlarını artırdığını düşündürebilir. Çünkü geleneksel spor kültürü bağlamında sportif branşlar toplumun kültür ve bilgi birikimi içerisinde zaman zaman erkek veya kadın sporu olarak sınıflandırılmıştır. Özellikle toplumsal cinsiyet ayrımcılığının daha fazla

olduğu ataerkil toplum tiplerinde bunun çeşitli örneklerine rastlamak mümkündür.

Araştırmaya katılan öğrencilerin fiziksel aktiviteye yönelik tutumlarının sınıf değişkeni açısından değerlendirildiği Tablo 3'e göre, fiziksel aktiviteye yönelik tutum ölçeğinin sevgi alt boyutunda 6. sınıf ile 7. sınıf arasında ve fiziksel aktiviteye yönelik tutum ölçeğinin güven alt boyutunda 5. sınıf ile 6. sınıf arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Ayrıca araştırmaya katılan öğrencilerin sınıflarına göre mutluluk yönelimlerinin karşılaştırılması sonucunda mutluluk yönelimi toplam puanında ve mutluluk yönelimi ölçeğinin hayatın anlamı alt boyutunda 5.sınıf ile 8. Sınıf öğrencileri arasında anlamlı farklılıklar görülmüştür. Altay ve Özdemir (2006) yaptıkları çalışmada araştırmamız bulgularını destekler nitelikte sonuçlara ulaşmışlardır. Yıldız ve Özbek (2018) çalışmasında sınıf düzeylerinin artmasına bağlı olarak mutluluk seviyesinin düştüğü sonucuna varmıştır. Dolayısıyla ilgili literatürde farklı sonuçlara ulaşmanın mümkün olduğu görülmektedir. İlgili dönemlerin sınav dönemlerine denk geldiği düşünüldüğünde; ebeveynlerin sınav baskısı, öğrencilerin kaygı ve stres seviyelerini arttırdığı düşünülebilir. Çünkü bu dönemde sadece evlere kapanıp test çözmesi beklenen öğrenciler, haliyle egzersiz, fiziksel aktivite ve spor yapmaya zaman ve imkân bulamayacaklardır. Sallis ve ark., (1999) çalışmalarında bulgularımızı destekler mahiyette sonuçlara ulaşmışlardır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin fiziksel aktiviteye yönelik tutumlarının anne eğitim durumları açısından karşılaştırılması sonucunda (Tablo 4) anlamlı farklılıklara rastlanmamıştır. Ancak araştırmaya katılan öğrencilerin anne eğitim durumlarına göre mutluluk yönelimlerinin karşılaştırılması sonucunda anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Anne eğitim

BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ
durumu üniversite düzeyinin altında olan öğrencilerin mutluluk yönelimleri daha yüksek bulunmuştur. İlgili örneklem grubunda anne eğitim durumu üniversite düzeyine sahip öğrenci sayısının diğer gruplara göre oldukça az olması böyle bir sonucun çıkmasında etkili olmuş olabilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin fiziksel aktiviteye yönelik tutumlarını ve mutluluk yönelimlerinin baba eğitim durumları açısından incelendiği Tablo 5'e göre, fiziksel aktiviteye yönelik tutumlarının fayda alt faktöründe üniversite eğitimi alan ile hiç okula gitmeyenlerin çocukları arasında anlamı farklılık tespit edilmiştir. Mutluluk yönelimleri düzeylerinde ise anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Yine ilgili örneklem grubunda benzer şekilde baba eğitim durumu üniversite düzeyine sahip öğrenci sayısının diğer gruplara göre oldukça az olması böyle bir sonucun çıkmasında etkili olmuş olabilir. Koçak ve Hürmeriç (2006) tarafından yapılmış olan çalışmada öğrencilerin aile eğitim durumlarıyla beden eğitimi dersine ilişkin tutum ortalama puanların arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Benzer şekilde Şimşek (2005) çocukların spora yönlendirilmesinde ailenin görüşlerinin değerlendirilmesi konulu çalışmasında, ailelerin eğitim seviyeleri dikkate alındığında istatistiksel olarak anlamlı farklara rastlanmadığını belirtmiştir.

Literatürde ebeveyn eğitim durumu ile beden eğitimi dersine yönelik tutumlar arasında pozitif ilişkinin ortaya koyulduğu çalışmalarda mevcuttur. Watkins ve Regmi (1989)'nin 11-14 yaşları arasındaki 398 Nepal'li çocuk üzerinde yaptığı çalışmada ebeveyn eğitim düzeyinin çocuğun sporla buluşturmasında önemi ortaya koymaktadır. Başka bir çalışmada Öztürk (2000) ailelerin eğitim düzeyi ile katılımcıların spora olan tutumu arasında anlamlı ve pozitif ilişki olduğu sonucuna ulaşmıştır. Literatürde farklı

sonuçlara ulaşmak mümkündür.

Araştırmaya katılan öğrencilerin aile aylık gelir durumlarına göre fiziksel aktiviteye yönelik tutumları toplam puanlarında ve fiziksel aktiviteye yönelik tutum ölçeğinin fayda alt boyutunda 0-3000 TL ve 3001-4500 TL gelire sahip olanlar ile 4501-6000 TL gelire sahip olanlar arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin aile aylık gelir durumlarına göre mutluluk yönelim durumlarının karşılaştırılması sonucunda ise anlamlı farklılıklar görülmemiştir. Bu sonuca göre, aile gelir seviyeleri ile fiziksel aktiviteye karşı tutum puanları arasında pozitif yönlü bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Literatürde araştırma bulgularımızı destekler nitelikte sonuçlara ulaşmak mümkündür. Kotan, Hergüner ve Yaman (2009) yapmış oldukları çalışmada ailenin gelir düzeyi ne kadar yüksek olursa, çocuklarını spor okullarına gönderme oranı da o derece artar şeklinde bir sonuca ulaşmıştır. Benzer şekilde Devcioğlu ve Sarıkaya (2006) tarafından yapılmış olan çalışmada, ailelerinin gelir durumu değişkeninin, katılımcı öğrencilerin spora yönelmesinde etkili rol oynadığı ve orta gelir düzeyine sahip olan ailelerde bu yönelimin daha çok söz konusu olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Son olarak, ortaokul öğrencilerinin fiziksel aktiviteye yönelik tutumları ile mutluluk yönelimleri arasındaki ilişkinin korelasyon analizinin yapıldığı Tablo 7'ye göre, ortaokul öğrencilerinin fiziksel aktiviteye yönelik tutumları ile mutluluk yönelimleri arasında orta derecede pozitif yönlü anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. İlgili literatür incelendiğinde araştırma bulgularımızı destekler pek çok çalışmaya ulaşmak mümkündür. Başar ve Sarı (2018)'nin düzenli egzersizin olumlu-olumsuz duygu durumları ile ilişkisini incelediği çalışmada, düzenli egzersizin mutluluk ile pozitif yönlü ilişkisi tespit edilmiştir. Benzer şekilde

BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ

Orhan (2019)' nın çocuk gelişiminde fiziksel aktivite ve sporun önemi isimli çalışmasında, fiziksel aktivitenin çocukların bilişsel, zihinsel ve ruhsal gelişimleri açısından önemi vurgulanmıştır. Uluslararası literatürde de benzer sonuçlara ulaşmak mümkündür. Örneğin; Zhang ve Chen (2018) ilgili konuda sistematik bir derleme hazırlamış ve fiziksel aktivite ve mutluluk arasındaki ilişkinin önemini vurgulamışlardır. Benzer şekilde Richards ve ark. (2015) yapmış oldukları “Endişelenme, mutlu ol: 15 Avrupa ülkesinde fiziksel aktivite ve mutluluk arasındaki kesitsel ilişkiler” isimli çalışmalarında yine fiziksel aktivite ve mutluluk arasındaki pozitif ilişkiyi ortaya koymaktadırlar.

Sonuç olarak, fiziksel aktivitenin mutluluk yönelimi ile olan pozitif ilişkisi araştırmamız sonuçları ve literatürdeki ilgili çalışmalardan anlaşılmaktadır. Modern hayatın insan yaşamında meydana getirmiş olduğu konfor ve rahatlığın hareketsiz bir yaşama doğru insanları sürüklediği göz önüne alınacak olursa, fiziksel aktiviteye insanların teşvik edilmesinin önemi gün geçtikçe artmaktadır. Özellikle küçük yaş gruplarında bir yaşam tarzı olarak fiziksel aktiviteye katılım öğretilmelidir. Çünkü insan hayatında alışkanlıkların kazanılması küçük yaş gruplarında başlamaktadır. Ayrıca ülkemizde ve dünyada gün geçtikçe artan erken dönem obezite problemlerinin önüne geçmek; ancak fiziksel aktivite ile mümkün olacaktır. Bunlarla birlikte içerisinde yaşadığımız dönemde tüm insanlığın karşılaştığı pandemi süreci, gündelik hayat pratiklerimizi oldukça değiştirmiş, pandeminin insan davranışı üzerindeki etkisi çeşitli bilimsel araştırmalara konu olmuştur (Akgül & Tekin, 2022; Chen, Chen & Zhong, 2022; Hu, Liu & Wang, 2022; Mehta, 2022). Böylesi bir dönemin etkilerinden kurtulmak insanlık için kısa sürede mümkün olacağına benzememektedir. İnsanların yeniden sosyalleşebilmesi, yabancılaşma veya anomi gibi sosyal-psikolojik sorunların üstesinden gelme

noktasında fiziksel aktivitelerin önemi, önceki dönemlere göre daha fazla üstünde durulması gereken bir nitelik kazanmıştır. Özellikle küçük yaş gruplarında pandeminin etkisi tüm toplumsal gruplarda olduğundan daha fazla olumsuz izler bırakmıştır. Araştırmamız sonuçlarına göre fiziksel aktiviteye katılımın ilgili yaş gruplarında mutluluk üzerindeki etkisi göz önüne alınacak olursa, okullarından ve arkadaşlarından uzun bir süre ayrı kalmış ve yeni yeni tekrar okullarına ve arkadaşlarına kavuşan bu yaş gruplarında fiziksel aktivitenin yeniden normal hayata dönmede etkili bir araç olarak kullanılması gerekmektedir.

Araştırmanın sınırlılıkları

Bu araştırma Doğu Anadolu Bölgesi'nde öğrenim gören 459 ortaokul öğrencisi ile sınırlıdır. Ayrıca sosyo-ekonomik düzey ilgili veriler araştırmanın yapıldığı dönemdeki mevcut asgari ücret üzerinden belirlenmiştir.

Kaynaklar

Akal, D. Ç. (2005). *Evde yaşayan yaşlı bireylerin yaşam kalitesine etki eden etmenlerin değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sivas.

Akgül, M. H., & Tekin, N. (2022). The negative effects of the pandemic on human behavior; alienation and social anhedonia: the example of sport sciences students. *Pedagogy of Physical Culture and Sports*, 26(3), 165-173.

Altay, F., & Özdemir, Z. (2006). *Ankara ili merkez ilçelerindeki ilköğretim 1. kademesinde öğrenim gören 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumlarının karşılaştırılması*. 9. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi Muğla.

Arabacı, R., & Çankaya, C. (2007). Beden eğitimi öğretmenlerinin fiziksel aktivite düzeylerinin araştırılması. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 20(1), 1-15.

Atabey, D. (2017). Okul öncesi dönem çocuklarının problem davranışları ile ebeveynlerinin öznel iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Electronic Turkish Studies*, 12(25), 131-148.

Aybek, A., İmamoğlu, O., & Taşmektepligil, M. Y. (2011). Öğrencilerin beden eğitimi dersi ve ders dışı etkinliklerine yönelik tutumlarının değerlendirilmesi. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 51-60.

Ayyıldız, E., & Sunay, H. (2021) Bireylerin fiziksel aktiviteye katılım durumlarına göre mutluluk ve duygusal düzenlemede öz-yeterlik düzeylerinin incelenmesi. *Sportre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 19(4), 230-240.

Bağcı, R., Uslu, S., & Sarıçam, H. (2019). Rekreasyonel etkinliklere katılan ve katılmayan bireylerin mutluluk yönelimlerinin yönelimlerinin incelenmesi. *International Sport Science Student Studies*, 1(1), 27-34.

Başar, S. & Sarı, İ. (2018). Düzenli egzersizin depresyon, mutluluk ve psikolojik iyi oluş üzerine etkisi. *İnönü Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 5(3), 25-34.

Bıçak, S. A., & Erkan, N. Ç. (2020). Yeşil alan ve fiziksel aktivitenin insan mutluluğu üzerindeki etkisinin saptanmasında bir yöntem. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (48), 345-362.

Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2019). Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri. Ankara: Pegem Akademi.

Callahan, D. (1973). The WHO definition of "health". *The Hastings Center Studies*, 1(3), 77-87. Retrieved from <http://jstor.org/stable/3527467>

Chen, W. C., Chen, S. J., & Zhong, B. L. (2022). Sense of alienation and its associations with depressive symptoms and poor sleep quality in older adults who experienced the lockdown in wuhan, china, during the COVID-19 pandemic. *Journal of Geriatric Psychiatry and Neurology*, 35 (2), 215-222.

Devocioğlu, S., & Sarıkaya, M. (2006). Sporcu öğrencilerin sosyo-ekonomik değişkenler ışığında profillerinin belirlenmesi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16 (2), 301-314.

George, D., & Mallery, M. (2010). SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference, 17.0 update (10a ed.) Boston: Pearson

Hu, Q., Liu, Q., & Wang, Z. (2022). Meaning in life as a mediator between interpersonal alienation and smartphone addiction in the context of Covid-19: A three-wave longitudinal study. *Computers in Human Behavior*, 127, 107058. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2021.107058>

Kangalgil, M., Hünük, D., & Demirhan, G. (2006). İlköğretim, lise ve üniversite öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarının karşılaştırılması. *Spor Bilimleri Dergisi*, 17(2), 48-57.

Karasar, N. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Koçak, S., & Hürmeriç, I. (2006). Attitudes towards physical education classes of primary school students in Turkey. *Perceptual & Motor Skills*, 103(1), 296-300. <https://doi.org/10.2466%2Fpms.103.1.296-300>

Kotan, Ç., Yaman, Ç., & Herguner, G. (2009). The effects of school and family factor son sports activities for sports students in primary schools: a case study of Sakarya. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3(1), 49-58.

Mehta, P. (2022). Work alienation as a mediator between work from home-related isolation, loss of task identity and job insecurity amid the COVID-19 pandemic. *International Journal of Workplace Health Management*, 15(3), 287-306.

Orhan, R. (2019). Çocuk gelişiminde fiziksel aktivite ve sporun önemi. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1), 157-176.

Öztürk, H. (2000). *Ortaöğretim öğrencilerinin sportif beklenti ve alışkanlıkları* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Peterson, C., Park, N., & Seligman, M. E. (2005). Orientations to happiness and life satisfaction: The full life versus the empty life. *Journal of Happiness Studies*, 6(1), 25–41. Doi: 10.1007/s10902-004-1278-z

Richards, J., Jiang, X., Kelly, P., Chau, J., Bauman, A., & Ding, D. (2015). Don't worry, be happy: cross-sectional associations between physical activity and happiness in 15 European countries. *BMC public health*, 15(1), 1-8.

Sallis, J.R., Taylor, W.C., Prochaska, J.J., Hill, J.O., & Geraci, J.C. (1999). Correlates of physical activity in a national sample of girls and boys in grades 4 through 12. *Health Psychol*, 18(4), 410-415. <https://doi.org/10.1037/0278-6133.18.4.410>

Sarıçam, H., & Canatan, A. (2015). The adaptation validation reliability process of the Turkish version orientations to happiness scale. *Üniversitepark Bülten*, 4 (1-2), 7-15. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/910072>

Şimşek, K. Y. (2005). *Çocukların spora yönlendirilmesinde ailenin görüşlerinin değerlendirilmesi (2005 Eskişehir il örneği)* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

Singh, R. K. C., & Devi, K. S. (2013). Attitude of higher secondary level student towards games and sports. *International Journal of Physical Education, Fitness and Sports* 2(4), 80-85. <http://doi.org/10.26524/13421>

Teke, M. (2020). *Yoksul kadınlarda mutluluk anlayışı* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sivas.

Tunay, B.V. (2008). *Yetişkinlerde fiziksel aktivite*. Ankara: Klasmat Matbaacılık.

Watkins, D., & Regmi, M. (1989). Participation in sport: A Nepalese investigation. *Perceptual and Motor Skills*, 69(2), 657-658. <https://doi.org/10.2466/pms.1989.69.2.657>

Yaldız, A., & Özbek, O. (2018). İlköğretim okullarında beden eğitimi dersine yönelik öğrenci ve ana-baba tutumları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 26(1), 75-82.

Yıldız, G., Bilgin, E., Korur, E. N., Yüksel, Y., & Demirhan, G. (2019). Orta okul öğrencileri için fiziksel aktivite tutum ölçeğinin geliştirilmesi. *Spor Bilimleri Dergisi*, 30(2), 63-73.

Yücekaya, M. A. (2020). Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersi mutluluk düzeylerinin incelenmesi. *Uluslararası Dağcılık ve Tırmanış Dergisi*, 3(1), 27-37.

Zhang, Z., & Chen, W. (2019). A systematic review of the relationship between physical activity and happiness. *Journal of happiness studies*, 20(4), 1305-1322. <https://doi.org/10.1007/s10902-018-9976-0>

Sorumlu Yazar Bilgileri

Yazar Adı Soyadı: Mehmet Haşim AKGÜL

Kurumu: Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

Adres: Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi

Orcid Numarası: 0000-0002-4665-9615

Not: Bu araştırma, Onur Çuvalcı'nın Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde 2022 yılında tamamlamış olduğu Yüksek Lisans tezinden üretilmiştir.

Spor Merkezlerinin Sportif Sermaye Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi

Examining the Effects of Sports Centers on Sporting Capital

Soner SİVRİ¹, A-E Alaaddin BOYAR² B, D, E

¹Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi/Burdur

²Milli Eğitim Bakanlığı Fevzi Özbey Ortaokulu/Ankara

Yazar Katkı Oranı:

- A) Çalışmanın Tasarımı
- B) Veri Toplama
- C) Verilerin Analizi
- D) Makale Yazımı
- E) Eleştirel Okuma

ÖZET

Spora ve fiziksel aktiviteye katılımın artırılması gelişmiş ülkelerde önemli bir sağlık hedefidir. Özel girişimciler desteklenerek kamu ile beraber ve özel kurumlarda spor merkezlerinin sayısının artmasına sebep olarak spora katılım konusunda bireylere alternatifler sunulmuş olacaktır. Sportif sermaye son yıllarda spor literatürüne giren yeni bir kavramdır. Rowe (2015) sportif sermayeyi; bireyi spora katılma konusunda destekleyen ve motive eden ve bu katılımı zaman içinde sürdüren fizyolojik, sosyal ve psikolojik özellikler ve yeterlilikler stoku olarak tanımlamış ve fizyolojik, sosyal ve psikolojik alan olmak üzere üç alt boyuta ayırmıştır. Günümüzde oldukça yaygınlaşan spor merkezleri spora katılımı etkileyen faktörlerden bir tanesidir. Bu bağlamda, çalışma, spor merkezlerinin sportif sermaye üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada betimsel yöntem kullanılmıştır. Çalışma grubunu tabakalı örnekleme yöntemi ile belirlenen 180'i kadın, 234'ü erkek toplam 414 kişi oluşturmaktadır. Veri toplama araçları olarak demografik bilgileri içeren 11 soruluk Kişisel Bilgi Formu ile Sivri ve Özbek (2022) tarafından geliştirilen Sportif Sermaye Ölçeği (SSÖ) kullanılmıştır. Araştırma verilerinin analizi için SPSS 21 paket programı kullanılmıştır. Yaş, cinsiyet, eğitim, vb. değişkenler için, verilerin normal dağılmasından dolayı parametrik testlerden ikili gruplar için t testi, ikiden fazla gruplar için ise tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve gruplar arasında farklı olanları bulmak için Tukey/Games-Howell (post-hoc) kullanılmıştır. Çalışma bulgularına göre spor merkezlerinin spora katılım, dolayısıyla sportif sermaye oluşturma ve koruma, konusunda önemli bir yere sahip olduğu gözlemlenmiştir. Bu bağlamda özel spor merkezlerinin nitelik ve nicelik anlamda yeterli düzeyde olması bireysel ve toplumsal açıdan ciddiye arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Spora katılım, sportif sermaye, spor merkezi

ABSTRACT

Increasing participation in sports and physical activity is an important health goal in developed countries. By supporting private entrepreneurs, individuals will be offered alternatives regarding participation in sports by increasing the number of sports centers in public and private institutions. Sporting capital is a new concept that has entered the sports literature in recent years. Rowe (2015) defines sports capital as the stock of physiological, social and psychological characteristics and competencies that support and motivate the individual to participate in sports and sustain this participation over time, and divides it into three sub-dimensions: physiological, social and psychological domains. Sports centers, which have become widespread today, are one of the factors affecting participation in sports. In this context, the study aims to examine the impact of sports centers on sporting capital. An 11-question Personal Information Form containing demographic information and the Sporting Capital Scale (SCS) developed by Sivri and Özbek (2022) were used as data collection tools. SPSS 21 package program was used to analyze the research data. Due to the normal distribution of the data; age, gender, education, etc, t-test was used for groups of two, one-way analysis of variance (ANOVA) was used for groups of more than two, and Tukey/Games-Howell (post-hoc) was used to find differences between groups. According to the study findings, it has been observed that sports centers have an important place in sports participation, thus creating and protecting the sporting capital. Therefore, it is important for private sports centers to be sufficient in terms of quality and quantity, both individually and socially.

Key Words: Participation in sports, sporting capital, sports centre.

ISSN:

Doi Number:

Giriş

Spora ve fiziksel aktiviteye katılımın artırılması gelişmiş ülkelerde önemli bir sağlık hedefidir. Yerel yönetimlerin bu hedefe ulaşmasının önemli bir yolu spor yapılabilecek, kolay ulaşılabilir tesisler sağlamaktır (Deelen, Ettema ve Kamphuis, 2018). Bunun yanında özel spor merkezlerinin sayılarının çoğalması için de özel girişimcilerin desteklenmesi kamu ile beraber özel kurumlarda spor merkezlerinin sayısının artmasına sebep olarak spora katılım konusunda bireylere alternatifler sunulmasını sağlayacaktır.

Spora katılım son yıllarda araştırmacılar tarafından çokça irdelenen popüler bir konudur. Önceki çalışmalar, spor sıklığı da dahil olmak üzere bir dizi farklı faktörün spora katılımı ile ilişkili olduğunu göstermiştir (Borges vd., 2016; Downward, Lera-López ve Rasciute, 2014; Ruseski vd., 2011). Literatürde oldukça fazla sayıda çalışma olmasına rağmen hala spora katılım konusunda cevaplanması gereken onlarca soru vardır. Bu sorulardan bazıları şu şekilde sıralanabilir: Neden bazı insanlar spor yapma konusunda istikrarlı davranış sergilerken bazıları çok istemelerine rağmen spora başlayamamaktadırlar? Neden kadınlar erkeklere oranla daha az spor yapmaktadırlar? Spor yapan insanları bu davranışa iten sebepler nelerdir? Spor yapmayı bırakan insanların tekrar spor yapmaya dönme olasılıkları nedir? Bu ve buna benzer soruların basit cevabı yoktur. Bu tip sorulara cevap vermeden önce bireyler için spor neyi ifade etmektedir sorusunun cevaplanması gerekmektedir. Birçok insan sporun ne olduğu konusunda ortak bir anlayışa sahip olsa da, yine de spor, farklı insanlar için farklı anlamlar ifade edebilir. Örneğin profesyonel tenisçi için spor bir meslek olarak algılanırken bir kulüpte haftanın birkaç günü tenis oynayan birisi için sadece rekreatif bir aktivite, Wimbledon turnuvasını seyreden bir tenissever için ise geçici bir oyalanma veya bir tutku olabilir (Laker, 2012). Bu farklı anlamlar bireylerin spora bakış açılarını şekillendirirken spora katılım konusunda da tutumlarını ortaya koymaktadır. Çocukluk ve ergenlik döneminde spora katılım, bilim camiasının büyük ilgisini çekmiş ve yakın zamanda Uluslararası Fiziksel Aktivite ve Sağlık Derneği (International Society for Physical Activity and

Health) tarafından spora katılımı teşvik etmek için "işe yarayan bir yatırım" olarak tanımlanmıştır (Trost, Blair ve Khan, 2014). Hepsi olmasa da çoğu birey için spora katılım çok küçük yaşlarda başlamakta, fakat, ne yazık ki pek çok kişi için de spora katılım yine genç yaşta sona ermektedir (Rowe, 2018). Bununla birlikte, ilgiyi yalnızca erken bırakma konusuna odaklamak, yaşam boyu spora katılmanın veya katılmamanın karmaşıklığını göz ardı etmek anlamına gelir. İstatistiksel olarak spora katılımın gençler arasında zirveye çıktığı ve yaşlandıkça azaldığı görülmektedir (Rowe, Adams and Beasley, 2004; Van Bottenburg, Rijnen and Van Sterkenburg, 2005). Genç yaşlarda spora katılımında okulların rolü büyüktür. Gençlerin çoğunun, orta öğrenimi bitirdiklerinde yetişkin olarak spora katılma konusundaki gelecek beklentileri şekillenmektedir (Scheerder vd., 2005; Kirk, 2004). Spora katılım, spor kulüplerinde, okullar, eğitim kurumları vb. yerlerde yarışma veya serbest zamanı değerlendirmek amacıyla gerçekleştirilen organize faaliyetlerin uygulanması olarak anlaşılabilir (Khan vd., 2012). Bu alanda yapılan araştırmalar spora katılım ile genel fiziksel aktivite düzeyi arasında pozitif bir ilişki olduğunu göstermektedir (Murphy, Rowe ve Woods, 2016; Telford vd., 2016). Fiziksel aktivite düzeyindeki değişim sadece yaş ile sınırlı değildir. Allender, Hutchinson ve Foster (2008), istihdam durumu, ikamet, fiziksel durum, ilişki ve aile yapısındaki değişikliklerin bireylerin fiziksel aktivite düzeylerini etkilediğini belirtmişlerdir.

Literatürde sermaye, değişik pencerelerden bakılarak farklı şekillerde kavramsallaştırılmıştır. Sosyal sermaye, kültürel sermaye, beşeri sermaye bu farklı bakışların ürünü olan kavramlardır. Sportif sermaye de son yıllarda spor literatürüne giren yeni bir kavramdır. Rowe (2015) sportif sermayeyi; bireyi spora katılma konusunda destekleyen ve motive eden ve bu katılımı zaman içinde sürdüren fizyolojik, sosyal ve psikolojik özellikler ve yeterlilikler stoku olarak tanımlamış ve fizyolojik, sosyal ve psikolojik alan olmak üzere üç alt boyuta ayırmıştır. Yaş ilerledikçe birey, genel sağlık problemleri, kardiovasküler rahatsızlıklar, depresif bozukluklar gibi spor yapmaya engel olabilecek birçok problemle karşı karşıya kalmaktadır (Halter, 2020). Fizyolojik alan, kişinin bu problemlerin üstesinden gelerek spora katılımının devam etmesi ile ilişkilendirilmiştir

BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ

(Rowe, 2018). Spora katılımı etkileyebilecek faktörler arasında aile ve arkadaşların katılımı da yer alır. Bu pencereden bakış sportif sermayenin sosyal alan boyutu ile ilişkilendirilmektedir. Özellikle ebeveynlerin, çocuklarının spora katılımı ve gelişimi üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğuna dair önemli kanıtlar vardır (Trost vd., 2003). Yüksek düzeyde 'sportif sermayesi' olan bir kişi, kendileri de sportif olan ve örneğin spor kulüpleri, spor salonları ve topluluk sporları dahil olmak üzere sporun gerçekleştiği 'sosyal ortamlarla' iyi bağlantılara sahip olan geniş bir aile ve arkadaş ağına sahip olacaktır (Rowe, 2015). Yaşam boyunca spora uzun süreli katılıma katkıda bulunan faktörler arasında fiziksel öz değer/özsayı gibi psikolojik değişkenler de yer alır (Hagger vd., 2001). Daha yüksek seviyedeki sportif sermayenin hem mevcut hem de gelecekteki katılımı öngördüğü iddia edilmektedir. Başka bir deyişle, bireyin spor sermaye düzeyi yalnızca mevcut katılım olasılığını belirlemekle kalmaz, aynı zamanda ilerleyen yaşlarda sürdürülme olasılığını da etkiler (Rowe, 2015).

Birey, sağlıklı hayat sürme, güzel/fit görünme, para kazanma, sosyal çevresini genişletme, serbest zamanı değerlendirme gibi birçok farklı motivasyonlar sebebiyle spora katılım sağlayabilir. Bunun yanında, bu motivasyonları etkileyen onlarca faktör sayılabilir. Spora katılım sağlanması, başlanılan spora devam edilmesi veya sporun bırakılması halinde de spora tekrar dönülebilmesi sportif sermaye kavramının ilgi alanı içerisindedir. Günümüzde oldukça yaygınlaşan spor merkezleri de spora katılımı etkileyen faktörlerden bir tanesidir. Literatür incelendiğinde spora katılım ile ilgili bu pencereden ele alınan bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Modern yaşam içerisinde hem ekonomik hem de sosyolojik olarak oldukça önemli bir yere sahip olan spor merkezleri ile ilgili yapılacak böyle bir çalışmanın literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda, çalışma, spor merkezlerinin sportif sermaye üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlamaktadır.

Yöntem*Araştırmanın Yöntemsel Modeli*

Araştırmada betimsel yöntem kullanılmıştır. Betimsel yöntemin en temel özelliği, mevcut durumu kendi koşulları içerisinde ve olduğu gibi değerlendirmektir (Sönmez ve Alacapınar, 2013).

Çalışma Grubu-Evren Örneklem

Araştırmanın evrenini Ankara ilinde onbir farklı spor merkezine üye olan 2.166 kişi oluştururken örneklem ise tabakalı örnekleme yöntemi ile belirlenen 180'i kadın, 234'ü erkek toplam 414 kişiden oluşmaktadır. Tabakalama kriterleri olarak bireylerin en az altı ay bir spor merkezine üye olması ve son altı ay içinde spor merkezinde ayda en az iki kere spor yapmış olma şartı aranmıştır. Örneklem sayısının uygunluğu G power yazılımı (versiyon 3.1.9.7) ile test edilmiştir. Etki büyüklüğü 0,4 (orta) olan maksimum 4 gruplu ANOVA analizi için 112 hakem, ikili gruplara uygulanacak etki büyüklüğü 0,5 (orta) olan t-testi için ise 210 kişinin yeterli olacağı görülmüştür (Kang, 2021). Buradan hareketle 414 kişilik örneklem grubunun bu çalışma için yeterli olduğu tespit edilmiştir. Çalışmaya katılan üyelerin demografik bilgileri Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Çalışmaya Katılan Üyelerin Demografik Bilgileri

Kişisel Bilgiler	Alt Grup	Frekans (f)	Yüzde (%)
Yaş	18-27 yaş	153	37.0
	28-37 yaş	128	30.9
	38 yaş ve üzeri	133	32.1
Cinsiyet	Kadın	180	43.5
	Erkek	234	56.5
Eğitim Durumu	İlk-Orta-Lise mezunu	118	28.5
	Üniversite mezunu	296	71.5
Gelir Düzeyi	Düşük	30	7.20
	Orta	258	62.3
	Yüksek	126	30.4
Spor Yapma Sıklığı	Sık sık	238	57.0
	Ara sıra	176	43.0
Üyelik Süresi	6-12 ay	146	35.3
	13-24 ay	100	24.2
	25-36 ay	91	22.0
	36 aydan daha fazla	77	18.6
Sporculuk	Lisanslı	148	35.7
	Rekreatif	266	64.3

Veri Toplama Araçları

Veri toplama araçları olarak demografik bilgileri içeren 11 soruluk Kişisel Bilgi Formu ile Sivri ve Özbek (2022) tarafından geliştirilen Sportif Sermaye Ölçeği (SSÖ) kullanılmıştır. Sportif Sermaye Ölçeği 14 madde, fizyolojik, sosyal ve psikolojik alan olmak üzere üç alt boyuttan oluşmuştur. Ölçekte ters kodlanan madde bulunmamaktadır. Ölçek alt boyutlarından alınabilecek en az ve en çok puanlar sırasıyla fizyolojik alan için 5-25, psikolojik alan için 6-30, sosyal alan için 3-15, ölçek genelinde ise 14 ile 70 arasında değişmektedir. Ölçekten alınan puanların 0-23 arasında olması düşük, 24-46 arasında olması orta ve 47-70 arasında olması ise yüksek düzeyde sportif sermayeyi göstermektedir. Ölçme aracının çarpıklık ve basıklık değerleri Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. Sportif Sermaye Ölçeği Çarpıklık ve Basıklık Değerleri

	Çarpıklık	Basıklık
Fizyolojik Alan	-.141	-.337
Psikolojik Alan	-.430	-.404
Sosyal Alan	-.414	-.688
Ölçek Toplam	-.280	-.574

Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin analizi için SPSS 21 paket programı kullanılmıştır. İlk olarak verilerin normal dağılıp dağılmadığına bakılmıştır. Tabachnick ve Fidell (2013) çarpıklık ve basıklık değerlerinin -1.5 ve +1.5 arasında olduğu durumlarda verilerin normal dağılım gösterdiğini belirtmişlerdir. Ölçeğin geneli ve alt boyut puanları analiz edildiğinde çarpıklık ve basıklık değerlerinin bu sınırlar içinde kaldığı görülerek verilerin normal dağıldığı kabul edilmiştir. Sportif Sermaye ölçeğinin çarpıklık ve basıklık değerleri Tablo 2'de verilmiştir. Yaş, cinsiyet, eğitim, vb. değişkenler için, verilerin normal dağılmasından dolayı parametrik testlerden ikili gruplar için t testi, ikiden fazla gruplar için ise tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve gruplar arasında farklı olanları bulmak için Tukey/Games-Howell (post-hoc) kullanılmıştır.

Bulgular

Tablo 3. Çalışmaya katılan üyelerin sportif sermaye ile ilgili görüşlerinin yaş değişkenine göre analizi

	Yaş Grubu	N	Ort.	SS	F	p	Farklılık
Fizyolojik Alan	18-27 yaş ¹	153	19.39	3.63	3.904	.021*	1>3
	28-37 yaş ²	128	18.45	3.71			
	38 yaş ve üzeri ³	133	18.24	3.81			
	Toplam	414	18.73	3.74			
Psikolojik Alan	18-27 yaş ¹	153	22.63	4.67	2.614	.074	
	28-37 yaş ²	128	22.48	4.90			
	38 yaş ve üzeri ³	133	21.34	5.72			
	Toplam	414	22.17	5.12			
Sosyal Alan	18-27 yaş ¹	153	11.29	2.64	3.039	.051	
	28-37 yaş ²	128	11.22	2.40			
	38 yaş ve üzeri ³	133	10.52	3.42			
	Toplam	414	11.02	2.87			
Ölçek Toplam	18-27 yaş ¹	153	53.31	9.50	3.332	.037*	1>3
	28-37 yaş ²	128	52.16	10.19			
	38 yaş ve üzeri ³	133	50.11	11.89			
	Toplam	414	51.93	10.59			

* $p < 0.05$

Tablo 3'te görüldüğü gibi çalışmaya katılan üyelerin Sportif Sermaye Ölçeği toplam puanları üzerinden yaş değişkenine göre yapılan tek yönlü varyans analiz sonuçlarına göre; fizyolojik alan [$F(414)=3.904$ $p < 0.05$] alt boyutu ve ölçek genelinde [$F(414)=3.332$ $p < 0.05$] istatistiksel olarak anlamlı fark bulunurken. psikolojik alan [$F(414)=2.614$ $p > 0.05$] ve sosyal alan [$F(414)=3.039$ $p > 0.05$] alt boyutlarında ise anlamlı fark bulunmamıştır. Gruplar arası farklılıkları bulmak için yapılan post-hoc analizleri sonucunda fiziksel alan alt boyutunda ve ölçek genelinde 1. grup (18-27 yaş) ile 3. grup (38 yaş ve üzeri) arasında anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4. Çalışmaya katılan üyelerin sportif sermaye ile ilgili görüşlerinin cinsiyet değişkenine göre analizi

	Grup	n	Ortalama	Standard Sapma	t	sd	p
Fizyolojik Alan	Kadın	180	18.19	3.70	-2.62	412	.009*
	Erkek	234	19.15	3.73			
Psikolojik Alan	Kadın	180	21.70	5.16	-1.66	412	.099
	Erkek	234	22.54	5.07			
Sosyal Alan	Kadın	180	10.54	2.74	-2.99	412	.003*
	Erkek	234	11.38	2.91			
Ölçek Toplam	Kadın	180	50.43	10.47	-2.53	412	.012*
	Erkek	234	53.08	10.55			

* $p < 0.05$

Tablo 4'te görüldüğü gibi çalışmaya katılan üyelerin Sportif Sermaye Ölçeği toplam puanları üzerinden cinsiyet değişkenine göre yapılan t testi analiz sonuçlarına göre; fizyolojik alan [$t(412)=-2.62$, $p < 0.05$] ile sosyal alan [$t(412)=-2.99$, $p < 0.05$] alt boyutları ve ölçek genelinde [$t(412)=-2.53$, $p < 0.05$] istatistiksel olarak anlamlı fark bulunurken. psikolojik alan [$t(412)=-1.66$, $p > 0.05$] alt boyutunda anlamlı fark bulunamamıştır.

Tablo 5. Çalışmaya katılan üyelerin sportif sermaye ile ilgili görüşlerinin eğitim durumu değişkenine göre analizi

	Grup	n	Ortalama	Standard Sapma	t	sd	p
Fizyolojik Alan	İlk-Orta-Lise mez.	118	18.03	4.18	-2.249	412	.026*
	Üniversite mezunu	296	19.01	3.52			
Psikolojik Alan	İlk-Orta-Lise mez.	118	21.68	5.19	-1.235	412	.218
	Üniversite mezunu	296	22.37	5.09			
Sosyal Alan	İlk-Orta-Lise mez.	118	11.00	2.88	-0.086	412	.931
	Üniversite mezunu	296	11.03	2.87			
Ölçek Toplam	İlk-Orta-Lise mez.	118	50.71	11.03	-1.439	412	.152
	Üniversite mezunu	296	52.41	10.38			

* $p < 0.05$

Tablo 5'e göre çalışmaya katılan üyelerin Sportif Sermaye Ölçeği toplam puanları üzerinden eğitim durumu değişkenine göre yapılan t testi analiz sonuçlarına göre; fizyolojik alan [$t(412)=-2.249$, $p < 0.05$] alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı fark bulunurken. psikolojik alan [$t(412)=-1.235$, $p > 0.05$] ile sosyal alan [$t(412)=-0.086$, $p > 0.05$] alt boyutları ve ölçek genelinde [$t(412)=-1.439$, $p > 0.05$] anlamlı fark bulunamamıştır.

BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ

Tablo 6. Çalışmaya katılan üyelerin sportif sermaye ile ilgili görüşlerinin gelir seviyesi değişkenine göre analizi

	Gelir Seviyesi	N	Ort.	Standart Sapma	F	p	Farklılık
Fizyolojik Alan	Düşük	30	19.80	3.24	1.485	.228	
	Orta	258	18.73	3.89			
	Yüksek	126	18.49	3.51			
	Toplam	414	18.73	3.74			
Psikolojik Alan	Düşük	30	23.07	4.40	1.036	.356	
	Orta	258	22.29	5.33			
	Yüksek	126	21.71	4.83			
	Toplam	414	22.17	5.12			
Sosyal Alan	Düşük	30	12.07	2.21	2.183	.114	
	Orta	258	10.92	2.90			
	Yüksek	126	10.97	2.91			
	Toplam	414	11.02	2.87			
Ölçek Toplam	Düşük	30	54.93	8.51	1.532	.217	
	Orta	258	51.95	10.94			
	Yüksek	126	51.17	10.23			
	Toplam	414	51.93	10.59			

* $p < 0.05$

Tablo 6’da görüldüğü gibi çalışmaya katılan üyelerin Sportif Sermaye Ölçeği toplam puanları üzerinden gelir seviyesi değişkenine göre yapılan tek yönlü varyans analiz sonuçlarına göre; fizyolojik alan [F(414)=1.485 $p > 0.05$], psikolojik alan [F(414)=1.036 $p > 0.05$] ve sosyal alan [F(414)=2.183 $p > 0.05$] alt boyutları ile ölçek genelinde [F(414)=1.532 $p > 0.05$] istatistiksel olarak anlamlı fark bulunamamıştır.

Tablo 7. Çalışmaya katılan üyelerin sportif sermaye ile ilgili görüşlerinin spor yapma sıklığı değişkenine göre analizi

	Spor Yapma Sıklığı	n	Ortalama	Standard Sapma	t	sd	p
Fizyolojik Alan	Sık Sık	238	20.14	3.30	9.899	412	.000*
	Ara sıra	176	16.83	3.46			
Psikolojik Alan	Sık Sık	238	24.66	4.00	13.625	412	.000*
	Ara sıra	176	18.82	4.53			
Sosyal Alan	Sık Sık	238	12.03	2.50	9.039	412	.000*
	Ara sıra	176	9.65	2.77			
Ölçek Toplam	Sık Sık	238	56.83	8.74	12.999	412	.000*
	Ara sıra	176	45.30	9.17			

* $p < 0.05$

Tablo 7’de görüldüğü gibi çalışmaya katılan üyelerin Sportif Sermaye Ölçeği toplam puanları üzerinden spor yapma sıklığı değişkenine göre yapılan t testi analiz sonuçlarına göre; fizyolojik alan [t(412)=9.899. $p < 0.05$], psikolojik alan [t(412)=13.625. $p < 0.05$] ve sosyal alan [t(412)=9.039. $p < 0.05$] alt boyutları ile ölçek genelinde [t(412)=12.999. $p < 0.05$] istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur.

Tablo 8. Çalışmaya katılan üyelerin sportif sermaye ile ilgili görüşlerinin üyelik süresi değişkenine göre analizi

	Üyelik Süresi	N	Ort.	Standart Sapma	F	p	Farklılık
Fizyolojik Alan	6-12 ay ¹	146	17.60	3.95	8.433	.000*	3 ve 4>1
	13-24 ay ²	100	18.81	3.57			
	25-36 ay ³	91	19.72	3.53			
	37 ay ve üzeri ⁴	77	19.61	3.22			
	Toplam	414	18.73	3.74			
Psikolojik Alan	6-12 ay ¹	146	20.16	5.41	14.240	.000*	2, 3 ve 4>1
	13-24 ay ²	100	22.44	4.52			
	25-36 ay ³	91	23.70	4.74			
	37 ay ve üzeri ⁴	77	23.83	4.44			
	Toplam	414	22.17	5.11			
Sosyal Alan	6-12 ay ¹	146	10.20	2.94	6.918	.000*	3 ve 4>1
	13-24 ay ²	100	11.17	2.35			
	25-36 ay ³	91	11.59	2.97			
	37 ay ve üzeri ⁴	77	11.68	2.87			
	Toplam	414	11.01	2.86			
Ölçek Toplam	6-12 ay ¹	146	47.97	11.14	12.814	.000*	2, 4 ve 1>1
	13-24 ay ²	100	52.42	8.90			
	25-36 ay ³	91	55.02	10.27			
	37 ay ve üzeri ⁴	77	55.12	9.56			
	Toplam	414	51.92	10.58			

* $p < 0.05$

Tablo 8’de görüldüğü gibi çalışmaya katılan üyelerin Sportif Sermaye Ölçeği toplam puanları üzerinden üyelik süresi değişkenine göre yapılan tek yönlü varyans analiz sonuçlarına göre; fizyolojik alan [F(414)=8.433 $p < 0.05$], psikolojik alan [F(414)=14.240 $p < 0.05$] ile sosyal alan [F(414)=6.918 $p < 0.05$] alt boyutları ve ölçek genelinde [F(414)=12.814 $p < 0.05$] istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur. Gruplar arası farklılıkları bulmak için yapılan post-hoc analizinde fizyolojik alan ve sosyal alan alt boyutlarında üçüncü (25-36 ay) ve dördüncü (37 ay ve üzeri) grupların puanlarının birinci grubun (6-12 ay) yaş puanlarından; psikolojik alan alt boyutu ve ölçek genelinde ise ikinci (13-24 ay), üçüncü (25-36 ay) ve dördüncü grupların (37 ay ve üzeri) puanlarının birinci grup (6-12 ay) yaş puanlarından istatistiksel olarak farklı olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 9. Çalışmaya katılan üyelerin sportif sermaye ile ilgili görüşlerinin lisanslı sporculuk değişkenine göre analizi

	Lisanslı Sporculuk	n	Ortalama	Standard Sapma	t	sd	p
Fizyolojik Alan	Evet	148	20.58	3.41	8.050	412	.000*
	Hayır	266	17.70	3.51			
Psikolojik Alan	Evet	148	24.43	4.11	7.565	412	.000*
	Hayır	266	20.91	5.19			
Sosyal Alan	Evet	148	12.45	2.02	9.118	412	.000*
	Hayır	266	10.21	2.95			
Ölçek Toplam	Evet	148	57.47	8.16	9.267	412	.000*
	Hayır	266	48.84	10.53			

* $p < 0.05$

Tablo 8’de görüldüğü gibi çalışmaya katılan üyelerin Sportif Sermaye Ölçeği toplam puanları üzerinden lisanslı sporculuk değişkenine göre yapılan t testi analiz sonuçlarına göre; fizyolojik alan [$t(412)=8.050$, $p < 0.05$], psikolojik alan [$t(412)=7.565$, $p < 0.05$] ve sosyal alan [$t(412)=9.118$, $p < 0.05$] alt boyutları ile ölçek genelinde [$t(412)=9.267$, $p < 0.05$] istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur.

Tartışma ve Sonuç

Spor merkezlerinin bireylerin sportif sermaye düzeyine etkilerini incelemek amacıyla yapılan çalışmanın sonuçları aşağıda verilmiştir.

Çalışmaya katılan üyelerin sportif sermaye düzeyleri yaş değişkenine göre analiz edildiğinde 18-27 yaş aralığında bulunan üyelerin 38 yaş ve üzeri olan üyelerden daha yüksek düzeyde sportif sermayeye sahip olduğu görülmüştür. Bu sonuç spor merkezlerinin genç bireylerin sportif sermaye düzeylerine dolayısıyla spora katılım ve devam ettirme isteklerine daha fazla katkıda bulunduğu söylenebilir. Genç yaş gruplarının herhangi bir spor sermayesi düzeyine katılma olasılığının daha yaşlı olanlara göre daha yüksektir (Rowe. 2015). Genç nüfusun yaşlı nüfusa göre spora katılım oranları daha yüksektir (Eime vd.. 2016; Heritage. 2013; Whitehead. 2010; Berger vd., 2008; Downward. 2007; Kirk. 2004) ve fiziksel yeterlilik ve öz-yeterlik gibi spor sermayesinin önemli yönleri çok genç yaşta geliştirilmektedir (Whitehead. 2010; Kirk 2004) sonuçları çalışmanın bulgularını destekler nitelikte iken; Demir ve İlhan (2020)'nin engelli sporcuların spora katılım motivasyonlarının yaş gruplarında benzer düzeyde olduğu bulgusu çalışma ile farklı sonuca örnek olarak gösterilebilir.

Katılımcıların sportif sermaye düzeyleri cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde erkeklerin puanlarının fizyolojik ve sosyal alan alt boyutları ile ölçek genelinde kadınlardan istatistiksel olarak anlamlı şekilde daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu sonuç spor merkezlerinin erkeklerin sportif sermaye düzeylerine daha fazla etki ettiği spora katılım ve devam etme konusunda erkeklerin kadınlara oranla daha iyi durumda olduğu şeklinde yorumlanabilir. Literatürde bu bulguyu destekleyen birçok çalışma mevcuttur. Örneğin; Sivri (2022). Rowe (2015). Whitehead (2010) ve Kirk (2004) spor sermayesi oluşturma olasılığının erkeklerde kadınlara oranla daha yüksek olduğunu belirtmişlerdir. Heritage (2013) yaptığı çalışmada Kanada'da erkeklerin %33'ünün aktif spor yaparken bu oranın kadınlarda %16 civarında olması da çalışmanın sonuçlarını destekler niteliktedir. Benzer olarak Göktaş ve

Şentürk (2019) yaptığı çalışmada erkek katılımcıların spora yönelik tutumlarının kadın katılımcılardan daha yüksek olduğunu belirtmiştir. Bu bulguların aksine bazı çalışmalarda ise spora yönelik tutumda kadın ve erkekler arasında fark olmadığı tespit edilmiştir (Başkonuş. 2020; Belli vd..2019; Koçak vd.. 2015; Özdiñ. 2005).

Çalışmaya katılan üyelerin sportif sermaye düzeyleri eğitim durumu değişkenine göre analiz edildiğinde fizyolojik alan boyutunda üniversite mezunu üyelerin puanlarının ilk-orta ve lise mezunu üyelerden yüksek olduğunun görülmesi spor merkezlerinin sporun önündeki engelleri aşarak yüksek düzeyde sportif sermaye oluşturma konusunda eğitim seviyesi yüksek olan bireylere daha çok katkı sağladığı şeklinde yorumlanabilir. Bu sonuç. Meriç ve Turay (2020). Akça ve Sunay (2019) ve Loland (2004)'ün eğitim seviyesi yüksek olan bireylerin spora yapma düzeylerinin ve spora katılım motivasyonlarının yüksek olması bulgusu ile örtüşmektedir.

Spora olan farkındalık düzeyinin artması veya erken yaşlarda spora başlanması sportif sermayenin oluşumu ve elde edilen sportif sermayenin korunması için önem sayılabilecek parametrelerdir. Katılımcıların sportif sermaye düzeyleri gelir seviyesi değişkenine göre incelendiğinde tüm alt boyutlar ve ölçek genelinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmaması spor merkezlerinin bireylerin sportif sermaye düzeylerine etki etme konusunda gelir düzeyinin önem arz etmediği sonucuna varılabilir. Bu sonuç Akça ve Sunay (2019) ile Çelik ve Serap (2021) gelir düzeyi ile spora yönelme arasında farklılık olmadığı. Kardaş vd. (2017) ebeveynlerin gelir düzeyi ile spora yönelik tutum puanlarında bir farklılık olmadığı sonuçları ile paralellik gösterirken gelir seviyesi arttıkça spora katılım motivasyonu da artar (Yalçın vd.. 2017; Eyler. 2003). Gelir düzeyi arttıkça spora olan farkındalık düzeyi de artar (Turhal vd.. 2022). Gelir seviyesi ile ebeveynlerin çocuklarını spor okullarına gönderme ihtimallere arasında pozitif bir ilişki vardır (Diñ. Sevimli ve Uluöz. 2011; Kotan. Hergüner ve Yaman. 2009) ve gençlerin spor kulüplerine katılımında ekonomik parametreler önemli rol

BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ oynamaktadır (Andersen ve Bakken, 2019) sonuçları ile zıtlık göstermektedir.

Spor yapma sıklığı sportif sermayenin oluşturulması güçlendirilmesi ve korunmasında çok önemli bir parametredir. Çalışmaya katılan üyelerin sportif sermaye düzeyleri spor yapma sıklığı değişkenine göre analiz edildiğinde sık sık spor yapan üyelerin bütün alt boyutlarda ve ölçek genelinde sportif sermaye düzeylerinin daha yüksek olduğunun görülmesi bir spor merkezine devam etmenin sportif sermayenin oluşturulması hususunda faydalı olduğu şeklinde yorumlanabilir. Özgüven sportif sermayenin psikolojik alan boyutunda önemli bir parametredir. Bu bağlamda Köroğlu, Yentürk ve Abanoz (2023)'un daha çok spor yapanların özgüvenleri daha yüksek olmaktadır bulgusu çalışmanın bulguları ile örtüşmektedir. Bunun yanında kişisel gelişim ve sosyalleşme gibi parametreler de sportif sermayenin sosyal alan ile ilgili parametreleridir. Bu pencereden bakıldığında Ceylan vd. (2021)'in iki yıldan fazla spor ile ilgilenmenin sosyal bütünleşme sağladığına dair bulgusu ile paralellik göstermektedir.

Sporda devamlılık sportif sermayenin oluşturulması için çok önemlidir. Bir spor merkezine üye olmak ve üyeliğin devamı aynı zamanda sporda devamlılığın da garantisi anlamına gelmektedir. Bu bağlamda çalışmada daha uzun süre bir spor merkezine üye olanların sportif sermaye alt boyutlarında ve ölçek genelinde puanlarının yükseldiği dolayısıyla üyelik süresi ile beraber sporda devamlılığın da sağlanarak sportif sermaye düzeyinin güçlendiği görülmüştür. Borger vd. (2016)'nın organize olmayan spor katılımcılarının katılım sıklığının aksine belirli spor türlerindeki spor kulübü üyeleri arasında katılım sıklığının ve spora harcanan zamanın daha yüksek olduğu bulgusu çalışma ile paralellik göstermektedir. Benzer olarak bir spor merkezi üyelerinin sosyallik veya performansla ilgili hedefler nedeniyle spor yapma olasılıkları daha yüksektir (Borgers vd., 2018) bulgusu da çalışmanın sonuçları ile örtüşmektedir.

Lisanslı olarak bir spor ile ilgilenmek spora katılım konusunda bireyleri motive eden önemli faktörlerden birisidir. Lisanslı sporculuk kişinin çok sık şekilde spor yapmaya sebep olarak sportif sermayenin geliştirilmesine yardımcı olmaktadır. Çalışmanın

sonuçları da bu düşünceyi destekler niteliktedir. Çalışmaya katılan üyelerden lisanslı olarak spor yapan veya geçmişinde herhangi bir sporu lisanslı olarak yapanların tüm alt boyutlarda ve ölçek genelindeki puanları lisanssız olarak spor yapan üyelere göre daha yüksektir. Buradan spor merkezlerinin lisanslı olarak spor yapan bireylere sportif sermayelerini geliştirme ve koruma konusunda daha fazla fayda sağladığı söylenebilir. Buradan hareketle bir kulüp tarafından düzenlenen sporla meşgul olduğunda katılım sıklığı ve spora harcanan süre artar (Borgers vd. 2016) bulgusu çalışma ile paralellik göstermektedir. Bunun yanında lisanslı olarak spor yapan bireylerin mental ve fiziksel olarak spor yapman bireylere göre daha iyi durumda olmaları bulgusu (Söyler, Gacar ve Altungül, 2022) da çalışma bulguları ile örtüşmektedir.

Sonuç olarak; konusu spora katılımın sağlanması, korunması ve olası sporu bırakma durumunda spora geri dönme olasılığı olan sportif sermaye teorisi bireylerin özel hayatlarında ve toplumsal yaşamlarında sporun konumlandırılması ile ilgilenmektedir. Bu bağlamda spor yapmaya olanak sağlayan açık spor alanları, spor kulüpleri veya spor merkezleri sportif sermayenin oluşturulması ve korunması konusunda toplum hayatında önemli bir rol oynamaktadır.

Çalışmada spor merkezlerinin sportif sermaye üzerindeki etkileri incelenmiş ve elde edilen bulgular doğrultusunda spor merkezlerinin spora katılım, dolayısıyla sportif sermaye oluşturma ve koruma, konusunda önemli bir yere sahip olduğu gözlemlenmiştir. Bu yüzden, özel spor merkezlerinin nitelik ve nicelik anlamında yeterli düzeyde olması bireysel ve toplumsal açıdan ciddiyet arz etmektedir. Sonuçların aynı zamanda nüfusun daha geniş bir kesiminde katılım oranlarını ve spora harcanan zamanı arttırmayı amaçlayan politika yapıcılar için de geçerli olduğu düşünülmektedir.

Çalışmanın sadece Ankara'daki spor merkezlerini kapsamaması, üye olan kişi sayısının çokluğu düşünüldüğünde örneklem sayısının üye sayısına oranla biraz düşük kalmış olması araştırmanın sınırlılıkları olarak düşünülebilir. İleride yapılacak

BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ
çalışmalarda çalışma sonuçlarını daha sağlıklı bir
şekilde genele yayabilmek için daha büyük bir
örneklem grubu ile veya spor merkezlerini
kullanmadan spor yapan bireylerle çalışmanın
literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Kaynaklar

- Akça, Ş. N. ve Sunay, H. (2019). Özel spor merkezlerine üye olan bireylerin spora yönelme nedenleri ve beklentilerinin gerçekleşme düzeyleri. *OPUS–Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 11(18), 1474-1493. DOI: 10.26466/opus.549924
- Allender, S., Hutchinson, L., ve Foster, C., (2008). Life-change events and participation in physical activity: A systematic review. *Health Promotion International*, 23(2), pp. 160–172.
- Andersen, P. L. ve Bakken, A. (2019). Social class differences in youths participation in organized sports: What are the mechanisms?. *International Review for the Sociology of Sport*, 54(8), 921-937.
- Başkonuş, T. (2020). Ortaöğretim öğrencilerinin spora yönelik tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi (Kırşehir ili örneği), *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(2), 365-376.
- Borgers, J., Pilgaard, M., Vanreusel, B. ve Scheerder, J. (2018). Can we consider changes in sports participation as institutional change? A *Conceptual Framework*, *International Review for The Sociology of Sport*, 53(1), 84-100.
- Borgers, J., Breedveld, K., Tiessen-Raaphorst, A., Thibaut, E., Vandermeersch, H., Vos, S., & Scheerder, J. (2016). A study on the frequency of participation and time spent on sport in different organisational settings. *European Sport Management Quarterly*, 16(5), 635-654.
- Ceylan, M., Sukan, H. D., ve Akyüz, Y. F. (2021). Beden Eğitimi ve Spor Dersi Alan Öğrencilerde Benlik Saygısı ile Sosyal Bütünleşme Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *İnönü Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 8(3), 20-32.
- Çelik, A. G., ve Serap, A. Y. İstanbul'a Göç Etmiş Kadınların Sosyalleşmesinde Sporun Rolü-Beylikdüzü Örneği. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (11), 204-220.
- Belli, E., Bedir, F., ve Turan, M. (2019). Üniversite öğrencilerinin spora yönelik tutumları ile yaşam doyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Erzurum Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (9), 89-103.
- Berger, I. E., O'Reilly, N., Parent, M. M., Séguin, B., & Hernandez, T. (2008). Determinants of sport participation among Canadian adolescents. *Sport management review*, 11(3), 277-307.
- Deelen, I., Ettema, D., & Kamphuis, C. B. (2018). Sports participation in sport clubs, gyms or public spaces: How users of different sports settings differ in their motivations, goals, and sports frequency. *PLoS one*, 13(10), e0205198.
- Demir, G. T., ve İlhan, L. (2020). Engelli sporcularda spora katılım motivasyonu. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 21(1), 49-69.
- Downward, P., Lera-López, F., & Rasciute, S. (2014). The correlates of sports participation in Europe. *European journal of sport science*, 14(6), 592-602.
- Downward, P. (2007). Exploring the economic choice to participate in sport: Results from the 2002 general household survey. *International review of applied economics*, 21(5), 633-653.
- Eime, R. M., Harvey, J. T., Charity, M. J., Casey, M. M., Westerbeek, H., & Payne, W. R. (2016). Age profiles of sport participants. *BMC Sports Science, Medicine and Rehabilitation*, 8 (1), Article 6.
- Eyler, A. A. (2003). Personal, social, and environmental correlates of physical activity in rural Midwestern white women. *American journal of preventive medicine*, 25(3), 86-92.
- Göktaş, N., ve Şentürk, H. E. (2019). Spor lisesi öğrencilerinin okul iklimi algıları ile spora yönelik tutumları arasındaki ilişki. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 17(3), 78-92.
- Hagger, M. S., Chatzisarantis, N., & Biddle, S. J. (2001). The influence of self-efficacy and past behaviour on the physical activity intentions of young people. *Journal of sports sciences*, 19(9), 711-725.
- Halter, M. D. (2020). Social, Spiritual, Psychological, and Physiological Predictors of Well-Being of US Veterans and Their Adult Family Members: A Pilot Validation Study of a Viable Holistic Model of Psychological Capital (Doctoral dissertation, The Chicago School of Professional Psychology).
- Heritage, C. (2013). Sport participation 2010. *Ottawa (ON): Canadian Heritage*.
- Kang, H. (2021). Sample size determination and power analysis using the G* Power software. *Journal of educational evaluation for health professions*, 18.
- Kardaş, N. T., Kardaş, S. B. ve Sadık, R. (2017). Zihinsel engelli çocuğu olan bireylerin çocuklarının sportif etkinliklerine yönelik tutumlarının incelenmesi. *Ulusal Spor Bilimleri Dergisi*, 1(2), 34-43.

BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ
Khan, K. M., Thompson, A. M., Blair, S. N., Sallis, J. F., Powell, K. E., Bull, F. C., & Bauman, A. E. (2012). Sport and exercise as contributors to the health of nations. *The Lancet*, 380(9836), 59-64.

Kirk, D. (2004). Sport and early learning experiences. *Driving up participation: The challenge for sport*, 69.

Koçak, F., Tuncel, S. ve Tuncel, F. (2015). Spor alanında öğrenim gören üniversite öğrencilerinin sporda sürdürülebilirliğe ilişkin tutumlarının belirlenmesi. *Spor Bilimleri Dergisi*, 13(1), 29-39.

Kotan, Ç., Hergüner, G., ve Yaman, Ç. (2009). İlköğretim okullarında okuyan sporcu öğrencilerin spor yapmalarında okul ve aile faktörünün etkisi Sakarya il örneği. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3(1), 49-58.

Koroğlu, M., Yentürk, B. ve Abanoz, H. (2023). Boş Zaman Faaliyeti Olarak Yüzme Sporu Yapan Bireylerin Öz güven Düzeylerinin İncelenmesi. *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 6(3), 224-240.

Laker, A. (2012). *Sociology of sport and physical education: An introduction*. Routledge.

Loland, N. W. (2004). Exercise, health, and aging. *Journal of Aging and Physical Activity*, 12(2), 170-184.

Meriç, S. ve Turay, Ö. (2020). Tekerlekli sandalye basketbolcularının spora katılım motivasyonu ile yaşam kalitesi arasındaki ilişki. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (48), 433-450.

Murphy, M. H., Rowe, D. A., & Woods, C. B. (2016). Sports participation in youth as a predictor of physical activity: A 5-year longitudinal study. *Journal of Physical Activity and Health*, 13(7), 704-711.

Özdiñç, Ö. (2005). Çukurova üniversitesi öğrencilerinin sporun ve spora katılımın sosyalleşmeyle ilişkisi üzerine görüşleri. *Spor Bilimleri Dergisi*, 3(2), 77-84.

Rowe, N. F. (2017). *Sporting capital: Transforming sports development policy and practice*. Routledge.

Rowe, N. F. (2015). Sporting capital: a theoretical and empirical analysis of sport participation determinants and its application to sports development policy and practice. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 7(1), 43-61.

Rowe, N., Adams, R., Beasley, N., & England, S. (2004). Driving up participation in sport: the social context, the trends, the prospects and the challenges. *Driving up participation: The challenge for sport*, 6.

Ruseski, J. E., Humphreys, B. R., Hallmann, K., & Breuer, C. (2011). Family structure, time constraints, and sport participation. *European Review of Aging and Physical Activity*, 8(2), 57-66.

Scheerder, J., Thomis, M., Vanreusel, B., Lefevre, J., Renson, R., Vanden Eynde, B., & Beunen, G. P. (2006). Sports participation among females from adolescence to adulthood: A longitudinal study. *International Review for the Sociology of Sport*, 41(3-4), 413-430.

Sivri, S. (2022). Üniversite öğrencilerinin sportif sermaye ve sporun sosyal etkisine ilişkin görüşleri (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Sönmez, V., & Alacapınar, F. G. (2013). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri*. Anı Yayıncılık.

Söyler, D. Y., Gacar, A., ve Altungül, O. (2022). Fitness merkezlerinde spor yapan kadınların mutluluk düzeylerinin incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 9(1), 30-41.

Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics: International Edition*. Pearson 2012.

Telford, R. M., Telford, R. D., Cochrane, T., Cunningham, R. B., Olive, L. S., & Davey, R. (2016). The influence of sport club participation on physical activity, fitness and body fat during childhood and adolescence: The LOOK Longitudinal Study. *Journal of science and medicine in sport*, 19(5), 400-406.

Trost, S. G., Blair, S. N., & Khan, K. M. (2014). Physical inactivity remains the greatest public health problem of the 21st century: evidence, improved methods and solutions using the '7 investments that work' as a framework. *British Journal of Sports Medicine*, 48(3), 169-170.

Trost, S. G., Sallis, J. F., Pate, R. R., Freedson, P. S., Taylor, W. C., & Dowda, M. (2003). Evaluating a model of parental influence on youth physical activity. *American Journal of Preventive Medicine*, 25(4), 277-282.

Turhal, S. N., Başkut, Y. H., Altınışik, Ü., ve İlhan, L. (2022). Zihinsel yetersizliği olan bireylerin ebeveynlerinin sporun etkilerine yönelik farkındalık düzeyleri. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 17(2), 194-206.

BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ
Van Bottenburg, M., Rijnen, B., & Van Sterkenburg, J.
C. (2005). *Sports participation in the European Union:
Trends and differences*. Arko Sports Media/WHJ Mulier
Institute.

Whitehead, M. (Ed.). (2010). *Physical literacy:
Throughout the lifecourse*. Routledge.

Yalçın, İ., Turğut, M., Gacar, A., ve Çalık, F. (2017).
Beden eğitimi ve spor yüksekokulu'nda öğrenim gören
kadın sporcuların spora katılım motivasyonlarının bazı
değişkenlere göre araştırılması. *Uluslararası Kültürel ve
Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(Special Issue 2), 201-
210.

Sorumlu Yazar Bilgileri

Yazar Adı: Soner Sivri

Kurumu: Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi

Adres: Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, İstiklal Yerleşkesi Stadyum
İçi/Burdur

Orcid Numarası: 0000-0002-7966-2191

**Core Antrenmanlara Yönelik Literatür Rehberi: Bir
Bibliyometrik Çalışma*****Literature Guide for Core Trainings: A Bibliometric Research***¹Savaş ERBİL, ^{A-E} ¹Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü**Yazar Katkı Oranı:**

- A) Çalışmanın Tasarımı
- B) Veri Toplama
- C) Verilerin Analizi
- D) Makale Yazımı
- E) Eleştirel Okuma

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, core antrenmanlarının, son yıllarda yapılan akademik çalışmalarda yer alma düzeyine ve eğiliminin bakmak, bu antrenman türüne verilen önemi bibliyometrik açıdan ele alarak literatürdeki yerini dolaylı olarak ortaya koymaktır. Antrenörler genellikle antrenman ve spor testlerinde güncel kılavuzlara kuvvet ve kondisyon alanındaki araştırmalara bağlı kalmaktadır (Weldon ve ark, 2021). Bu kapsamda çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden bibliyometrik atıf analizi tekniği kullanılmıştır. Web of Science very tabanı üzerinden SSCI, SCI-Expanded ve ESCI indekslerde taranan, son 5 yılda yayınlanmış, spor bilimleri alanını kapsayan, İngilizce yazım dili ile oluşturulan 475 makale incelenmiş ve örneklem grubunu oluşturmuştur. Core antrenmanları ile ilgili dünya literatüründe yapılmış olan çalışmaların görüntülenme sayısı, atıf sayısı ve alan ağırlıklı atıf etkisi gibi parametreler ışığında yıllara göre dağılımı incelenerek bu alanda yazılan makaleler analiz edilmiştir. R yazılım programı kullanılmak suretiyle elde edilen veriler doğrultusunda istatistiksel olarak farklı analizlerle incelenmiştir. Bu araştırmanın; birçok alanda değişik boyutlarda uygulanıp sporcu ve antrenörler arasında giderek yaygınlaşan core antrenmanları üzerine çalışma yapacak araştırmacılara yol gösterici nitelikte olacağı değerlendirilmektedir. Araştırmada nicel boyutta bibliyometrik analiz tekniği ile yayınlanan bilimsel araştırmaların farklı bir değerlendirilmesi yapılmış, literature ve içeriğine yönelik istatistiksel bir çalışma elde edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Kuvvet, Core antrenmanları, Bibliyometrik*

ABSTRACT

The aim of this study is to look at the level and tendency of core training in academic studies in recent years and to indirectly reveal its place in the literature by addressing the importance given to this type of training from a bibliometric perspective. Coaches generally adhere to current guidelines in training and sports tests and research in the field of strength and conditioning (Weldon et al, 2021). In this context, bibliometric citation analysis technique, one of the qualitative research methods, was used in the study. The sample group consisted of 475 articles scanned in SSCI, SCI-Expanded and ESCI indexes through the Web of Science database, published in the last 5 years, covering the field of sports sciences, written in English. The articles written in this field were analyzed by examining the distribution of the studies on core training in the world literature in the light of parameters such as number of views, number of citations and field-weighted citation effect. In line with the data obtained by using the R software program, it was statistically analyzed with different analyzes. It is evaluated that this study will be a guiding guide for researchers who will conduct studies on core training, which is applied in many fields in different dimensions and is becoming increasingly widespread among athletes and coaches. In the study, a different evaluation of scientific researches published with the bibliometric analysis technique in quantitative dimension was made, and the literature and its contents were analyzed.

Key Words: *Strength, Core training, Bibliometrics*

ISSN:**Doi Number:**

Giriş

Özellikle performans ve performans ile ilişkili sporlar türlerinde atletik ve dayanıklılık kapasitenin geliştirilmesi, temel olarak antrenman kalitesinin artırılmasıyla ilişkilidir (Müller ve ark., 2000). Spesifik antrenman türleri, uzun vadeli sporcu gelişim ve fiziksel uygunluk sürecini desteklemektedir (Granacher ve Borde, 2017). Core egzersizleri ve stabilite/dayanıklılık egzersizleri, tüm branş türlerindeki sporcular için antrenman ve egzersiz programlarının temel bileşenleridir (Bliss ve Teeple 2005). Ayrıca core antrenmanları gibi fonksiyonel türdeki özel antrenmanlar sporcu ve atletlerin hız, kas gücü, performans, denge ve çeviklik gibi parametrelerini hissedilir düzeyde etkilemektedir (Xiao ve ark, 2021).

Core antrenmanları, sırt sakatlıkları görülme sıklığını düşüren ayrıca denge, dikey ve yatay sıçrama gibi farklı performans değişkenlerini de olumlu yönde etkileyen bir antrenman türüdür (Rodríguez ve ark., 2023; Mendrin ve ark., 2016). Bu özel tür egzersiz grubu üst ekstremitte fonksiyonunu/sürdürülebilirliğini ve gövde stabilizasyonunun artırılması kapsamında yararlı antrenman türlerinden biridir (Akuthoda, 2008). Bu tür güçlendirme programları düzgün ve tutarlı bir boyutta uygulandığında, ağrı skorlarını düşürebilmekte, fonksiyonel sakatlığı önleyebilmekte ve akut bel ağrısı süreçlerinin sıklığını ve nüksetmesini azaltabilmektedir (Baerga ve ark., 2006).

Tüm vücut postür ve eksenini üzerine uygulanan egzersizler, gövde stabilitesini kontrol eden core kasların aktivite seviyesini artırmak için basit ve etkili bir strateji yöntemi olarak karşımıza çıkmaktadır (Biscarini ve ark., 2019). Basit core egzersizleri vücut temel kas gruplarının dayanıklılığını ve direncini artırabilmekte, hareket kapasitesini ve esnekliği geliştirebilmektedir (Filiz ve ark, 2022).

Sağlıklı yetişkinlerde core egzersizleri boyutunda uygulanan fiziksel uygunluk egzersizleri sırasında karın bölgesinin ön tarafında bulunan rektus abdominis, iç ve dış oblik yani yan kas grubu, karın yan duvarı kasları, lomber multifidus ve

erektör kasların yüksek aktivite düzeyi bu tür egzersizlerinde görülmektedir (Oliva ve Muyor, 2020). Amatör lig'de oynayan futbolculara uygulanan core egzersizleri, pliometrik egzersizlere (kasın minimum sürede maksimum kuvvete ulaşmasına yönelik egzersiz tipleri) kıyasla sıçrama ve bazı motorik becerilerde daha etkili olmuştur (Afyon, 2014). Güçlü ve dayanıklı bir core bölgesi kişinin enerjisi etkili bir şekilde aktarmasına ve aşırı stresi azaltmasına imkan tanımaktadır (Oliver ve Adams, 2010). Bu çalışma ile Core antrenmanları konusunda en verimli ve çok atıf alan yazarlar ve çalışmalar belirlenmiş, bu kapsamda konuya geniş bir perspektiften bakış imkanı araştırmacılara sunulmuştur. Core antrenmanı üzerine yapılan araştırmalarda en çok hangi konularına yer verildiği ve bu konuda araştırma yapacaklara hangi konularda yoğunlaşmaları gerektiği konusunda ışık tutulmuş olduğu değerlendirildiğinden özgün ve önemli bir çalışma olduğu kıymetlendirilmektedir.

Yöntem

Araştırmanın Yöntemsel Modeli

Bibliyometri, bilimsel araştırma alanında akademik çıktılar, ekiplerin ve hatta bireylerin nicel araştırma değerlendirme egzersizlerini gerçekleştirmek için kullanılan bir araçtır. Bu çalışmanın yöntemini nicel araştırma yöntemlerinden bilimsel araştırma alanında akademik çıktıları yorumlayan bibliyometrik analiz tekniği oluşturmaktadır (Sillet, 2013). Bibliyometrik göstergeler özellikle araştırmacılar ve kurumlar için önemli araştırma türlerindedir (Durieux ve Gevenois, 2010). Bibliyometrik teknikler, bilimdeki paradigmaları, bilimsel disiplinlerin ayrışmalarını izole ederek en üretken ve faydalı araştırmacıları belirlemek için de kullanılmaktadır (Ikpaahindi, 1985).

Çalışma Grubu

Çalışmanın evrenini Core antrenmanlara ilişkin gerçekleştirilen araştırmaların oluşturduğu kabul edilmiştir. Bununla birlikte araştırmanın örneklem grubu için bazı kısıtlamalara yer verilmiştir. Bu kısıtlamalar çerçevesinde son 5 yılda WEB OF SCIENCE veri tabanında taranan, spor bilimleri alanını kapsayan, İngilizce yazım dili ile oluşturulan araştırma makaleleri çalışma

BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ

örneklemi için uygun görülmüştür. Belirtilen kriterlere uygun olduğu belirlenen 475 araştırma makalesi çalışmanın örneklemini oluşturmuştur.

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada SSCİ, SCI ve ESCİ gibi indekslerde taranan araştırmaların incelenmesi adına WEB OF SCIENCE veri tabanı tercih edilmiştir. Web of science platformunda arama yaparken sadece ingilizce dilinde yayımlanmış makaleler göz önüne alınmıştır.

Verilerin Analizi

Çalışma hazırlıkları kapsamında yoğun interval antrenmanların WEB OF SCIENCE platformunda anahtar kelimeler sistematik derlemeler ve uzman görüşleri aracılığıyla tespit edilmiştir. Bu kapsamda veri tabanında takip eden anahtar kelimeler ile literatür taraması gerçekleştirilmiştir. “Core exercises” ve “core training” anahtar kelimeleri ile tarama gerçekleştirilmiş olup, son 5 yıl içerisinde yapılan çalışmalar incelenmiş, bu tarama sonucunda 475 araştırmaya erişilmiştir. Bu araştırmanın istatistiksel analizleri kapsamında R (Ver. 4.1.0) yazılım programı kullanılmış, kod tablosuna library kodu girilerek platform üzerinden web formuna bağlanılmış ve analiz için bibliometrix paketi tercih edilmiştir. Bibliometrix paketi ile analizler icra edilmiştir.

Bulgular**Core Egzersizleri Kapsamında Elde Edilen Bulgular****Tablo 1.** Core Egzersizleri Kapsamında Elde Edilen Temel Bilgiler

Veri	Sonuç
Zaman Kısıtası	2019:2023
Kaynak (Dergi, Kitap vb.)	281
Doküman Durumu	475
Araştırma Bazında Yıllık Büyüme	13,25
Doküman Başına Ortalama Atıf	4,128
Referanslar	13458

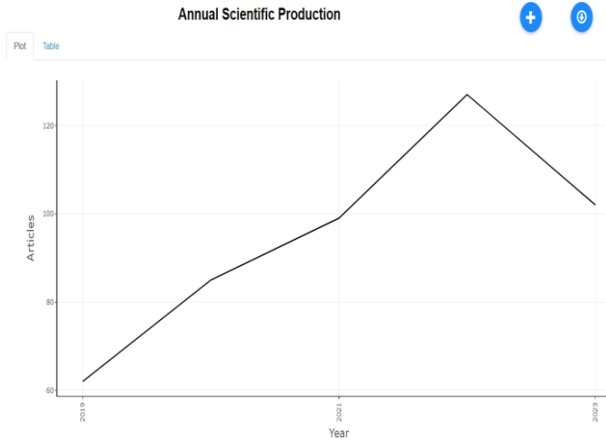
Yazarlar	
Yazar Sayısı	2097
Tek yazarlı belgelerin yazarları	24
Tek yazarlı belgeler	25
Doküman başına ortak yazarlar	4,88

Doküman Cinsi	
Makale	446
Makale; Erken Erişme	25
Makaleler; Sözel Bildirisi	3
Makaleler; Geri Çekim	1

Core antrenmanlarına yönelik temel bilgiler incelendiğinde; bu konu üzerine yapılan çalışmaların son 5 yılda 281 sayısına ulaştığı görülmektedir. Bununla birlikte 281 farklı yayım kaynağının core antrenmanlarına yer verdiği, web of science platformunda taranan 475 araştırmanın ise makale başına ortalama atıf oranının 4,128 olduğu saptanmıştır. Temel bilgilerin içerisinde yer alan yazarlar bölümünde Core antrenmanı üzerine yapılan çalışmaların büyük çoğunluğunun çoklu yazarlar ile gerçekleştirildiği, bu oranın ise makale başına 4 araştırmacı olduğu yapılan analiz sonucunda tespit edilmiştir (**Tablo 1**).

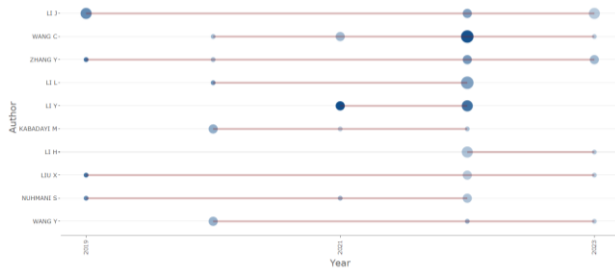
Şekil 1. Core Antrenmanı Araştırmalarının Yıllık Bilimsel Üretim Oranları

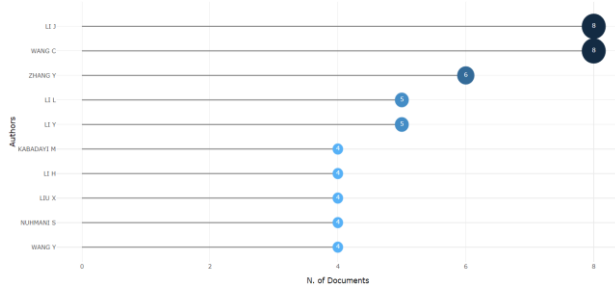
Core antrenmanlarına yönelik indeksli dergilerde yayımlanan araştırmaların 1 yıllık üretim oranının yapılan analiz sonucunda %100'e yakın büyüerek devam ettiği anlaşılmıştır. Bununla birlikte konu alanına yönelik yapılan araştırmaların 2022 yılında en yüksek seviyeye ulaştığı belirlenmiştir. 2019 yılında 62, 2020 yılında 85, 2021 yılında 99, 2022 yılında 127, 2023 yılında ise 102 makale tespit edilmiştir (Şekil 1).

Core Egzersizleri Kapsamında Çalışan Araştırmacılara Yönelik Bulgular

Şekil 2. Core Antrenmanlar Kapsamında Yıllara Göre En Çok Araştırma Yapan Yazarların Listesi

Şekil 3. Core Egzersizleri Çalışan Araştırmacıların Zaman Bazında Üretim Değerleri

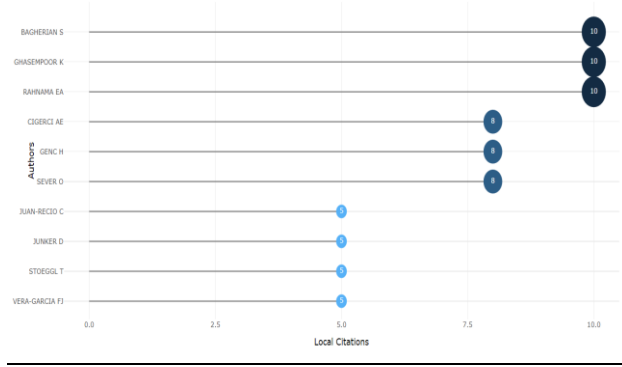

Core antrenmanlarına yönelik araştırma yapan araştırmacılar değerlendirildiğinde; en çok araştırmayı yapan araştırmacıların L1 JI. ve Wang C. olduğu belirlenmiştir. En çok üretkenliğe karşılık zaman içindeki üretkenlik değerlendirildiğinde, bazı yazarların sık araştırma yapmasına karşılık son yıllarda konuya dair yayın yapmadığı

BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ

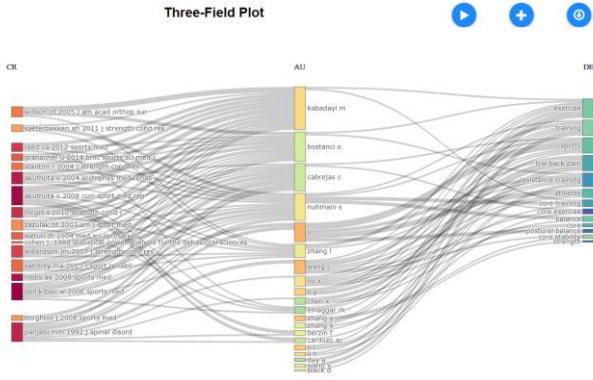
şekil 3’deki kürelerin büyüklüklerine dayanarak ifade edilebilir. Bununla birlikte Li Linjie ve Li Yujia.’nın da Core egzersizlerine yönelik iyi düzeyde araştırma yaptığı analizlerle belirlenmiştir (Şekil 2 ve 3).

Şekil 4. Core Antrenmanına Yönelik Yerel Bazda En Çok Alıntı Yapılan Araştırmacıların Listesi

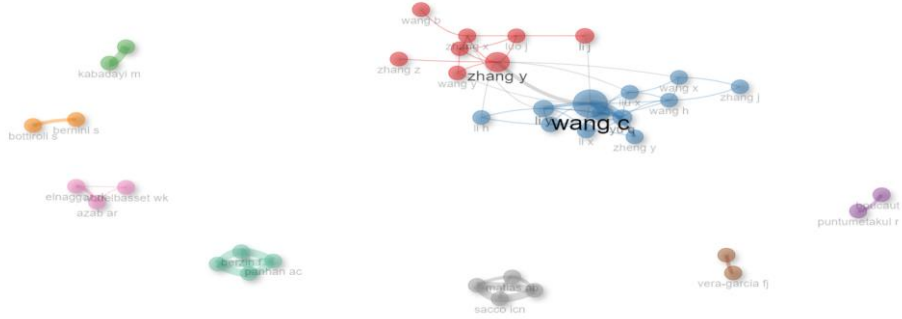
En fazla alıntı yapılan yazarlar değerlendirildiğinde; Bagherian S., Ghasempoor K. ve Rahnama EA. Gibittle isimli araştırmacıların bu tür antrenmanlar üzerine literatüre yön verecek araştırmalar yaptıkları tespit edilmiştir. Core egzersizleri kapsamında gerçekleştirilen çalışmaların büyük bölümünde söz konusu yazarların eserlerinin baz alındığı yapılan analizler sonucu anlaşılmaktadır (Şekil 4).

Şekil 5. Core Antrenmanına Yönelik Yayıncı Şirket ve Anahtar Kelime-Yazar İlişki Durumunu İnceleyen Akış Diyagramı

Sankey diyagramına dayanarak oluşturulan üç bölümlü akış diyagramında renk kutucuklarının oranı; okların sıklık durumu ve koyuluk durumu en çok tercih edilen dergi isimlerini, anahtar kelime gruplarını ve dergi yoluyla anahtar kelimeleri kullanarak yayın yapan araştırmacıları ifade etmektedir. Akış diyagramı incelendiğinde; Core antrenmanı üzerine en çok yayın kabul eden dergilerdeki yazar anahtar kelimelerinin “exercise”, “training”, “sports” olduğu görülmektedir (Şekil 5).

Şekil 6. Core Antrenmanına Yönelik İşbirliği Ağı

Core egzersizleri üzerine çalışanların iş birliği ağı incelendiğinde, farklı renklerde belirtilen kürelerin araştırmacı gruplarını simgelediği, farklı renk tonlarında çizgilerin kalınlığı ve yoğunluğu ise araştırmacıların farklı araştırma yapan insan grupları ile işbirliğini simgelediği söylenebilir. Elde edilen dokuz farklı araştırmacı grubunun birbiriyle iş birliği içerisinde olduğu yapılan analiz sonucunda Şekil 6' da görülmektedir. Ayrıca gruplar arasında en çok iş birliği yapılan araştırmacıların çizgilerin sıklığına dayanarak Wang C. ve Zang Y. olduğu ifade edilebilir (Şekil 6)

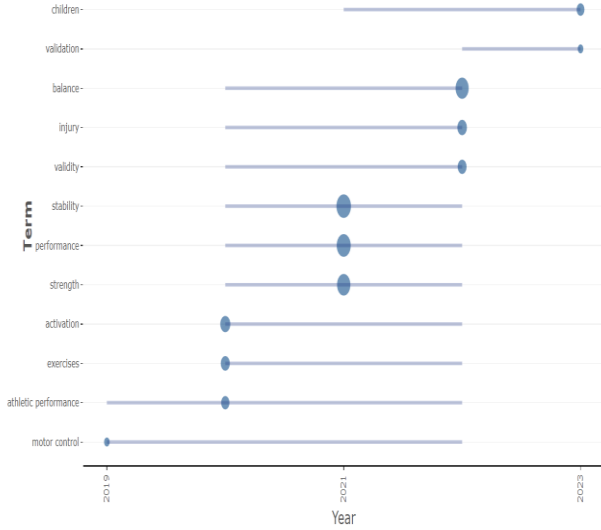
Tablo 2. Core Egzersizleri Üzerine En Fazla Atıf Alan Yayın ve Yazarlar

Paper	DOI	Total Citations	TC per Year
THABET AA, 2019, J MUSCULOSKELET NEURONAL INTERACT	NA	40	8.00
SHEFRIN AE, 2019, AEM EDUC TRAIN	10.1002/ael2.10332	38	7.60
KHAN KS, 2020, SCOTT MED J	10.1177/0036933020949217	36	9.00
SASAKI S, 2019, J ATHL TRAIN	10.4085/1062-6050-113-17	32	6.40
BAGHERIAN S, 2019, J SPORT REHABIL	10.1123/jsr.2017-0107	31	6.20
JUNKER D, 2019, J SPORT SCI MED	NA	31	6.20
OZSOY G, 2019, CLIN INTERVAGING	10.2147/CIA.S223905	31	6.20
TADDEI UT, 2020, AM J SPORTS MED	10.1177/0363546520969205	28	7.00
ZOU L, 2019, MED LITH	10.3390/medicina55030060	27	5.40
YAGCI G, 2019, PROSTHET ORTHOT INT	10.1177/0309364618820144	26	5.20

Core egzersizleri üzerine en çok atıf alan yayın ve araştırmacıları değerlendirildiğinde; en çok atıf alan yazarın 40 atıf ile Thabet AA. olduğu, söz konusu yayının yıllık ortalama 8 atıf aldığı ve J. Musculoskelet Neuronal Interact dergisinde yayınladığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte en çok atıf alan bilimsel makalelere ait bilgilere yer verilmiştir (Tablo 2)

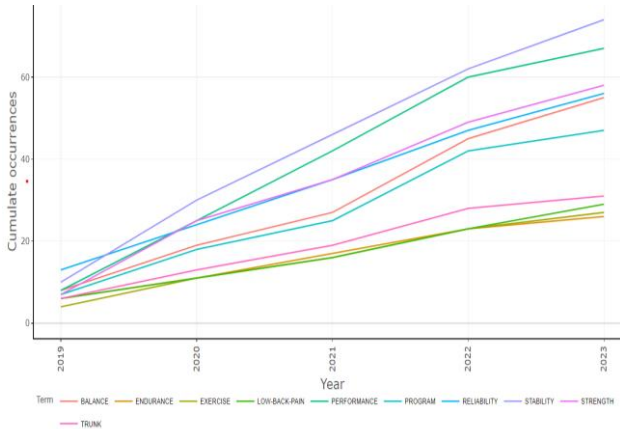

Şekil 7. Core Antrenmanın Yönelik Araştırmalarda Trend Konular

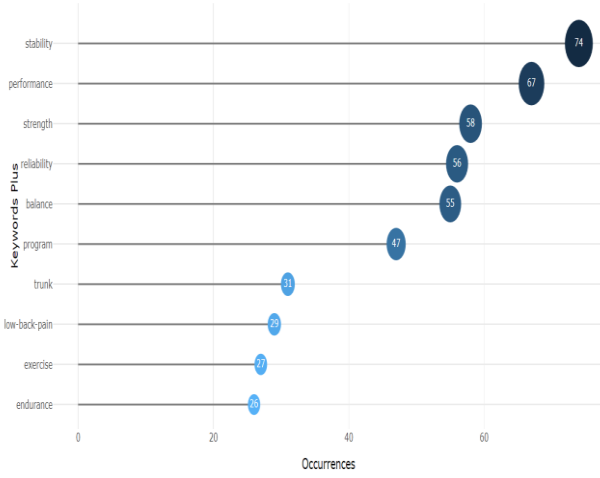
Core antrenmanı üzerine yapılan araştırmalarda en çok performans, güç, denge ve stabilite konularına yer verildiği görülmüştür. Bununla birlikte yıl bazında hangi konuda daha çok araştırma yapıldığına dair bilgilere yer verilmiştir (Şekil 7).

Şekil 8. Core Antrenmanın Yönelik Araştırmalarda Trend Konuların Yıllara Göre Kümülatif Sıklığı

Core antrenmanı üzerine yapılan araştırmalarda kullanılan konuların yıl bazında en çok hangi yıl hangi konunun incelendiğine dair bilgilere şekil 8'de yer verilmiştir. Şekilde en sık stabilite ve kuvvet konularında son yıllarda artış olduğu gözlenmektedir (Şekil 8).

Şekil 9. Core Antrenmanın Yönelik Araştırmalarda Kelime Kullanım Sıklığı

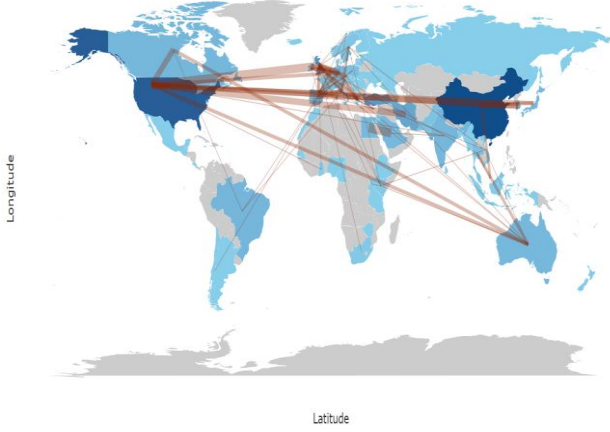

Core antrenmanı üzerine yapılan araştırmalarda kullanılan kelimelerin sıklığına ilişkin bilgilere Şekil 9’da yer verilmiştir. Antrenman için kullanılan anahtar kelimeler değerlendirildiğinde en sık stabilite ve performans kelimelerinde kullanım sıklığı gözlenmiştir (Şekil 9).

Şekil 10. Core Antrenmanına Yönelik Kelime Bulutu

Söz konusu şekilde en yüksek frekansa sahip anahtar kelimeler daha büyük harfle ifade edilirken, frekans değeri düşükçe gösterimde küçülmektedir. Ayrıca aynı renk kategorisinde yer alan kelimeler ilgili analiz kümeleme metodolojisine göre benzer tekrar sıklığı barındıran kelimeleri ifade etmektedir. En sık görünen kelimenin “stabilite” olduğu görülmektedir. Bu anahtar kelimenin yanı sıra “güç” ve “denge” gibi anahtar kelimelerinde konu üzerine araştırma yapılırken sıklıkla tercih edildiği görülmektedir (Şekil 10).

Core antrenmanı üzerine araştırma gerçekleştirilen ülkeler arasındaki iş birliği ağı değerlendirildiğinde; Amerika Birleşik Devletleri ve İspanya başta olmak üzere Avustralya, İngiltere ve Kanada gibi ülkeler arasında yoğun ilişki olduğu yapılan analizlerle tespit edilmiştir. Bu analizde ülkemizin ilişki içerisinde olduğu ülkeler arasında İrlanda, ABD, İngiltere, Kıbrıs, Portekiz, Çin ve Avustralya gibi ülkeler bulunmaktadır. İlişki düzeyi düşüktür. (Şekil 11).

BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ

Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmanın temel amacı; spor bilimleri alanında, SSCİ, SCİ-Expanded ve ESCİ indekslerde taranan, Core antrenmanı üzerine gerçekleştirilen araştırmaların bibliyometrik analizini yapmaktır. Bulgular sonucu birçok bilgi ortaya çıkmıştır. Core antrenmanları halen güncel ve yüksek atıf alan bir

• Lı J. ve Wang C. core egzersizleri üzerine en çok araştırma yapan araştırmacılar olarak karşımıza çıkmaktadır. Araştırmacıların konu kapsamında yaptıkları araştırmalarda nasıl bir süreç izledikleri, araştırmalarını hangi düzeyde ve yönelimle gerçekleştirdikleri incelenerek, core antrenmanları konusunda kapsamlı bilgi edinilebileceği değerlendirilmektedir.

• Birçok araştırmacının Wang C. ve Zang Y. ile iş bilimsel bazda ilişki içerisinde olduğu tespit edilmiştir. Bu araştırmacıların yayınları ve en etkin 10 araştırmacı listesinde bulunan akademisyenlerin yayınları core egzersizleri üzerine etkili bir araştırma yapmak için yol gösterici nitelikte olabileceği değerlendirilmektedir.

• Core egzersizlerine dair Thabet AA. tarafından 2019 yılında yapılan araştırma literatürde açık ara en çok atıf alan araştırma konumundadır. Bu nedenle ilgili kaynaktan core antrenmanı konusunda faydalanılabilir.

• J. Musculoskelet Neuronal Interact dergisi gerek amaç ve kapsamı gerekse kabul oranlarından ötürü core araştırmaları için tercih edilebilir.

• Anahtar kelime seçiminde özellikle stability, performance, strength, balance gibi kelimelerin kullanılması yapılan araştırmanın görünürlüğünü artırıcı bir faktör olarak yazarlara avantaj sağlayabilir.

Araştırmacılar özgün bir araştırma konusu bulmak için oluşturulan tematik haritadan faydalanılabileceği değerlendirilmektedir. Bu kapsamda yeterince araştırılmamış core antrenmanlarının genç, yaşlı, obez, sedanter ve benzeri popülasyonlar üzerine ve sportif antrenman bilimine etkisi üzerine araştırmaların yoğunlaştırılmasının uygun olacağı ayrıca; farklı

konudur. Ülkemizde bu konuda yeterli araştırmanın mevcut olmadığı ve işbirliği konusunda sınırlı bir düzeyin korunduğu ortaya çıkmaktadır. Core antrenmanı alanına yönelmek isteyen araştırmacılar bulgular ve öneriler ışığında araştırmalarını icra etmesi durumunda zaman ve iş yükü açısından verimli bir süreç izleyerek araştırmalarını yapabilir

tipte kuvvet antrenmanlarıyla kombine edilen core antrenmanlarının sporcu gelişimine etkisi antrenörler ve araştırmacılar tarafından incelenmesinin faydalı olacağı değerlendirilmektedir.

BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ
Kaynaklar

Afyon, Y. A. (2014). Effect of core training on 16 year-old soccer players. *Educational Research and Reviews*, 9(23), 1275-1279.

Akuthota, V., Ferreiro, A., Moore, T., & Fredericson, M. (2008). Core stability exercise principles. *Current sports medicine reports*, 7(1), 39-44.

Baerga-Varela, L., & AM, A. R. (2006). Core strengthening exercises for low back pain. *Boletín de la Asociacion Medica de Puerto Rico*, 98(1), 56-61.

Biscarini, A., Contemori, S., & Grolla, G. (2019). Activation of scapular and lumbopelvic muscles during core exercises executed on a whole-body wobble board. *Journal of Sport Rehabilitation*, 28(6), 623-634.

Bliss, L. S., & Teeple, P. (2005). Core stability: the centerpiece of any training program. *Current sports medicine reports*, 4(3), 179-183.

Durieux, V., & Gevenois, P. A. (2010). Bibliometric indicators: quality measurements of scientific publication. *Radiology*, 255(2), 342-351.

Filiz, B., Konukman, F., & Tufekcioglu, E. (2022). Teaching core training exercises for children during covid-19. *Journal of Physical Education, Recreation & Dance*, 93(4), 50-52.

Granacher, U., & Borde, R. (2017). Effects of sport-specific training during the early stages of long-term athlete development on physical fitness, body composition, cognitive, and academic performances. *Frontiers in physiology*, 8, 810.

Ikpaahindi, L. (1985). An overview of bibliometrics: its measurements, laws and their applications. *Libri*, 35, 163.

Mendrin, N., Lynn, S. K., Griffith-Merritt, H. K., & Noffal, G. J. (2016). Progressions of isometric core training. *Strength and Conditioning Journal*, 38(4), 50-65.

Muller, E., Benko, U., Raschner, C. & Schwameder, H. (2000). Specific fitness training and testing in competitive sports. *Medicine and science in sports and exercise*, 32(1), 216-220.

Oliva-Lozano, J. M., & Muyor, J. M. (2020). Core muscle activity during physical fitness exercises: A systematic review. *International journal of environmental research and public health*, 17(12), 4306.

Oliver, G. D., & Adams-Blair, H. R. (2010). Improving core strength to prevent injury. *Journal of Physical Education, Recreation & Dance*, 81(7), 15-19.

Rodríguez-Perea, Á., Reyes-Ferrada, W., Jerez-Mayorga, D., Ríos, L. C., Van den Tillar, R., Ríos, I. C., & Martínez-García, D. (2023). Core training and performance: a systematic review with meta-analysis. *Biology of Sport*, 40(4), 975-992.

Sillet, A. (2013). Definition and use of bibliometrics in research. *Soins; La Revue de Reference Infirmiere*, (781), 29-30.

Xiao, W., Soh, K. G., Wazir, M. R. W. N., Talib, O., Bai, X., Bu, T., ... & Gardasevic, J. (2021). Effect of functional training on physical fitness among athletes: a systematic review. *Frontiers in Physiology*, 12, 738878.

Weldon, A., Duncan, M. J., Turner, A., Lockie, R. G., & Loturco, I. (2021). Practices of strength and conditioning coaches in professional sports: a systematic review. *Biology of Sport*, 39(3), 715-726.

Sorumlu Yazar Bilgileri

Yazar Adı Soyadı: Savaş ERBİL
Kurumu: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Adres: İnönü Bulvarı Devlet Mah. Loj Çankaya/ANKARA
Orcid Numarası: 0000-0003-1446-751X
Tel: 05325205477